

KONSTFÖRENINGEN I VÄRLDEN

INTERVJUER OCH ESSÄER

Av Mathias Jansson

SVERIGES KÖNSTFÖRENINGAR

Kolofon

Utgiven av:

Sveriges Konstföreningar

Tegnérgatan 60A

216 12 Limhamn

www.sverigeskonstforeningar.nu

info@sverigeskonstforeningar.nu

© Sveriges Konstföreningar, Malmö, 2012.

PDF-version 2020

**Denna bok är utgiven med stöd av:
Stiftelsen Längmanska kulturfonden.**

Innehåll

ESSÄER	- 6 -
Konstföreningsrörelsens historia.....	- 7 -
- från Rom till Kina	- 7 -
Med kriget kom konstintresset –	- 17 -
arbetsplatskonstföreningarnas guldålder.....	- 17 -
Intervju med Kunst på Arbejdsplassen	- 33 -
SVERIGE	- 37 -
Sveriges Konstföreningar	- 38 -
SAS Arts Sweden.....	- 45 -
Bonnierförlagens konstförening.....	- 48 -
Öhrlings PwC konstförening.....	- 51 -
Tjustbygdens konstförening.....	- 53 -
Konstföreningen KonstVerket.....	- 59 -
Kiruna Konstgille.....	- 62 -
SAABs konstförening i Linköping.....	- 69 -
NORGE.....	- 74 -
Norske Kunstforeninger	- 75 -
Tromsø Kunstforening	- 82 -
Konstklubben vid Oslo universitet	- 86 -
Tysvær Kunstlag	- 88 -
Linjen Kunstforening	- 97 -
Oslo Kunstforening	- 102 -
Bergens Kunstforening	- 107 -
DANMARK.....	- 114 -
SDK.....	- 115 -
Roskilde Kommunes Kunstforening.....	- 120 -
Hillerød Kunstforening.....	- 124 -

Hundested Kunstforening.....	- 127 -
Carlsberg Kunstforening.....	- 130 -
Grenaa Kunst- og Musikforening.....	- 132 -
GRÖNLAND.....	- 135 -
ÅLAND	- 135 -
FÄRÖARNA	- 135 -
Kunstforeningen ARON	- 136 -
Ålands Konstförening.....	- 138 -
Färöarnas konstförening.....	- 141 -
FINLAND	- 145 -
Åbo konstförening.....	- 146 -
Finska Konstföreningen	- 149 -
Kimitoöns konstförening	- 153 -
Lieksa konstförening	- 158 -
Vasa konstförening	- 160 -
TYSKLAND	- 163 -
ADKV	- 164 -
”Talstrasse” e.V. i Halle.....	- 171 -
Kunstverein Schwerin	- 175 -
D21 Kunstraum.....	- 178 -
SCHWEIZ	- 182 -
Der Schweizer Kunstverein	- 183 -
Kunstverein Winterthur	- 187 -
Basler Kunstverein.....	- 190 -
Kunstverein St. Gallen	- 194 -
ÖSTERRIKE.....	- 198 -
Salzburger Kunstverein	- 199 -
Kunstverein Kärnten	- 204 -
Grazer Kunstverein.....	- 207 -

KRONOLOGI	- 210 -
Viktiga årtal.....	- 211 -
Grundade före 1940 i Sverige	- 214 -
Landskapsföreningar	- 216 -
Konstföreningar i Sverige 1946	- 216 -
Anslutna konstföreningar till SKR 1974	- 217 -
LÄSTIPS	- 218 -
Litteratur (urval)	- 219 -
Om Sveriges Konstföreningar.....	- 220 -

ESSÄER

Konstföreningsrörelsens historia

- från Rom till Kina

Själva idén till en konstförening uppkom redan på 1730-talet. Under 1700-talet befann sig många unga män från Englands överklass i Rom. Rom var för många slutdestinationen för "the Grand Tour", den klassiska bildningsresan genom Europa som var obligatorisk för många av överklassens unga män under 1700-talet. Vid hemkomsten, 1732, bildade några av dessa män sällskapet "The Society of Dilettanti" som 1787 bytte namn till "The Society for Encouragement of Arts, Manufactures and Commerce". Det som de unga adelsmännen ville med sin konstförening var att vurma för mörka gamla tavlor samtidigt som man föraktade det samtida engelska måleriet. Ibland är det tur att vissa idéer omprövas och förkastas helt. "The Society for Encouragement of Arts ..." stod visserligen som förebild för andra mindre konstföreningar runt om i England men de hade en helt annan inriktning, att uppmuntra samtida konst och att stimulera och öka allmänhetens intresse för konst genom utställningar och seminarier. Än i dag finns många "Art Clubs" i England, men de är snarare sammanslutningar av amatörkonstnärer som vill utöva och fördjupa sina kunskaper i att skapa konst än vad vi i dagligt tal menar med en konstförening.

Istället var det den konstförening som bildades 1787 i Zürich i Schweiz som kom att bli en förebild för en lång rad av konstföreningar som spred sig i ett vidsträckt bälte med början i Schweiz och Österrike vidare genom Tyskland och upp till de nordiska länderna. Efter Napoleonkriget 1815, då en stark medelklass växte fram, fick konstföreningsrörelsen fotfäste i Tyskland och blev med tiden en stor folkrörelse och man kan därför med rätta påstå att Tyskland är konstföreningens barnkammare. Nürnbergs konstförening grundades 1792 och betraktas som den äldsta konstföreningen i Tyskland. Därefter räknar man konstföreningen i Hamburg som bildades 1817 och Bardisch konstförening i Karlsruhe som startade 1818 som de äldsta. Konstföreningens ambition var att förmedla konst direkt mellan publik och konstnär, utan mellanhänder som fördyrade inköpen. Konstföreningarna vände sig därför i första hand till en köpstark borgarklass men man ville även nå ut till en publik som i vanliga fall inte hade råd att köpa konst. Lösningen var att man startade ett konstlotteri där alla hade möjlighet att delta och möjlighet att vinna konst genom en liten insats. Förutom den förmedlande verksamheten ägnade sig konstföreningarna även åt konstbildande verksamhet. Precis som idag var konstföreningen en viktig social mötesplats för konstintresserade och föreningarna blev också en betydelsefull grogrund för framväxten av det demokratiska samhället i Tyskland genom sina val av styrelseledamöter och årsmöten.

Från Tyskland spred sig sedan konstföreningsidéerna till de nordiska länderna. I mitten av 1820 nådde de Köpenhamn och här bildades Skandinavien's första konstförening som fick en permanent organisation 1828. Den nybildade danska konstföreningen hade ett annat viktigt mål med sin verksamhet, som skilde sig från de tyska förebilderna, nämligen att köpa in konst och grunda en egen samling som skulle kunna visas i ett konstmuseum. I Sverige startades den första konstföreningen 1832 och fick namnet Konstföreningen i Stockholm. År 1886 bytte föreningen namn till Sveriges Allmänna Konstförening som den heter än idag. Föreningen skulle förmedla konst, upplysa allmänheten om konst och verka för bildandet av ett svenskt Nationalmuseum för bildkonst. Under slutet av 1800-talet följde många andra orter efter och allmänna konstföreningar bildades på många platser runt om i Sverige. År 1865 bildades till exempel både Växjö och Göteborgs konstförening.

I Norge får man tacka I.C. Dahl (1788-1857), som räknas som Norges första bildkonstnär, att den första konstföreningen bildades 1836. Dahl var verksam i mitten av 1820-talet som professor vid konstakademien i Dresden och såg under den här tiden hur konstföreningsrörelsen växte sig stark i Tyskland. Han beslöt sig därför för att ta med sig idéerna hem till Norge och grundade vid hemkomsten Christiania Kunstforening, som sedermera blev Oslo Kunstforening och som

inte bara är landets äldsta konstförening utan även Norges äldsta utställningsarrangör.

I Finland grundades 1846 den Finska Konstföreningen, som fortfarande är den största och enda landsomfattande konstföreningen i Finland. Syftet med Finska Konstföreningen var från första början att stödja finländsk bildkonst genom att köpa verk av konstnärerna och att främja allmänt konstintresse. Konstföreningen blev också en viktig kraft för att bygga upp konstmuseet Ateneums samlingar. År 1990 övergick Ateneums samlingar helt till staten. Konstföreningen har dock fortsatt sin verksamhet men istället för att bygga upp en egen samling lottas de inköpta verken ut till medlemmarna i det årliga konstlotteriet. Det finns många andra exempel på hur konstföreningar har spelat en historiskt viktig roll när det gäller att samla in pengar och bygga upp konstsamlingar som sedan lagt grunden för olika konstmuseer runt om i Europa. Även idag är konstföreningar på många orter viktiga samarbetspartners och vänföreningar åt konstmuseer som de stöder på olika sätt genom sitt ideella engagemang.

Efter andra världskriget började det dyka upp arbetsplatskonstföreningar i Norden. År 1940 bildades den första arbetsplatskonstföreningen i Sverige vid CAP fabriker i Göteborg och 1944 bildades Handelsbankens konstförening som under åren blev en viktig inköpare av svensk samtidskonst. I Danmark var det de

stora öljättarna Tuborg och Carlsberg som var tidigt ute med att skapa konstföreningar på arbetsplatsen. Tuborgs Kunstforening var den första arbetsplatskonstföreningen i Danmark och Carlsbergs Funktionærernes Kunstforening grundades 1948. Idag är de bägge föreningarna sammanslagna efter en av de många företagsfusioner som sker runt om i världen. Konstföreningar på arbetsplatser är något typiskt nordiskt men framför allt utmärkande för Sverige där det idag finns överlägset flest med runt 600 arbetsplatskonstföreningar. I Tyskland förekommer inte ens begreppet arbetsplatskonstförening.

Med tanke på att konstföreningar har funnits sedan mitten av 1800-talet är idén om att organisera sig i ett riksförbund eller paraplyorganisation ganska ung. Schweiz var även här först. År 1806 bildades Schweizer Kunstverein en sammanslutning för konstnärer och konstintresserade, som idag har ett trettiotal konstföreningar anslutna till organisationen. De första trevande försöken att organisera sig i Norden skedde 1934 i Norge då 16 konstföreningar utanför Oslo bildade Norske Kunstforeningers Landsforbund. Det nybildade riksförbundet hade som huvuduppgift att producera vandringsutställningar och öka kunskapen och förståelsen för bildkonsten i Norge. Man ville också driva frågor som var svåra för de enskilda konstföreningarna att klara av ensamma. Men något större ekonomiskt stöd lyckades inte riksförbundet få loss från

staten. Riksförbundet arrangerade flera betydelsefulla vandringsutställningar, bland annat en med grafik av Munch, och som mest var 28 konstföreningar anslutna till organisationen. 1949 upplöstes förbundet men det fanns flera konstföreningar bland annat Riksgalleriet (som senare blev Riksutställningar och därefter en del av det nya Nationalmuseet) som arbetade vidare för att bilda ett nytt riksförbund vilket skedde i november 1978 på en stor konferens om konstförmedling. I Sverige började man i mitten av 40-talet diskutera om man skulle skapa en gemensam organisation för konstföreningarna, men det kom att dröja fram till 1973 innan SKR, idag riksförbundet Sveriges Konstföreningar bildades. En stark drivkraft var Uno Kampmark som också var förbundets chef under många år. Innan riksförbundet bildades i Sverige var arbetsplatskonstföreningarna organiserade i Samarbetsnämnden för konstföreningar som fanns i Göteborg, Malmö och Stockholm.

På Jysk, Fyn och Själland i Danmark existerade också regionala sammanslutningarna av konstföreningar och det var när dessa 1944 gick samman som Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger (SDK) grundades. Precis som i Sverige kan man peka på en stark drivande kraft, i detta fall Frederik Dam, som nästan var besatt av tanken av att förmedla ny och professionell konst till alla delar av Danmark. Dam hade med sig den unge Asger Jorn i släptåg, som hjälpte till med att

förverkliga ambitionen om ett riksförbund som skulle kunna erbjuda vandringsutställningar med professionella konstnärer till alla delar av Danmark. Den första utställningen som SDK presenterade fick namnet "Forårsudstilling af Yngre Dansk Kunst" och innehöll namnkunniga konstnärer som Asger Jorn, Carl Henning Pedersen och Utzon Franck.

Det yngsta riksförbundet finner vi paradoxalt nog i Tyskland. Inte förrän 1980 bildades ADKV- Arbeitsgemeinschaft Deutscher Kunstvereine genom en koalition av 40 konstföreningar. Då som nu handlade verksamheten om att uppmuntra utbyten och samarbeten mellan konstföreningarna och öka professionalismen inom konstinstitutionerna. Man försöker även påverka kulturpolitiken, allmänheten och media, genom att driva övergripande frågor med "en röst". ADKV har idag cirka 280 medlemmar i Tyskland och fem associerade medlemmar i Österrike.

I Finland saknas en övergripande paraplyorganisation för konstföreningar men många av de stora konstföreningarna som Finska Konstföreningen, Tammerfors konstförening och Åbos konstförening är när knutna till ett konstmuseum och är istället medlemmar i Museivänföreningen som samlar museernas vänföreningar i Finland. Man kan även nämna Våra skärgårdars konstgille, ett nätverk som sedan 2004 arbetar för att öka samarbetet och utbytet mellan

konstföreningar belägna i Sveriges, Finlands och Ålands skärgårdar.

Begreppet konstförening är både brett och mångfacetterat. Det kan innefatta allt från små arbetsplatskonstföreningar som bara har det årliga konstlotteriet som den centrala samlingspunkten, till regelrätta konsthallar som drivs med anställda och ideella krafter. Oavsett storlek och inriktning så har den ickekommersiella och konstabildande tanken varit viktig från starten. Konstföreningens uppgift idag är att vara tillgänglig för alla publikgrupper. Därför är tröskeln låg och alla som har lust att lära sig mer om konst är välkomna. Det är förvånande och intressant att notera att många konstföreningar grundas och stöds av engagerade människor som i sitt vardagliga arbete inte arbetar med konst.

Trots att konstföreningstanken har över 150 år på nacken verkar det som det är en idé och modell som fortfarande är livskraftig och gångbar. Det finns många hot mot det frivilliga arbetet såsom ekonomiska nedskärningar inom kulturen, skyldighet att betala moms, högre krav från publiken, minskat intresse för föreningsliv och andra strukturella förändringar i samhället, men trots det ser de flesta konstföreningar och riksorganisationer positivt på framtiden. En orsak kan vara att konstföreningen fortfarande spelar en viktig roll för konstlivet eftersom den på många orter är den

enda platsen där publiken kan få tillgång till samtidskonst utanför storstädernas utbud. Konstföreningen utgör med sin position också en viktig länk mellan konstutbildningarna och de etablerade konstinstitutionerna. Konstföreningen kan beskrivas som ett sällsynt frirum för konstnärliga, kuratoriella och konstförmedlande experiment. Den fungerar på många platser som ett "forskningslaboratorium" och "utvecklingsavdelning" för morgondagens konst. I konstföreningen erbjuds unga konstnärer, kuratorer och pedagoger en plattform för att testa sina idéer och ger också publiken en möjlighet att diskutera dessa frågor.

Totalt sett är konstföreningsmodellen fortfarande en mycket populär verksamhetsform i Europa och även internationellt ökar intresset för konstföreningstanken. Kanske blir Kina nästa stora konstföreningsland? Sedan 2007 driver Norske Kunstforeninger projektet ArtEduChina som är utbytesprojekt mellan Norge och Kina. Målsättningen med projektet är att bidra till ett ökat kulturutbyte och en ökad förståelse mellan de två länderna genom att bland annat introducera den publikstyrda modellen i Kina, som de norska konstföreningarna representerar. Norske Kunstforeninger har bland annat skrivit en handbok på kinesiska om hur man etablerar en konstförening. Etableringen av konstföreningar i Kina kommer naturligtvis att ta tid eftersom en sådan tradition saknas i landet men intresset hos kineserna verkar det inte vara något fel på.

Det skulle i så fall bli ännu ett intressant kapitel om konstföreningens historik.

Med kriget kom konstintresset – arbetsplatskonstföreningarnas guldålder

Ett kopierat häfte, blekt och gulnat av tidens tand, sammanbundet med ett enkelt paketsnöre, dök nyligen upp i ett grått arkivskåp på Sveriges Konstföreningars kansli i Malmö. Ett häfte som visade sig berätta en historia om konstföreningarnas guldålder. År 1946 gjorde kommittén för bildandet av Sveriges Konstföreningars riksorganisation en förteckning över drygt 290 aktiva konstföreningar i Sverige. Sida efter sida listas med konstföreningarnas namn, när de grundades, antal medlemmar och namn på ordföranden och sekreterare. Det som är iögonfallande med förteckningen är den enorma explosion som sker av nya konstföreningar och då framför allt på arbetsplatser, mitt under det brinnande världskriget.

Bakom förteckningen låg drömmen om ett eget riksförbund för konstföreningar. En dröm som slocknade snabbt och som inte skulle uppfyllas förrän 1973. Vid den konstituerade årsstämman i Läkarsällskapets lokaler i Stockholm i september 1946 avslogs förslaget om att bilda ett riksförbund för konstföreningar enhälligt av de femtiotal församlade. Tidningsrubrikerna från den här tiden talar om ett ”skeppsbrott” och tar också upp en pikant detalj i sammanhanget. Den

sammanställning av konstföreningar som kommittén hade utgivit var i det närmaste ett plagiat av den undersökning som Nationalmuseum tidigare hade gjort.

Att det inte blev något riksförbund 1946 berodde till största del på att det redan fanns ett fungerande riksförbund. 1930 hade Riksförbundet för bildande konst (RFBK) bildats. Det var en sammanslutning för bland annat konstföreningar, museer, institutioner och företag som ville arbeta för konstbildningen i Sverige. Men under 40-talet hade många nya konstföreningar startat i mindre orter runt om i landet och de kände sig förbisedda och inte välkomna i RFBK. Man ville därför starta ett eget riksförbund men nu blev det inte så. Istället slutade det med att RFBK fick ta emot en hel del kritik från de mindre konstföreningarna och en tremannakommitté utsågs för att se över hur de små konstföreningarnas intressen bättre skulle tillgodoses i framtiden.

Om den här essän hade varit en film hade bilden nu blivit suddig och vi hade förflyttats från Läkersällskapets lokaler i Stockholm och kastats tillbaka i tiden till år 1832. Det var nämligen då som Sveriges första konstförening bildades i Stockholm. Sveriges första konstförening förblev dock ganska unik de första 20 åren av sin verksamhet. Först i mitten av 1850-talet började det bildas andra konstföreningar runt om i Sverige

som Konstföreningen för södra Sverige (1853), Växjö konstförening (1853), Göteborgs konstförening (1854) och Föreningen för nordisk konst i Stockholm (1858). Kanske var det den ökande konkurrensen från andra konstföreningar som bidrog till att Stockholms konstförening började tappa medlemmar? 1885 började man i alla fall föra diskussioner med Föreningen för nordisk konst om ett sammangående. Snart anslöt sig även Norrlands konstförening och Konstföreningen för mellersta Sverige i diskussionerna och 1886 bildades en ny nationell konstförening som fick namnet Sveriges Allmänna Konstförening. En konstförening som i år firar 180 år.

Det stora konstintresset hos det svenska folket kan förklaras med parollen ”Konsten åt folket” som lanserades i slutet av 1800-talet. Carl Larssons akvareller av ljusa och idylliska interiörer från Sundborn och Ellen Keys heminredningsråd i artikeln ”Skönhet i hemmet” från 1899 bidrog också till att skapa en efterfråga på vackra hem där konst var en viktig beståndsdel. Även arbetarrörelsen som växte sig stark vid sekelskiftet bidrog med sitt folkbildningsideal med bildningsförbund och studiecirklar så att kultur blev en angelägenhet för de breda folkmassorna. Konstföreningar började dyka upp på allt fler orter i Sverige. Det var dock inte arbetarna som startade konstföreningar utan en framväxande borgarklass med direktörer, redaktörer och museimän i konstföreningarnas styrelse.

Funktionalismen och modernismen som fick sitt genombrott i Sverige med Stockholmsutställningen 1930 fick politiska konsekvenser när det gäller 40-talets kultursyn. När Socialdemokraterna 1938 publicerade sin valbroschyr "Demokratisk kultursyn" framhävde man skönhet, humanism och andlig upprustning som viktiga beståndsdelar. Det var samma grundtankar som den engelska filosofen och konstpsykologen Herbert Read senare skulle presentera i boken "Education Through Art" från 1943. Under 40-talet fanns det en kulturpolitisk vilja och en ideologisk bakgrund för att lyfta fram konsten. Man ansåg att konst och kultur kunde användas som ett medel för att göra människan medveten om sin situation, sina förpliktelser och sina möjligheter. Konst och kultur kunde helt enkelt göra oss till bättre individer och samhällsmedborgare och konsten blev därför en viktig grundsten i byggandet av det socialdemokratiska folkhemmet.

Det politiska intresset för konst visades sig även i "1948 års konstutredning". En statlig kommitté fick i uppdrag att kartlägga, inventera och ta fram förslag om konstens plats i samhället. Intresset för folkbildning, kurser och studiecirklar växte sig allt starkare hos allmänheten under den här tiden. Efter ett politiskt initiativ 1947 bildades till exempel Föreningen Konst i Skolan för att få ut konst till skolelever. Samma år tog riksdagen ett beslut om att statligt stöd skulle utgå till alla former av studiecirklar, även konstcirklar.

Nationalmuseums utställning "God konst i hem och samlingslokaler" från 1945 ville föra konstnärerna i kontakt med nya befolkningsgrupper. Utställningen propagerade för billig grafik och multikonst som via föreningar, företag och arbetsplatser skulle hitta ut till vanligt folk. Utställningen inspirerade flera folkrörelseorganisationer till att 1947 starta Folkrörelsernas Konstfrämjandet. Med sitt motto "Konst åt alla" ville Folkrörelsernas Konstfrämjandet demokratisera konsten att nå ut till alla grupper i samhället via till exempel arbetsplatser.

Det svenska konstintresset stod på sin topp under 40-talet eller som redaktör Kåge Liefwendal uttrycker det i en artikel i konstföreningsförteckningen från 1946: "Små avkrokar i världen, där man för ett tiotal år sedan aldrig sett en tavla utställas eller där inte en själ hade tanke på konst, har blivit små kulturhärddar i konst". Krigsutbrottet 1939 skulle ha kunnat sätta ett abrupt stopp för den här utvecklingen. När kriget bröt ut evakuerade många museer sina samlingar av rädsla för att de skulle bli förstörda vid en eventuell bombing. Sverige stod isolerat från omvärlden. Konstnärer kunde varken resa från eller till Sverige. Det blev svårt att få tag i utländsk konstlitteratur och att komma i kontakt med den internationella konstscenen. Men svenskarnas konstintresse lät sig inte hindras av ett världskrig. Konstmuseerna blev tvungna att fylla de tomma salarna med nya aktiviteter och tillfälliga

utställningar. Den inhemska konstlitteraturen blomstrade. Förlagen vågade plötsligt satsa på dyrbara konstböcker när det inte längre fanns konkurrens från andra länder. Trots kriget hade svenskarna gott om pengar men vad skulle man köpa då importen av kapitalvaror var starkt begränsad? Lösningen blev att många svenskar började investera i konst gjord av svenska konstnärer och från gallerierna. Den inhemska konstmarknaden hade under andra världskriget goda tider.

Det är i den här konstintresserade tryckkokaren som det första konstföreningspopcornet exploderar. Det hela börjar en februarikväll i Göteborg 1940. Hemma hos direktör Oscar Palmers träffas några herrar för att diskutera ett något radikalt förslag, nämligen att bilda en konstförening för de anställda på Cap Chokoladfabrik AB. Föreningen skulle förmodligen ha grundats redan under våren om inte det världspolitiska läget varit så allvarligt och den tyska invasionen av Norge den 9 april 1940 hade satt käppar i hjulet. Nu dröjde det till den 28 oktober 1940 innan Sveriges första arbetsplatskonstförening fick se dagens ljus. I en minneskrönika i tidskriften "Perspektiv" från 1945 summerar Palmer föreningens målsättning att få bort "Hötorgskonsten" från de svenska hemmen, att stödja levande svenska konstnärer och att hos de anställda "odla och vidmakthålla intresset och utveckla känslan för vad god konst är."

Sture Svensson som var ordförande i Hamnstyrelsens tjänstemäns konstförening skriver i en artikel från konstföreningsförteckningen från 1946 om sin syn på konst på arbetsplatsen: "Och sannerligen, konsten behövs! Inte minst i vår tid med ett arbetsliv där lösen är snabbhet och effektivitet. Den blir en nödvändig och hälsosam motvikt till vår mekaniserade vardag." Svensson tar också upp några andra viktiga orsaker till det blommande konstintresset hos de anställda. Krigets fasor och förödelse skapade en hunger efter andliga upplevelser, de ekonomiska och sociala förbättringarna i samhället med mer fritid och bättre ekonomi var bidragande orsaker, men också att det blivit "modernt att vara konstintresserad."

Efter bildande av CAP:s konstförening är det som om någon öppnat en dammlucka och plötsligt vill alla företag bilda konstföreningar. Statistiken talar sitt tydliga språk. Före 1940 fanns det drygt 40 konstföreningar i hela Sverige. Mellan 1940 och 1946 bildades 258 nya konstföreningar varav 176 var arbetsplatskonstföreningar och 82 allmänna. Av de 176 arbetsplatskonstföreningarna fanns 53 i Stockholm, 36 i Malmö, 38 i Göteborg och 49 stycken i resten av landet.

En annan konstförening, som bildades 1943, fanns på företaget ESAB (Elektriska Svetsnings Aktiebolaget) i Göteborg. Det var en ganska typisk konstförening som

köpte in konst som lottades ut till medlemmarna en gång under våren och en gång på hösten. Det som är intressant med konstföreningen på ESAB är dels att det visar att det även grundades konstföreningar inom verkstadsindustrin, men också att konstföreningen idag är Sveriges äldsta verksamma arbetsplatskonstförening och att många konstföreningar som bildades på 40-talet var långlivade.

Bland de många konstföreningar som bildades på 40-talet kan man även nämna Handelsbankens konstförening som grundades 1944 som ett exempel på konstföreningar inom den privata sektorn. 1984 gjorde man i samband med sitt 40-årsjubileum en jubileumsskrift där man konstaterade att föreningen uppräknat till 1984 års penningvärde hittills hade köpt in konst för 15 miljoner kronor. Sedan 1964 har konstföreningen två sektioner, en för inköp av konst och en för inköp av konsthantverk. Precis som många andra konstföreningar har Handelsbankens konstförening betytt mycket för konstnärerna och konsthantverkarna i Sverige genom sina många inköp. Målsättningen hos Handelsbankens inköpskommitté har varit att köpa in konst av hög kvalité med inriktning mot aktiva svenska konstnärer, där ofta unga debutanter ingått bland inköpen. Bland urvalet av inköpen hittar man idag kända namn som Sven X-et Eriksson, Gösta Adrian Nilsson, Lage Lindell och Siri Derkert.

”Annars får man nog medge att konstintresset bland medlemmarna i föreningarna inte längre är så vitalt som under mitten av 40-talet. I gengäld har konstintresset djupnat bland de verkliga intresserade och det är kanske en utveckling att glädjas åt.” kan man läsa i en artikel om Postens konstförening i tidskriften Konstperspektiv nr 2 från 1956. Postens konstförening i Stockholm var vid den här tiden den största konstföreningen inom det kungliga verket med 500 medlemmar. Konstföreningen hade startat 1945 och arrangerade utställningar i Postmuseets lokaler i Gamla Stan. Studiecirkelar, föreläsningar och konstlotteri på våren och hösten vara andra aktiviteter som stod på agendan för medlemmarna. Artikeln nämner i slutet en del statistik om föreningens utställningar som kan vara intressant att lyfta fram för att visa vilka olika tekniker som en arbetsplatskonstförening visade under den här perioden: ”199 skulpturer, 931 oljemålningar, 50 pasteller, 70 akvareller samt 444 teckningar och grafiska blad.” Det sammanlagda inköpsvärdet under de senaste 10 åren beräknar man till 95 837 kronor. Även om artikelförfattaren inledningsvis verkar lite pessimistisk om utvecklingen och konstintresset hos de anställda avslutar han i optimistisk anda: ”Och till sist: Vi i Postens konstförening ser ljus på föreningens framtid.” Sett i backspegeln så fortsatte utvecklingen hos arbetsplatskonstföreningarna att vara positiv och ljus de kommande decennierna.

Den snabba utvecklingen av arbetsplatskonstföreningar, främst i storstäderna, ledde 1945 till att man startade Samarbetsnämnden för konstföreningar (SAN) i Stockholm, Göteborg och Malmö. "Ändamålet med en personalkonstföreningarnas samarbetsnämnd kan i korthet uttryckas så, att nämnden skall arrangera gemensamma visningar av utställningar o. dyl. och därvid taga speciell hänsyn till de mindre föreningarnas resurser; den skall befrämja konstbildningsarbetet i djupare mening; den skall verka för ett friskt och okonventionellt urval av konst tillutlottningarna." står det i skriften Konstföreningarna jubilerar från 1955. Det är tankar som kommer att leva kvar när riksförbundet Sveriges Konstföreningar bildas 1973 och man indelar landet i 25 distrikt med distriktsstyrelser med uppgift att sammankalla och bistå föreningarna i distriktet med konstbildning och föreningskunskap.

Arbetsplatskonstföreningar är inte unikt för Sverige, utan de finns även i Norge och Danmark. Det som är unikt med Sverige är det stora antalet arbetsplatskonstföreningar som bildades under 40-talet och under de kommande decennierna. Man kan helt klart tala om en guldålder för konsten och konstföreningarna som börjar på 40-talet och som når sin peak under 90-talet. År 1990 hade SKR - Sveriges Konstföreningars Riksförbund 1 900 anslutna konstföreningar varav 1 588 var arbetsplatskonstföreningar.

I slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet sker ett trendbrott i utvecklingen. Antalet arbetsplatskonstföreningar minskar drastiskt de följande decennierna. 2011 hade Sveriges Konstföreningar 840 anslutna konstföreningar varav 495 var arbetsplatsföreningar. Med anledning av den dystra situationen skriver Ann-Christin Nykvist ordförande för Sveriges Konstföreningar och Kalli Klement förbundschef för Sveriges Konstföreningar i oktober 2011 en debattartikel på SVT – Debatt om ”Konstföreningarna på arbetsplatserna utarmas”. Där kan man bland annat läsa:

”En konstförening handlar inte bara om ett årligt konstlotteri, utan det är en mötesplats där människor från olika avdelningar, positioner och bakgrunder kan utbyta idéer utanför företagets vanliga hierarkier och där den sociala gemenskapen kan stärkas.[...]

I Sverige håller däremot kunskapen om konsten och konstföreningens betydelse i arbetslivet på att gå förlorad. Antalet arbetsplatskonstföreningar har drastiskt minskat de senaste åren. En stor del beror på strukturella förändringar i arbetslivet, men också på att de anställda får allt mindre tid och stöd från företagsledningen för att driva en konstförening på arbetstid. I stället för att se att konstföreningen främjar kreativitet, nytänkande, skapar social gemenskap och ökad trivsel på arbetsplatsen, blir det något som man

tror tar tid för det övriga arbetet och något som de anställda får ägna sig åt på fritiden.

Varför vårdar företagen inte bättre de kreativa miljöerna som redan finns på arbetsplatserna? Konsten lyfter fram värdegrundsfrågor som blir allt viktigare för företagets anställda men också för kunderna. Konsten och konstföreningarna gör arbetsplatsen mer attraktiv och drar till sig god kompetens. De anställdas trivsel och kreativitet ökar och arbetsplatsen blir friskare. Vem kan tacka nej till detta?”

Även om framtiden för arbetsplatskonstföreningar ser mörk ut finns det en hel del ljusglimtar. Det finns många exempel på företag i Norden som fortfarande vårdar idén om att konst har en positiv effekt på de anställda och arbetsklimatet och att konst kan fungera som en viktig värdesymbol för företaget. Under de senaste åren har också en förnyad diskussion om kultur och hälsa kommit upp på den politiska dagordningen.

”Konst ska vara inspirerande och uppmuntrande, men också oroväckande och provocerande. Genom att fokusera på arkitektur, design och visuell konst försöker Telenor att öka de anställdas trivsel och kreativitet.” Citat är hämtat från den norska telejätten Telenors hemsida. Företaget har sedan 1998 byggt upp en imponerande konstsamling med runt 700 konstverk med

internationellt kända konstnärer som Jenny Holzer, Daniel Buren och Maria Misenberger. Ambitionsnivån är hög, för man vill omge sina anställda med konst av museikvalité. Konsten ska finnas där de anställda och besökarna vistas som i trapphus, mötesrum och restauranger. Företaget har även ett eget omfattande kulturprogram där man bjuder in artister och konstnärer och producerar egna föreställningar. Enligt Telefonor har deras satsningar bidragit till att de anställda har blivit mer nöjda över arbetsmiljön.

Ett annat norskt exempel är Linjen Kunstforening som bildades på hösten 2007 på Sjøfartsdirektoratet. Bakgrunden var att man ville skapa en social knutpunkt som involverade alla medarbetare på företaget och som hade en kulturell förankring. Bildandet av konstföreningen skulle bidra till en bättre arbetsmiljö, större social gemenskap och skapa bättre utsmyckningar av arbetslokalerna. Jan Petter Holm ordförande i konstföreningen berättar i en intervju längre fram i den här boken att konstföreningen ser ljust på framtiden och medlemsantalet ökar.

Även i Danmark finns det en lång tradition med arbetsplatskonstföreningar. Tuborgs Kunstforening var den första i Danmark och bildades 1943 den andra öljätten Carlsberg startade 1948 sin konstförening. Båda företagen har varit viktiga sponsorer av konst och kultur i Danmark. Bryggaren Carl Jacobsen skapade till

exempel en av sin tids största privata konstsamlingar och grundade det idag välkända Ny Carlsberg Glyptotek i Köpenhamn. Idag är de två stora öljättarna sammanslagna till ett företag och även konstföreningarna har blivit en enda.

Det är efter andra världskriget som arbetsplatskonstföreningarna får fotfäste på den nordiska konstscenen. Perioden efter andra världskriget präglades av en stark kulturell och optimistisk anda. Äntligen fick friheten och kreativiteten bana väg för en rikare konstscen än vad man hade sett på länge. I Norge arbetade dåvarande statsministern Einar Gerhardsen och hans socialdemokratiska regering för att skapa en inkluderande kulturpolitik som skulle säkerställa en högre grad av social sammanhållning. Man lanserade därför ett storskaligt offentligt bildningsprojekt med syfte att lära ut konst och kultur till en bredare del av befolkningen precis som i Sverige.

Det är inte bara privata företag som har konstföreningar. I Sverige, Norge och Danmark är det även vanligt med konstföreningar för de kommunalt och statligt anställda. En sådan förening är Roskilde Kommunes Kunstforening. Annette Hvidberg som är ordförande i konstföreningen och som till vardags arbetar som inrednings/möbelarkitekt åt kommunen, berättar om hur hon ser på konstföreningens betydelse:

”Den stora fördelen med en konstförening på en arbetsplats är att man skapar kontakter tvärs genom organisationen, många saker kan utföras smidigare om man känner varandra på olika sätt och inte bara genom de formella rollerna som framgår av arbetstiteln. Konstföreningen ser också till att konsten byts ut på arbetsplatsens gemensamma ytor vilket är till glädje för alla, inte bara för medlemmarna.”

I Roskilde har kommunen också upptäckt att konstföreningen är en viktig resurs med sina specialkunskaper om konst. Precis som i många andra kommuner äger man en hel del konst men det är inte alltid som det finns kunskap eller tid att ta hand om samlingen. Kommunen har löst dilemmat genom att låta konstföreningen förvalta och administrera utlåningen av konsten till institutioner och till de anställdas kontor.

Satsningar på konst och konstföreningar bidrar inte bara till att förbättra arbetsmiljön och öka samarbetet på arbetsplatsen utan fungerar även som ett viktigt dragplåster när man vill locka till sig nya medarbetare och kunder. ”Det är viktigt att berätta att vi värdesätter andra saker än att bara tjäna pengar, till exempel att investera i spännande norska konstnärer” säger Sparbanksstiftelsen DnB NORs, som lik Telenor äger en av Norges största privata konstsamlingar. Arbetslivet handlar som sagt inte bara om pengar, utan också om trivsel, kreativitet och värderingar och där har konsten

visat sig vara en oslagbar investering i längden, något som många konstföreningar har vetat om under lång tid och arbetat för.

Intervju med Kunst på Arbeidsplassen

Kunst på Arbeidsplassen (KPA) är en halvoffentlig organisation i Norge som lånar ut konstutställningar till företag. Organisationen bildades 1950 av konsthistorikern Harry Fett (1875-1962) som också var chef för familjeföretaget Eduard Fett & Co. Fett kan beskrivas som en av konstbildningens eldsjälar i Norge, som ville sprida god konst till sina anställda och som gärna höll föredrag och visade konst ur sin privata samling. Idag lever den konstbildande tanken och målsättningen att sprida konst till anställda i Norge vidare genom KPA. De flesta av KPA:s medlemmar finner man inom stat, kommun och regionförvaltning, men det finns även privata företag som lånar ut utställningar. KPA förfogar över cirka 5 000 konstverk och 300 utställningar som vandrar runt i landet bland olika företag och organisationer. De flesta av utställningarna består av 15 konstverk i olika storlekar med samtida norska och internationella konstnärer. Att låna en konstutställning under ett år kostar 8 000 norska kronor och till detta kommer en avgift för transport och upphängning. De senaste åren har KPA också förmedlat performancekonst. Till organisationen har man knutit ett antal performancekonstnärer som företag kan anlita för olika uppdrag i anslutning till fackliga möten eller andra sociala arrangemang.

Ingrid Wisløff är verksamhetsledare för KPA och har sin bakgrund i musei- och gallerivärlden. I den här intervjun, gjord av Mathias Jansson i januari 2012, berättar hon mer om idén bakom KPA och varför företag är så angelägna att hänga konst på väggarna.

Fanns det några speciella idéer i omlopp i samhället som var orsaken till att KPA bildades 1950?

KPA utvecklades som en naturlig del av den starka kulturella och optimistiska anda som präglade Norge i perioden omedelbart efter andra världskriget. Äntligen fick friheten och kreativiteten bana väg för en rikare konstscen än vad vi hade sett på länge. Den dåvarande statsministern Einar Gerhardsen och hans socialdemokratiska regering arbetade också för att skapa en inkluderande kulturpolitik som skulle säkerställa en högre grad av social sammanhållning. Man lanserade därför ett storskaligt offentligt bildningsprojekt med syfte att lära ut konst och kultur till en bredare del av befolkningen. KPA blev en viktig del av detta projekt och har i dag som syfte att föra ut konsten till folket.

Vilken är den främsta anledningen till att företag lånar konstutställningar från KPA?

Många företag använder våra tjänster för att de är i behov av utsmyckning till företaget eller för att de är

angelägna att visa omvärlden en bild av företaget som bärare av kunskap och innovation. Men den främsta anledningen har nog att göra med att upplevelsen av konst bidrar till att skapa en levande och inspirerande arbetsmiljö som kan vara avgörande för att hålla nere sjukfrånvaron och höja trivseln bland de anställda.

Vem är det som tar initiativ till att låna konstutställningar? Finns det till exempel konstföreningar på de företag som lånar utställningar från KPA?

Våra medlemsföretag har oftast ingen egen konstförening eller liknande förening sen tidigare. Vi är ofta deras enda kanal till den norska och internationella konstscenen. När det gäller större företag händer det att våra utställningar fungerar som ett komplement till den permanenta offentliga konsten på företaget som konstföreningar och konstkommittéer har tagit initiativ till på arbetsplatsen. För små och medelstora företag, är det oftast chefen som kontaktar oss och som tar ansvar för hyresavtalet men vanligast är det att det är någon på personalavdelningen vid företaget som har hand om den här uppgiften.

Hur arbetar KPA med konstpedagogik i samband med utlån av utställningarna?

Vi på KPA arbetar även med den pedagogiska delen av vår verksamhet och vi har därför fria konstföredrag

och visningar för våra medlemmar i samband med att vi lånar ut en ny utställning. Dessutom finns det skriftlig information om konstverken så de anställda på företaget får en möjlighet att lära sig mer om konst och konsthistoria.

Hur ser utvecklingen för KPA:s verksamhet ut? Finns det idag ett ökat intresse från företagen att visa och investera i konst?

Vi upplever ett mycket stort intresse för uthyrning av konst och har fått ett antal nya medlemmar under de senaste tre åren. Detta beror på en ökad vilja bland våra medlemmar att satsa på arbetsmiljön och välbefinnandet på arbetsplatsen. Dessutom finns det ett växande intresse för våra tjänster från företag som använder sig av konsten för att förmedla bilden av företaget som intresserad av kulturella kapital, en image som berättar att man är ett modernt och innovativt företag. Därför tror jag att framtiden ser ljus ut för KPA och jag hoppas att vi kan fortsätta att vara en viktig förmedlare av relevant och spännande norsk och internationell konst i många år framöver. För att vi ska hålla fast vid vår viktiga roll som förmedlare mellan människor och konsten behöver vi fortsatt stöd från Kulturdepartementet, som idag gör det möjligt för oss att nå ut till även mindre företag som inte nödvändigtvis sitter med enorma budgetar för konst.

SVERIGE

Sveriges Konstföreningar

Mathias Jansson intervjuade Sveriges Konstföreningars förbundschef Kalli Klement i augusti 2012.

När bildades Sveriges Konstföreningar och vad är förbundets huvudsakliga uppgift?

Redan 1945 samlades konstföreningsledare i Stockholm för att diskutera en gemensam organisation. Då var tiden inte riktigt mogen och i stället blev det Riksförbundet för Bildande Konst som, förutom att sedan 1930 vara en sammanslutning av konstinstitutioner m.fl., nu även blev intresseorganisation för konstföreningarna. Det fanns dock behov av att renodla intresseorganisationen, varför Sveriges Konstföreningars Riksförbund, SKR, bildades under ett möte i Visby den 2 juni 1973. 118 konstföreningar blev medlemmar detta första år. Numera har förbundet närmare 900 medlemmar, varav ca 60 % är konstföreningar på arbetsplatser och 40 % allmänna konstföreningar. Sverige är det land i världen som har flest konstföreningar på arbetsplatser, drygt 500 stycken.

År 2001 bytte SKR namn och blev till Sveriges Konstföreningar.

Sveriges Konstföreningars huvudsakliga uppgift var och är att tillvarata konstföreningarnas intressen i

kulturlivet samt att arbeta med konstbildning. I samband med namnbytet beslutade förbundet att fokusera sin konstbildande verksamhet till samtidskonsten.

Sveriges Konstföreningars vision är att vara landets ledande konstbildningsrörelse. För att hålla denna vision levande arbetar Sveriges Konstföreningar bland annat för:

- att kunskap om konst och konstliv ska öka hos konstföreningarnas medlemmar genom förbundets kunskapsförmedling,
- att genom spridning och visning av konst öka förståelsen för nya konstnärliga uttrycksformer, ett vidgat konstbegrepp och mångkulturella dimensioner,
- att aktivt delta i det offentliga samtalet om konst och därigenom påverka kulturpolitiken till stöd för konstföreningar, konstnärer och konstnärlig yttrandefrihet samt
- att främja nationella och internationella kontakter inom konstbildningsrörelsen.

Sveriges Konstföreningar arbetar för att konstföreningarna även i framtiden ska vara en viktig del av det svenska kulturlivet. Det gör vi genom att fortbilda

konstföreningsledare, producera utställningar och utbildningsmaterial, ge stöd och hjälp i det dagliga föreningslivet och verka kulturpolitiskt på riksnivå för att konstföreningarna ska få bättre förutsättningar för sin verksamhet.

Vilka är de viktigaste kulturpolitiska frågorna som Sveriges Konstföreningar arbetar med idag?

Sveriges Konstföreningar har beslutat att aktivt verka för följande:

- en stark nationell konstpolitik,
- större inflytande lokalt, regionalt och nationellt för den ideella sektorn,
- stärkt stöd till konstföreningsrörelsen i Sverige,
- utbyggd utställningsersättning för konstnärer som ställer ut på landets konstföreningar,
- stärkt ställning för Sveriges Konstföreningar som riksförbund för landets konstföreningar.

Riksdagen fattade i december 2009 beslut om att införa en ny modell för fördelning av statliga bidrag till regional kulturverksamhet. Enligt modellen ska landsingen / regionerna, i samverkan med länets kommuner och kulturlivet, ta fram en regional kulturplan som utgör underlag för statens bidragsgivning. I detta arbete kommer Sveriges Konstföreningars distrikt att få

möjlighet att föra fram Sveriges Konstföreningars kulturpolitiska krav för ett förbättrat konstliv i sina respektive regioner. Detta vid sidan av riksförbundets arbete på riksplanet.

Vilken roll och betydelse har konstföreningarna för det svenska konstlivet?

Konstföreningarna, oavsett om de finns på arbetsplatser eller om de organiserar sin verksamhet lokalt, regionalt eller på riksplanet, står för en väsentlig del av spridningen av konst och konstbildningen i landet. Konstföreningarna arbetar för att kunskap om konst och konstliv ska öka och för att genom spridning och visning av konst öka förståelsen för nya konstnärliga uttrycksformer, ett vidgat konstbegrepp och mångkulturella dimensioner.

Många allmänna konstföreningar står för sina respektive orters hela konstutbud. De är de enda som ordnar utställningar och som har ett konstbildningsprogram. Enligt en försiktig beräkning köper och förmedlar de konstföreningar som är anslutna till Sveriges Konstföreningar sammanlagt in konst för mellan 200 och 300 miljoner kronor om året.

Tack vare statens stöd i form av utställningsersättning har konstnärer kunnat få en ersättning när de ställer ut på konstföreningar anslutna till Sveriges

Konstföreningar. Stödet kom till för att öka konstutställningsverksamheten i alla delar av landet och utgör en del i arbetet med att förbättra konstnärernas villkor.

Sveriges Konstföreningar arrangerar varje år Konstens Vecka och Konstföreningens Dag. Vad händer under den veckan?

Konstens Vecka, med en egen hemsida: www.konstensvecka.se, är en landsomfattande manifestation för konsten och de ideella konstföreningarnas betydelse för ett levande konstliv i hela Sverige. Under Konstens Vecka, som alltid infaller vecka 40, arrangerar konstföreningar och distrikt runt om i landet olika evenemang, utställningar och aktiviteter.

Ett exempel: Konstnären Bill-Ove Jonsson, alias Dr Synthetic, kommer att ta sitt konstprojekt "In the Service of Culture, Uppland and Humanity Summer Tour 2012" till Uppsala och Enköping under Konstens Vecka 2012. Konstnären har inrett en knallrosa husvagn utformad som en mobil mottagning och apotek. Där erbjuder han besökare personlig konsultation, primal kontemplation med möjlighet till pånyttfödelse, worldwide remissförfarande till konstrelaterade hälsomål samt demonstration, provning och försäljning av potenta placebos (ex.: PARENTES – *används vid brist på tid*, SOLIDARITEC – *används vid brist på medkänsla*,

PARDON – *används vid skuldkänslor*) och active stimulators (ex.: konserverat OLEVTV LIV på burk).

Sedan ett par år tillbaka arrangerar riksförbundet Konstföreningarnas Dag i samarbete med Moderna museet i Stockholm under Konstens Vecka. I år, 2012, infaller den den 7 oktober och då kommer Sveriges Konstföreningar att släppa sin bok om internationella konstföreningar. Sedan kommer Susanne Svenseid, direktör/förbundschef för Norske Kunstforeninger att samtala med Ann-Christin Nykvist, ordförande för Sveriges Konstföreningar, om konstföreningar i Europa.

Vilken är den största utmaningen för förbundet och de svenska konstföreningarna i framtiden?

En klar tendens under den senaste femårsperioden är att kommunala bidrag, som tidigare utdelats i form av pengar, lokaler och visst administrativt stöd, i allt högre utsträckning dragits in. Detta påverkar både kvalitén på konstföreningarnas verksamhet och på tillgänglighet till konst på olika orter. Den största utmaningen är att vända denna trend och att visa på människornas behov av konst och kultur.

FAKTARUTA

Organisationens namn: Sveriges Konstföreningar

Grundades: 1973

Hemsida: www.sverigeskonstforeningar.nu

Antal medlemmar: 850 (år 2012)

Övrigt: Arrangerar varje år under vecka 40, Konstens Vecka, hemsida: www.konstensvecka.se . Startade 1975 tidskriften Konstperspektiv som fortfarande är en medlemsförmån för anslutna konstföreningar.

SAS Arts Sweden

SAS Group Club Sweden är det skandinaviska flygbolaget SAS personalförening som organiserar olika fritidsaktiviteter för de anställda inom SAS-koncernen. En av undersektionerna är den svenska konstföreningen "SAS Arts Sweden" som bildades 1984. I konstföreningen kan anställda och pensionärer inom SAS-koncernen i Sverige bli medlemmar. Styrelsen har sin hemvist i Stockholm/ Uppsala men alla medarbetare i Sverige, oavsett geografisk arbetsplats, kan bli medlem. Ordförande Kenth Thunberg berättar i den här intervjun från november 2011 om verksamheten.

För närvarande har sektionen "SAS Arts Sweden" cirka 360 medlemmar. Jämfört med för 10 år sedan har medlemsantalet sjunkit med ungefär hälften, detta på grund av omstruktureringar i företaget. En stor uppgift är därför att försöka få fler medlemmar men också att värva yngre medlemmar till sektionen.

Generellt försöker konstföreningen arrangera minst ett evenemang per månad. Totalt har "SAS Arts Sweden" arrangerat 18 aktiviteter under 2011. De flesta aktiviteter under 2011 har fått dubblerats eftersom de varit så populära. Vi har bland annat erbjudit våra medlemmar guidade visningar av Liljevalchs Vårsalong,

utställningen "Skimrande silver" på Nationalmuseum och Lars Wallins "Fashion Stories" på Waldemarsudde.

Konstföreningen brukar också arrangera resor för sina medlemmar:

Under 2011 har vi arrangerat tre heldagsutflykter berättar Kenth Thunberg. Bland annat till Skokloster och Sigtuna, en "kryssning" med båt i skärgården med fokus på konst, kultur och svensk historia samt en höstresa till Nora. Tidigare år har vi genomfört resor med kulturevenemang till Göteborg, Småland och Glasriktet, Geneve/Bern/Zürich och Amsterdam/Haag.

En annan viktig del av föreningens verksamhet är konstlotteriet. Någon utställningslokal har konstföreningen inte längre utan medlemmarna hänvisas till hemsidan där man en månad innan lotteriet kan se årets vinster. Kenth Thunberg berättar att konstföreningen har tagit fram en tydlig inköspolicy:

Enligt vår inköspolicy ska företrädesvis konstverk inhandlas på gallerier som tillhör Svenska Galleriförbundet alternativt direkt av yrkesutövande konstnär. Styrelsen gör gemensamma inköp och då ofta i sällskap av några medlemmar som anmält intresse att vara med vid dessa köptillfällen. Det finns en inköpsansvarig som ser till att det slutligen finns en bredd i urvalet samt att

olika tekniker är representerade avslutar Kenth Thunberg.

Bonnierförlagens konstförening

Bonnierförlagens konstförening är en av drygt 500 arbetsplatskonstföreningar i Sverige. De senaste åren har många arbetsplatskonstföreningar försvunnit på grund av omorganisationer, nedläggningar, bristande stöd från arbetsgivare och minskat medlemsunderlag. Bonnierförlagens konstförening är dock ett exempel på det motsatta där företaget ser konstföreningen som en viktig tillgång och där man lyckas hålla intresset vid liv hos de anställda och medlemstalen uppe. Anders Sjöqvist, förläggare och ordförande i Bonnierförlagens konstförening intervjuades i januari 2012.

När och varför bildades konstföreningen?

Föreningen bildades 1945 och dess främsta uppgift var att stödja och stimulera konstintresset hos de anställda på Bonnierförlagen.

Och vad är föreningens huvudsakliga intresse idag?

Inriktningen på föreningen har varit oförändrad under alla år men verksamheten har påverkats av hur aktiv styrelsen förmått vara.

På vilket sätt stöder företaget er verksamhet?

Företaget ger substantiella ekonomiska bidrag till föreningen inklusive summan för medlemsavgifter till föreningen.

Hur ser företagsledningen på konstföreningens verksamhet?

Jag som ordförande upplever att ledningen är mycket positiv till vår verksamhet och i stort sett alla i ledande positioner är medlemmar. De anställda som arbetar i styrelsen har också ett ok från ledningen att ta sin arbetstid i anspråk för styrelsearbetet.

Är det viktigt för företaget att det finns en aktiv konstförening?

Eftersom företagets huvudsakliga verksamhet är kultur med bokutgivning i centrum så är konstföreningen en oerhört självklar och naturlig del.

Varför väljer de anställda att gå med i konstföreningen?

Vi har informationsmöte för alla nyanställda och då försöker jag framhålla alla de fördelar som finns för att gå med i konstföreningen och vi har kanske en 60 procentig anslutningsgrad. Jag upplever att det är möjligheten att vinna konstverk i utlottningarna som är den främsta drivkraften tillsammans med de unika guidade visningar vi anordnar för medlemmarna.

Kan du berätta lite hur ett normalt verksamhetsår ser ut för konstföreningen?

Konstföreningens styrelse består av konstintresserade anställda som väljs av medlemmarna genom omröstning. Förutom styrelsen finns en inköpsgrupp som har till uppgift att köpa in konstverk till de två utlottningar som hålls varje år. En i juni och en i december. Vi lottar då ut cirka 30 + 30 verk och 60 + 60 bokpriser. Inköpen finansieras av medlemsavgifter och bidrag från företaget. Vi anordnar i snitt sex aktiviteter per år och det är främst guidade visningar på museer runt om i Stockholmstrakten. Vi har även ordnat kortare utbildningar hos Grafiska sällskapet där deltagarna får lära sig tekniker. Vi har också haft utförsäljning av grafiska blad som vi under åren av olika anledningar samlat på oss. Vid det tillfället sålde vi konst till personalen för över 100 000 kronor som sedan gick rakt in i föreningen och till nya konstpriser.

Hur ser ni på framtiden för er konstförening?

Vi har cirka 350 medlemmar idag och det ligger ganska konstant, vi har en bra återväxt och företaget är mycket positivt till vår verksamhet. Jag har svårt att se några problem över huvudtaget. Det skulle möjligtvis vara att styrelsen har ibland svårt att få tiden att räcka till.

Öhrlings PwC konstförening

Bengt Ellison började 1968 att arbeta på Karlgrens Revisionsbyrå och blev därmed också medlem i byråns konstförening. Under de gångna 43 åren har det inom revisionsbranschen skett många fusioner och många byråer med egna konstföreningar har gått upp i företaget PwC (f.d. Öhrlings). Idag är Bengt Ellison ordförande för Öhrlings PricewaterhouseCoopers konstförening och i den här intervjun berättar han lite om konstföreningens verksamhet. Intervjun gjordes i januari 2012.

När och varför bildades konstföreningen?

Jag tror att föreningen (det vill säga Karlgrens Revisionsbyrås konstförening) startades cirka 1960 och alltsedan dess har föreningens huvudsakliga verksamhet bestått av årliga konstutlottningar. Viss kursverksamhet och kringaktiviteter har förekommit men i mycket liten omfattning!

På vilket sätt stöder företaget er verksamhet?

Företaget har alltid stött föreningen genom att tillskjuta lika mycket i bidrag som medlemmarna inbetalt i avgifter. Dessutom har man accepterat att styrelseledamöterna kunnat sköta föreningen på arbetstid. I stort sett har de olika företagsledningarna sett

konstföreningen som en väsentlig del av en positiv personalpolitik och varit stolta över den höga klass föreningen alltid haft på sina inköp!

Varför väljer de anställda att gå med i konstföreningen?

Jag misstänker att huvudskälet alltid varit chansen att vinna ett värdefullt konstverk. Man bör notera att "konsten smittar" så jag vet att många anställda under åren utvecklat ett eget konstintresse som kanske annars aldrig blommat upp!

Vad är utmaningen med att driva en konstförening på en arbetsplats idag?

Jag har ju nu själv slutat på byrån sedan några år, även om jag fortfarande är kvar i styrelsen, men jag tror att den stora utmaningen är att få de många unga nyanställda som strömmar genom företaget att gå med i föreningen och på detta sätt få ett intresse för bildkonst som de annars inte fått!

Tjustbygdens konstförening

Tjust är den gamla benämningen på Tjust Härad, ett område som vida övergränsar Västerviks kommun. Tjust Härad sammanfaller med den gamla Smålandsgränsen norrut som arealmässigt sträcker sig utanför såväl Västerviks kommun som nuvarande gräns mot Östergötland. Det är i det här området som Tjustbygdens konstförening är verksam. Mathias Jansson intervjuade Björn Gunnarsson ordförande för konstföreningen om deras målsättning att få 1 000 medlemmar innan 2014 genom att arrangera ett ambitiöst föreläsningssprogram de kommande åren. Intervjun gjordes i januari 2012.

Vad är historien bakom Tjustbygdens konstförening och hur ser föreningen ut idag?

Tjustbygdens konstförening bildades 1956. Enligt stadgarna har föreningen till uppgift att väcka och utbreda intresse för konst genom att arrangera offentliga utställningar och köpa in konst och årligen lotta ut den bland föreningens medlemmar eller på annat sätt sprida värdefulla konstverk.

Föreningen genomför varje år tre aktiviteter:

- 1/ Vårsalongen där en eller två konstnärer bjuds in
- 2/ Konsttorg med möjlighet för allmänheten att köpa

andra medlemmars inlämnade konstverk eller sälja av sin egen konst (dock inte egenproducerad).

3/ Höstsalongen där 4 lokala konstnärer från Tjustbygden bjuds in att ställa ut sina verk, konstnärerna får också bjuda in var sin kollega med verksamhet utanför kommunen.

Den 1/1 2011 hade föreningen 308 medlemmar och under januari 2012 fick vi ytterligare 25 medlemmar. Vår målsättning är att vi 2014 ska ha cirka 1 000 medlemmar.

En viktig del av föreningens verksamhet är höstsalongen. Hur arrangeras den?

Under flera decennier var den årliga stora konsthändelsen föreningens höstsalong. Tjustkonstnärerna visade upp sina arbeten. Sedan några år tillbaka bjuder vi in fyra av våra Tjustkonstnärer som utställare på höstsalongen. Dessa i sin tur bjuder in var sin kollega som medutställare. Detta vitaliserar konstlivet och vi får ta del av konst från andra delar av landet.

Konstföreningen har satsat på ett gediget föreläsningssprogram. Hur viktig är den konstpedagogiska verksamheten för er förening?

Nytänkande och framåtsträvande inom konst är konstbildningens A och O. Denna omständighet har vi tagit ad notam i Tjustbygdens konstförening och

inbjudit verksamma konstföreningar i Västerviks kommun till en mängd konstaktiviteter och konstföreläsningar under projektrubriken "Föreläsningsserie 2011-2012".

Samtliga aktiviteter har konstutbildning som slutmål. Vi samarbetar framför allt med Gamleby folkhögskola där vi även inbjuder skolans elever att delta. Upprepade kontakter med lärare och rektorer vid kommunens gymnasieskolor har tyvärr hittills inte utmynnat i något visat intresset.

Vilken betydelse har konstföreningen för konstlivet på orten?

Vår allmänna konstförening står för en betydande del av kommunens konstutbud. Tjustbygdens konstförening är den enda som, i dagsläget, arrangerar ett konstbildningsprogram. Vår verksamhetsplan innehåller såväl utställningar, seminarier, workshops som konstresor.

En klar tendens under 2000-talet är att kommunala bidrag, som tidigare utdelats i form av pengar, lokaler och visst administrativt stöd, i allt högre utsträckning minskat i betydelse. Detta har i sin tur påverkat både kvalitén på konstföreningarnas verksamhet och tillgängligheten till konst och konsthantverk. Styrelsen för Tjustbygdens konstförening har ambitionen att

ändra på detta men för att kunna genomföra det krävs ekonomisk stöttning under ett uppbyggnadsskede. Föreningen har därför hos kultur- och fritidsförvaltningen vid Västerviks kommun samt hos Sparbanksstiftelsen Tjustbygden, under en projektperiod av två år, varav ett redan gått till ända, ansökt om ekonomisk stöttning vid genomförande av ett projekt kallat "Föreläsningsserie 2011-2012".

Styrelsens målsättning är att, efter projektperiodens slut, ha ordnat de ekonomiska muskler som krävs för att därefter, på egen hand, kunna bedriva framtida konstutbildningar. Av kassarapporten för år 2011, framgår att 100 % av inbetalda medlemsavgifter används för inköp av konst som sedan utlottats i ett medlemslotteri. Övriga inkomster som föreningen kan insamla, till exempel provision vid konstinköpen, förbrukas för att genomföra de tre aktiviteter som beskrivs ovan. Att genomföra några aktiviteter utöver dessa är inte ekonomiskt möjligt.

Hur ser framtidsplanerna ut för konstföreningen?

En medlem som betalar medlemsavgift till föreningen vill naturligtvis att de pengar som man bidrar med ska användas, i första hand, till den verksamhet som finns angiven i stadgarna. Att föreningen skulle avsätta medel från medlemsavgifterna till att anordna

konstseminarier, workshops eller konstresor, till humana kostnader, torde inte kunna motiveras för medlemmarna.

Styrelsen har emellertid diskuterat frågeställningen varför man över huvud taget vill vara och är medlem i en konstförening och betalar in en medlemsavgift. Är det för att få gå på en konstutställning och att få vara med i en utlottning? Bör inte en konstförenings verksamhet erbjuda lite mer? Konstutställningar anordnas lite överallt i samhället utan att man behöver betala en medlemsavgift för att besöka dessa. Konst kan jag köpa på konstgallerier eller av konstnärerna själva under till exempel "turista hemma" eller liknande aktiviteter som anordnas i snart sagt alla kommuner.

Styrelsens funderingar har utmynnat i följande slutsats: Medlemskap i en konstförening under 2000-talet måste erbjuda något mervärde. Ett sådant skulle, enligt styrelsens uppfattning vara att, inbjuda medlemmar och presumtiva medlemmar, till en föreläsningsserie om konst med professionella föredragshållare samt till av föreningen, en gång per år, anordnad konstresa gärna i anslutning till ett konstföredrag. Mot bakgrund av ovanstående har styrelsen för Tjustbygdens konstförening utarbetat förslag till verksamhetsplan för åren 2011- 2012. Styrelsens ambition är att sedan kunna fortsätta på den inslagna vägen under de

kommande åren 2013 och 2014, och att då, på "egna ben" kunna erbjuda liknande aktiviteter.

Konstföreningen KonstVerket

Konstföreningen KonstVerket i Mariestad är Länsstyrelsen i Västra Götalands konstförening. Medlemmarna arbetar på olika statliga verk och myndigheter, framför allt i Mariestad men även i Skövde och på andra platser i länet. Mathias Jansson intervjuade i mars 2012 Eva Björkman ordförande i föreningen.

När bildades konstföreningen?

Föreningen bildades i mitten av 1970-talet.

Vad är föreningens huvudsakliga verksamhet i dag?

Föreningen har till uppgift att bland personalen vid statliga myndigheter arbeta för ökat konstintresse och ökad kunskap om konst. Detta görs genom diverse aktiviteter och utlottning av konst.

På vilket sätt stöder företaget er verksamhet?

Genom ett årligt ekonomiskt bidrag från de två största myndigheterna (Länsstyrelsen och Skatteverket).

Hur ser företagsledningen på konstföreningens verksamhet?

Myndigheterna verkar mycket positiva. Som nämnts ovan bidrar de två största myndigheterna ekonomiskt varje år.

Varför väljer de anställda att gå med i konstföreningen?

De vill vinna konst!

Berätta lite hur ett normalt verksamhetsår ser ut för konstföreningen?

Under år 2011 anordnades två besök på konstutställningar i Mariestad (Panncentralen och Stallet). Styrelsen anordnade även en konstresa till Laxholmen i Munkfors för att se Lars Lerins utställning, men resan fick tyvärr ställas in eftersom det var för få anmälda. I december hölls årsmöte med utlottning av den konst som föreningen köpt in under året. Tidigare år har vi även besökt olika konstnärer i sina ateljéer.

Vad är utmaningen med att driva en konstförening på en arbetsplats?

Det är svårt att engagera medlemmarna till de olika evenemangen som föreningen anordnar. Det är även svårt att värva nya medlemmar. Årsmötet med konstutlottning är dock alltid välbesökt.

Hur ser ni på framtiden för er konstförening?

Vi ser ingen anledning till oro. Antalet medlemmar har legat runt 100 stycken under alla år och det finns inget som tyder på att det skulle ändras.

Kiruna Konstgille

Vad händer med en konstförening när en hel stad måste flyttas på grund av gruvdrift? Inom några år blir Kiruna Konstgille tvungen att lämna sin utställningslokal i stadshuset när byggnaden rivs. Var konstföreningen ska ta vägen är fortfarande osäkert berättar Elisabet Bylund ledamot i Kiruna Konstgille i den här intervjun från april 2012.

När bildades Kiruna Konstgille?

Kiruna Konstgille bildades år 1944 och har sedan dess bedrivit konstbildning genom bland annat utställningar och föreläsningar. En trolig orsak till att flertalet konstföreningar startades som en folkrörelse under andra världskriget var att gränserna ut till Europa var stängda. Man ville ge svenska konstnärer en möjlighet att ställa ut på platser utöver de större städernas gallerier och ge befolkningen tillfälle att få uppleva samtidskonst på den egna hemorten.

Vad är syftet med konstföreningen?

Inriktningen är att verka för medlemmarna, vuxna och barn, genom att skapa ett intresse för konst, genom att skicka ut information genom medlemsbrev och vernissagekort till aktuella utställningar. Förmedla kunskap om bildkonst, skulptur, textil- och fotokonst.

Skapa en nära kontakt med konst genom ateljébesök hos konstnärer, delta vid workshops och årliga lotterier av god konst för medlemmarna. Möjlighet ges även att förvärva högklassig konst vid försäljningar från arrangerade utställningar.

Kiruna Konstgille är medlem i Sveriges Konstföreningar, Norrbottens Konstmuseivänner, Sveriges Allmänna Konstförening (SAK) och Grafiska sällskapet.

Varje år delar konstföreningen ut Kauppistipendiet? Kan du berätta om stipendiet?

Kauppistipendiet är Kiruna Konstgilles eget stipendium. Det tillkom år 2002 riktat till textilkonstnärer. Detta möjliggjordes genom en gåva av konstnären och Kirunasonen Sten Kauppi samt Björn Lundberg. Konstföreningens försäljning av halva upplagan av Majlis Stensmans biografi "KAUPPI" blev grundplåten till stipendiet som delas ut vartannat år från och med 2002. Även privata penninggåvor har tillkommit. Stipendiet är på 20 000 kr samt ger mottagaren en möjlighet att ställa ut i Kiruna Stadshus i samband med stipendieutdelningen.

Det finns också ett Kirunastipendium som är Kiruna kommuns konstnärstipendium och tillkom år 1959 på initiativ från en motion till kommunfullmäktige från

Kiruna Konstgille år 1957. I stipendiets jury deltar en ledamot från konstföreningen.

Kan du berätta om några aktiviteter som ni har genomfört de senaste åren och som du tycker är bra exempel på vad en konstförening kan åstadkomma?

- Kiruna Konstgilles 25- och 50-årsjubileum. År 1994 skapades en mapp, 50 stycken, med ett grafiskt blad av konstnären Britta Weglin.
- ”Abisko och fjällvärlden i konsten”. Sommaren år 2002 inlånades 1920-40-talskonst från museer/släktingar/privatpersoner skapade av Isaac Grünewald, Leander-Engström, Helmer Osslund, Nils Nilsson Skum med flera. Från den utställningen finns en inspelning med tal av Bengt Lagerkvist.
- Minnesutställning över den samiske konstnären Nikolaus Blind där även en katalog gavs ut.
- Kauppistipendiater, hittills 6 stycken, med textilkonstnärer. År 2012 fick Britta Marakatt-Labba stipendiet.
- ”Kirunas egen konsthistoria”. Deltagande konstnärer som var födda, bosatta eller varit verksamma i Kiruna .
- ”Vi är tillbaka”. Kirunaungdomar med konstutbildning genomförde julutställning år 2011.

- Utställningarna Face Me och Snow Me 2010-2011 tillsammans med Sveriges Konstföreningar distrikt Norrbotten.

Konstbildning är en viktig del av konstföreningens verksamhet. Kan du ge några exempel på vad konstföreningen gör inom konstbildningsområdet?

Sedan 1990-talet arrangerar vi konstkurser för barn i förskoleåldern ledd av lärare och konstpedagog. Kursinnehållet består av utställningsbesök på Stadshuset. Barnen får sedan berätta om besöket genom att måla och teckna och det hela avslutas med barnens egen verisage.

Vi har under åren anlitat flertalet kända föreläsare Bland annat Bengt Lagerkvist i samband med utställningen "Abisko i Konsten".

Sedan 1990-talet arrangerar vi veckoslutskurser med universitetsadjunkt Brit-Marie Andrén. De inriktar sig på de konsthistoriska perioderna 1000-1800-talet och 1900-1945.

I samarbete med Umeå universitet finns en 10-poängskurs i konstvetenskap om samtidskonst i världen och nutidsarkitektur. Kursen är förlagd till Kiruna i samarbete med Kiruna Konstgille och föreläsare är universitetslektor Ivar Torneus.

Dessutom genomför vi konstresor inom länet med utställningar och föreläsningar i samband med Sveriges Konstföreningar Norrbottendistriktets årsmöten och utbildningsdagar.

Hur ser medlemsutvecklingen ut i konstföreningen?

Medlemsantalet i Kiruna Konstgille var som störst med närmare 500 personer i alla åldrar, men har minskat de senaste åren. Eventuella orsaker är avflyttning, åldersskäl och annat friluftsliv som tar tid.

Vilken betydelse har konstföreningen för konstlivet i Kiruna?

I avsaknad av konsthall i Kiruna har Kiruna Konstgille möjlighet att verka och har av tradition haft en stor betydelse för konstlivet. Föreningen är högt uppskattad av erkända konstnärer som önskar ställa ut i Kiruna Konstgilles regi. Det ger stor spridning av nutidskonst i olika former och tekniker. Välbesökta och uppskattade är även våra berättaraftnar och föreläsningar i samband med utställningar eller bildvisning, liksom våra stadsvandringar med olika teman. Skolklasser och lokala arbetsplatsers konstföreningar visar även de ett stort intresse för Kiruna Konstgilles utställningsverksamhet.

Kultur- och fritidsförvaltningen visas också stor uppskattning för konstföreningens arbete att sprida

kunskap om konst och förmedla upplevelse inom konsten för vuxna och barn. Genom avtal och årlig kompensation för vår verksamhet med utställningar och föreläsningar får konstföreningen fritt tillträde till Stads husets utställningsdel samt ett ekonomiskt bidrag på 50 000 kr. Kiruna kommun gör även konstinköp från pågående utställningar.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen med tanke på att hela Kiruna stad snart kommer att flyttas på grund av gruvdriften i samhället?

LKAB:s gruvbrytning kommer att sträcka sig långt under stadsbebyggelsen. Stora delar av centrum kommer att rivras eller flyttas till säkrare markområden. En del historiskt värdefulla byggnader från 1900-talets början kommer att bevaras. Dock inte Kiruna kyrka ritad av arkitekt Gustaf Wickman och som invigdes år 1912 eller Kiruna Stadshus ritat av arkitekt Artur von Schalensee. I och med rivningen av stadshuset kommer konstföreningen att förlora sin utställningslokal. Det är osäkert om föreningen får samma möjlighet till lokal i anslutning till ett nytt stadshus.

Blir det sedan länge planerade länskonstmuseet i Kiruna verkligen av, kan en allmän konstförening möjligen få en mer sekundär funktion. Ett folkligt stöd för museet tillsammans med en konstmuseivänförening eller samgående med lokala arbetsplatsers

konstföreningar kan kanske vara ett möjligt alternativ i framtiden. Förhoppningsvis kan Kiruna Konstgille tillsammans med en intresserad medlemskara fortsätta att bidra till och vara en viktig del av Kirunas konstliv!

SAABs konstförening i Linköping

Under 40-talet, när andra världskriget härjade ute i Europa, startades en hel del konstföreningar på arbetsplatser runt om i Sverige. SAABs konstförening i Linköping var en av dem. I den här intervjun berättar Margaretha Gustavsson från SAABs konstförening om konstföreningens 70 åriga historia. Intervjun gjordes i augusti 2012 i samband med föreningens 70-årsjubileum.

Vad var det egentligen som hände den 4:e september 1942 då konstföreningen bildades?

Kriget rasade runt om oss sommaren 1942 och företaget SAAB, Svenska Aeroplan Aktiebolaget, fem år gammalt, var i en intensiv verksamhet. Längtan efter och behovet av att få del av konstens värld diskuterades mycket arbetskamraterna emellan. Utbudet av konst var inte stort här i Linköping då. Så den 4 juni 1942 samlades 12 saabare och beslutade att bilda en konstförening. Interimsstyrelsen kallade till konstituerande möte den 17 september då föreningens stadgar godkändes.

Medlemsavgiften fastställdes till en krona per månad och medlemsantalet vid första verksamhetsårets slut var 232 stycken. Under de följande tre åren mer än

fördubblades det antalet. Som mest har vi varit över 2700 medlemmar! Efter att företaget Saab har organiserat om och rationaliserat har både anställda och medlemmar minskat i antal. Nu är vi strax över 600 stycken i konstföreningen.

Vad har konstföreningen haft för ambition under de här sjuttio åren?

Målsättningen var från allra första början att bredda och fördjupa medlemmarnas intresse för och kunskap om konst. Det skedde och sker alltjämt bl.a. genom utställningar av samtida konstnärer, föreläsningar, studiebesök och resor. Nu genomför vi 6 utställningar, 4 föreläsningar, 2 långresor och 2 kortresor samt något studiebesök per år. Vi lottar ut 20 grafiska blad sju av årets månader och en gång, innan jul, har vi den stora dragningen med c:a 70 verk.

Några få exempel på utställare genom åren: Olle Bonniér, Lennart Rodhe, Torsten Rehnqvist, Philip von Schantz, Inge Schiöler, GAN, Max Ernst, Horst Jansen, Bo Beskow, Erik Grate, Gösta Werner, Liss Eriksson, Ulf Trotzig, Eva Zetterwall, Jordi Arkö, Roy Friberg, Bertil Almlöf, Lena Lervik, Tom Krestesen, Thomas Edetun, Hans Hermansson, Lars Hoffsten...

Konstföreningen har något som heter grafiksektioner? Vad är det?

Mycket tidigt ökade intresset för grafik. År 1951 bildades en särskild grafiksektion i föreningen. Man sparar pengar tillsammans och beställer sedan en hel, exklusiv upplaga av en konstnär. Som mest har vi haft 7 sådana sektioner, med 50 medlemmar i varje, igång samtidigt. Nu har vi tre grafiksektioner kvar. Grafiken kan ibland ersättas av skulptur.

Under åren har det blivit en hel del konstresor. Är det någon speciell som du minns?

Konstresor har anordnats sedan tidigt 50-tal. Den första, till Stockholm, fick ställas in p.g.a. för få deltagare, men många har genomförts sedan dess. De längst har gått till New York och till Kina. Många platser i Sverige så väl som i övriga Europa har vi också besökt, alltid med en kvalificerad konstskakunnig som ledare. I höst beger vi oss än en gång till Berlin och i vår går färden åter till Florens med omgivningarna.

Sommaren 1995 var vi med om en extraordinär händelse. Vi var i Berlin och kunde på plats se hur Christo slog in Riksdagshuset i silverglänsande hölje och markerade husets former med blått rep. Folk från hela världen hade samlats på platsen framför och vi följde klättrarnas svåra arbete dag för dag. Sista dagen blev en riktig fest. Den 7 september samma år kom Christo och Jeanne - Claude till Östergötlands museum i

Linköping för utställning och symposium. Då var förstås Saabs Konstförening på plats!

Konstföreningen har till och med haft besök av Dalai Lama som invigde en utställning. Hur gick det till?

Många minnesvärda händelser har inträffat genom åren. En av de mer udda och stora var när vi 1987 bjöd in Dalai Lama. Konstföreningen arrangerade en utställning med kristna ikoner och buddhistiska thankamålningar. Dalai Lama tackade ja till inbjudan och dåvarande biskopen i Linköping, Martin Lönnebo, likaså. De invigde var sin del av utställningen som ägde rum i Stifts- och landsbiblioteket. Evenemanget fortsatte sedan i domkyrkan med c:a 1500 personer närvarande. Allt blev så innerligt och hjärtligt och av Säpo, som diskret bevakade det hela, märkte vi inte mycket. Biskop Martin bjöd sedan Dalai Lama och konstföreningens styrelse på en avslutande lunch i biskopsgården.

Hur ska konstföreningen fira 70 årsjubileet?

Våra 70 år högtidlighåller vi nu i år den 8 september i vår utställningslokal på SAAB med en utställning av Hans Hermansson och Lars Hoffsten. Båda är förresten sakkunniga i vår konstnämnd.

Vi kommer att ha öppet hus och bjuda på mingelmat och förrätta en stor extradragning bland medlemmarna av grafiska blad av Hans och Lars. För att kunna göra den utlottningen möjlig har vi fått ett generöst bidrag av företaget SAAB.

Turerna kring företaget SAAB har ju varit många de senaste åren så hur ser ni på framtiden?

Visst känner vi ibland att föreningsengagemanget inte alltid är vad det en gång var, men fortfarande finns det mycket att uppleva och genomföra och med vår engagerade styrelse hoppas vi på en innehållsrik och givande framtid. Gott kamratskap inte att förglömma!

NORGE

Norske Kunstforeninger

Det är I.C. Dahl (1788-1857), som räknas som Norges första bildkonstnär, som man ska tacka för att den första konstföreningen bildades i Norge 1836. Dahl var verksam i mitten av 1820-talet som professor vid konstakademien i Dresden och såg under den här tiden hur konstföreningsrörelsen växte sig stark i Tyskland. Han beslöt sig därför för att ta med konstföreningsidén till Norge och grundade vid hemkomsten Christiania Kunstforening, som sedermera blev Oslo Kunstforening och som inte bara är landets äldsta konstförening utan också Norges äldsta utställningsarrangör.

År 1934 etablerades det Norske Kunstforeningers Landsforbund då 16 konstföreningar utanför Oslo beslöt sig för att gå samman i ett riksförbund. Det nybildade riksförbundet hade som huvuduppgift att producera vandringsutställningar och öka kunskapen och förståelsen för bildkonsten i Norge. Man ville också driva frågor som var svåra för de enskilda konstföreningarna att klara av ensamma. Men något större ekonomiskt stöd lyckades inte riksförbundet få loss från staten. Riksförbundet arrangerade flera betydelsefulla vandringsutställningar, bland annat en med Munch-grafik, och som mest var 28 konstföreningar anslutna till organisationen. 1949 upplöstes förbundet

men det fanns flera konstföreningar, bland annat Riksgalleriet (som senare blev Riksutställningar och därefter en del av det nya Nationalmuseet) och andra mellanstora konstföreningar som stödde förslaget om ett nytt riksförbund. Den 10 november 1978 på en stor konferens om konstförmedling bildades därför ett nytt riksförbund, så som vi känner det idag. Det skulle dock dröja fram till 1983 innan förbundet fick sin första intendent.

Huvuduppgiften för Norske Kunstforeninger är att verka för att så många som möjligt får tillgång till kvalitetskonst, att stärka konstförmedlingen i det nätverk av konstföreningar som finns i Norge, samt att tillvarata medlemmarnas intressen. I Norske Kunstforeninger är bara allmänna konstföreningar medlemmar, men det finns arbetsplatskonstföreningar i Norge, precis som i Danmark och Sverige. Förutom att arbeta kulturpolitiskt producerar förbundet vandringsutställningar, arrangerar seminarier och utbildningar och ger ut tidskriften Kunst, som har en upplaga på runt 2000 exemplar.

Mathias Jansson intervjuade Norske Kunstforeningers direktör Susanne Svenseid i februari 2011.

Vilken är den viktigaste frågan som Norske Kunstforeninger driver idag?

Norske Kunstforeninger är en paraplyorganisation för 187 konstföreningar i Norge. De senaste fem åren har vi arbetat speciellt med kulturpolitiska frågor mot de bidragsgivande myndigheterna, vilket har burit frukt i form av ökade medel till vårt arbete med våra medlemsföreningar.

Vi har bland annat arbetat med att stärka nätverket och vår medlemservice, vidareutvecklat alla kommunikationskanaler, säkrat mer resurser till konstföreningarna, vidareutvecklat och finansierat kompetenshöjande program, gjort konstföreningarna mer synliga, betonat integration och mångfald i organisationen och bland dess medlemmar, fokuserat på uppsökande verksamhet från den administrativa delen, och ökat samarbetet med andra kulturinstitutioner, speciellt i Norge men även utomlands.

Norske Kunstforeninger följer hela tiden utvecklingen i samhället och är medveten om att det ställs allt större krav på kvalitet och variation av det konstnärliga utbudet.

Ni är också engagerade i ett projekt i Kina där ni bland annat försöker etablera konstföreningsidén i Kina. Hur går det?

ArtEduNorway in China-ArtEduChina in Norway pågår 2007-2012 och är ett utbytesprojekt mellan

Norge och Kina. Målsättningen med projektet är att bidra till ökat kulturutbyte och förståelse mellan de två länderna genom att bland annat introducera den publikstyrda modellen, som de norska konstföreningarna representerar, i Kina.

Ett av projektets huvudmål är att etablera konstföreningar i de kinesiska provinserna efter norsk modell. Norske Kunstforeninger har bland annat skrivit en handbok på kinesiska om hur man etablerar en konstförening. Utbytesprojektet har så långt resulterat i fem olika delprojekt. Det sjätte delprojektet arrangeras 2012 i Oslo och består av ett symposium och utställningen "Chinese Contemporary Ink Drawing". Sedan 2006 har vi arbetat med att etablera kontakter för en ömsesidig överföring av erfarenheter och kunskap inom konstområdet. Etableringen av konstföreningar i Kina kommer att ta tid, men intresset hos kineserna är det inget fel på. Norske Kunstforeninger kommer att fungera som rådgivare i det fortsatta arbetet.

Vilken roll och betydelse har de norska konstföreningarna för det norska konstlivet?

Konstföreningarna utgör tillsammans den största konstförmedlaren i Norge. Konstföreningen är på många orter det enda ställe där publiken kan få tillgång till samtidskonst. Tröskeln är låg. Här är alla som är konstintresserade och alla andra som har lust att lära

sig mer om konst välkomna. Konstföreningens uppgift är att vara tillgänglig för alla publikgrupper.

Bara ett fåtal av våra 187 medlemsföreningar (allmänna, vi har inga arbetsplatskonstföreningar som medlemmar) har fast anställda. Huvuddelen av allt arbete sker på ideell basis.

I samband med 30-årsjubileet 2008, producerade vi utställningen "Recycling the looking-glass – Trash art-Found objects". I katalogen till utställningen skrev dåvarande kulturminister Trond Giske bland annat:

"Det publikumsstyrte systemet bidrar til kulturell bredde, og de lokale kunstforeningene sørger for et godt tilbud til kunstinteresserte over hele landet. I Norske Kunstforeninger er dere en viktig kompetansebank og rådgiver for de lokale foreningene, og støtteordningene for prosjekter, frakt og utstillingsutstyr bidrar til at foreningene blir attraktive visningssteder for kunst".

Utan konstföreningar hade Norge blivit ett fattigt land när det handlar om konstförmedling.

Hur ser en typisk norsk konstförening ut?

Konstföreningarna är väldigt olika både när det gäller storlek och utställningsprofil. På vår hemsida finns en förteckning med alla anslutna konstföreningar, många

har hemsidor som man kan besöka och bilda sig en uppfattning om deras verksamhet.

När det gäller att rekrytera yngre människor till konstföreningen upplever många konstföreningar det som en utmaning, men vi har flera exempel på konstföreningar som har lyckats med att rekrytera yngre.

2005 gjorde vi en medlemsundersökning som visar att antalet enskilda medlemmar i våra 187 medlemsföreningar inte minskar, utan snarare ökar och medlemsantalet är nu ca 22 000. Tillsammans producerar konstföreningarna runt 12 000 utställningar varje år.

Vilken är den största utmaningen för de norska konstföreningarna i framtiden?

Min gissning är att det kommer att finnas konstföreningar över hela landet även i framtiden. Men det finns ett behov av långsiktig finansiering och kommunerna och länen måste bli mer bindande involverade. Grunden är att det bygger på en stark vilja att ge tillbaka något till samhället. Konst och kultur är en nödvändig del av allmänbildningen. I en tid då den kommersiella upplevelseindustrin har tagit allt större del av vår tid i anspråk, är konstföreningens icke-kommersiella värdegrund något att satsa på i framtiden, både för politiker och publiken.

FAKTARUTA

Organisationens namn: Norske Kunstforeninger
Grundades: 1934 etablerades föregångaren Norske Kunstforeningers Landsforbund som upphörde 1949.
1978 grundades Norske Kunstforeninger.
Antal medlemmar: 187 (bara allmänna konstföreningar, 2011)
Hemsida: www.kunstforeninger.no
Övrigt: Ger ut tidskriften Kunst. Delar varje år ut priset Årets Kunstforening som består av 25 000 norska kronor.

Tromsø Kunstforening

Redan 1877 bildades en konstförening i Tromsø i Norge, som dock lades ner efter ca tio år. Tromsø Kunstforening startades igen 1924 av en grupp konstintresserade som saknade ett permanent galleri i staden. Under åren har konstföreningen ändrats från att drivas av ideella konstintresserade medlemmar till att bli en mer professionell institution. Verksamheten som konstföreningen bedriver idag kan jämföras med det som man i Sverige och i andra länder kallar en konsthall. Konstföreningen har två anställda som sköter administrationen.

Mathias Jansson intervjuade Svein Ingvoll Pedersen, intendent på Tromsø Kunstforening / Tromsø Gallery of Contemporary Art, i mars 2011.

Vilken roll har Tromsø Kunstforening för konstlivet i regionen?

Sedan 1980-talet har Tromsø Kunstforening varit en viktig arrangör för samtidskonsten i Nord-Norge. Vi har grundlagt en tradition om att visa ny och experimentell samtidskonst. I utställningar och projekt arbetar vi med ett internationellt perspektiv, men har också fokus på konstnärer och teman som knyter an till vår region. Vi lägger stor vikt vid att skapa reflektioner och diskussioner kring konsten. Därför

arrangerar vi regelbundet seminarier, konstnärssamtal och annat som ger publiken kunskap om dagens samtidskonst.

Brakar konstföreningen samarbeta med andra aktörer i regionen?

Vi samarbetar med många institutioner i regionen, bland annat med flera festivaler. Under Tromsø Internasjonale Filmfestival, som arrangeras i januari gör vi en festivalutställning med video- och filmkonstnärer. Vi samarbetar också med en elektronisk musikfestival, Insomnia, som hålls här i Tromsø. I anknytning till den har vi gjort utställningar med ljudkonst och elektronisk konst och arrangerat konserter.

Samarbetet med festivalerna gör att vi får en lite anorlunda publikgrupp till utställningarna och det är praktiskt på så sätt att vi kan dra nytta av festivalernas marknadsföring och organisation. Vi har också samarbetat med producenter och curatorer i regionen. Det ger oss nya kunskaper och nya nätverk, vilket gör det möjligt för oss att skicka ut några av utställningarna på turné.

Är det svårt att rekrytera nya medlemmar till konstföreningen?

Antalet medlemmar i föreningen har varit stabilt de senaste tre åren, runt 250 medlemmar. På 90-talet

hade vi långt fler medlemmar. De flesta medlemmar är gott och väl vuxna. Vi försöker speciellt att rekrytera nya medlemmar bland studenter och har en värvningskampanj varje år i samband med terminsstarten.

Hur finansierar ni er verksamhet?

Tromsø Kunstforening får bidrag från Tromsø Kommune (staden) som täcker driften av huset och personalens löner. Vi har ett bra samarbete med kommunen, och vi upplever att de har stor förståelse för vad konstforeningen betyder för kulturlivet. För nästan alla utställningar och projekt är vi beroende av att hitta externa finansieringar, från norska och nordiska fonder och stiftelser samt från sponsorer.

Kan du berätta vad PolArt är för något?

Vi har de senaste fyra åren samarbetat med Norsk Polarinstittutt och Troms fylke (länet) gästateljéer om ett projekt där vi bjuder in fyra konstnärer att delta på ett forskningsfartyg i Nordishavet, och därefter delta i en grupputställning hos konstforeningen. Ofta kan det vara givande att försöka föra samman konst och konstnärer med människor och institutioner med andra kunskapsstraditioner. PolArt, som projektet heter har visat att så är fallet.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Vi håller till i ett gammalt hus från 1898 som kommer att vara i behov av en större renovering inom de närmaste åren om vi ska kunna driva verksamheten som idag. Hur vi ska finansiera detta vet vi inte i dagsläget, men det är något som vi arbetar med. Det är väldigt mycket energi i Tromsøs konstliv idag. För fyra år sedan startades en ny konstakademi i Tromsø, och flera små konstnärsdrivna gallerier har etablerat sig. Det sker mycket mer i konstlivet än för fem-sex år sedan och konsten får större uppmärksamhet.

Konstklubben vid Oslo universitet

Precis som många andra arbetsplatskonstföreningar har konstklubben vid universitetet i Oslo som målsättning att skapa en mötesplats tvärs över ämnesinstitutionerna och genom olika arrangemang låta de anställda träffas under mer informella former. Man vill också öka samhörigheten hos de anställda och bidra till en god arbetsmiljö genom att främja intresset för konst och konsthantverk. Konstklubben har idag ca 90 medlemmar och är öppen för alla anställda på universitetet. Det finns ett antal medlemmar som är pensionärer, men man kan däremot inte bli medlem om man redan är pensionär. På universitetet finns det dock en seniorklubb som fångar upp pensionerade medarbetare som vill fortsätta hålla kontakt med arbetsplatsen och tidigare kollegor.

Mathias Jansson intervjuade ordförande Edle Stang på universitetets konstklubb i Oslo i april 2011.

Är det vanligt med arbetsplatskonstföreningar i Norge?

Det finns en del större företag som har egna konstföreningar, men verksamheten ser olika ut på olika ställen. Vår konstförening får ett mindre bidrag från universitetet, som används till olika medlemsarrangemang och inköp av konst som lottas ut till

medlemmarna ett par gånger per år. Jag använder en liten del av min arbetstid till föreningsarbetet, men också mycket av min fritid.

Vad är utmaningen med att driva en konstklubb på en arbetsplats?

Det är svårt att synas och rekrytera nya medlemmar. De som är medlemmar (självfallet är det till största del äldre kvinnor!) har stort utbyte av medlemskapet.

Vad gör konstklubben för sina medlemmar?

Vår konstklubb arrangerar visningar på museer och gallerier, har föredragskvällar med konsthistoriker, gör ateljébesök hos konstnärer m.m. Vi har också arrangerat en konstresa till Berlin, och planerar nu en resa till Wien för våra medlemmar.

Vilken betydelse har konstklubben för er arbetsplats?

Konstklubben är ett ställe där konstintresserade kan mötas. Universitetet har för övrigt en stor egen konstsamling, som förvaltas av en fast anställd konsthistoriker.

Tysvær Kunstlag

Tysvær Kunstlag har bara 60 medlemmar och inga fast anställda. Trots det har de lyckats driva igenom det spännande konstprojektet REFLEKS som imponerade så pass mycket på styrelsen för Norske Kunstforeninger att de utsåg Tysvær Kunstlag till årets konstförening 2010. Priset var ett konstverk och 25 000 NOK. Motiveringen till utnämningen löd:

”Årets Kunstforening har med REFLEKS til fulle vist at det er mulig å satse stort når viljen og pågangsmotet er tilstede. Samarbeid, profesjonalitet og kunstfaglig kompetanse har vært en vellykket oppskrift, og det man ikke har på huset går man ut og henter.”

Mathias Jansson fick i juni 2011 en intervju med Marit Fjetland, ordförande för Tysvær Kunstlag.

Hur bildades Tysvær Kunstlag och vilken är er huvudsakliga verksamhet?

Tysvær Kunstlag bildades i november 1990 som en egen konstförening. Före det fanns det ett samarbete med grannkommunen, Vindafjord. Den långa sträckan som medlemmarna måste köra för att medverka i de olika arrangemangen, resulterade i att de två föreningarna valde att arbeta var för sig. Vår verksamhet kan idag indelas i två delar; att arrangera professionella

utställningar som ligger i vårt galleri i kulturhuset i Tysværtunet samt att arrangera olika aktiviteter för våra medlemmar, det kan vara kurser, föredrag med mera.

Ni har blivit utsedda till årets konstförening 2010 i Norge, bland annat för ert projekt REFLEKS? Kan du berätta lite om projektet?

Tanken på projektet REFLEKS uppstod för några år sedan. Tysvær är en tillväxtkommun och näringslivet hade stora planer på en kraftig utbyggnad. I planerna ingick bland annat ett köpcentrum som skulle gå i en slinga över riksvägen, ritat av arkitektkontoret Snøhetta. Det fanns också idéer om en ”italiensk by” som skulle ligga idylliskt vid vattnet – och så höghus...

Frågan som uppstod var: Vad händer med människor som lever i ett samhälle som förändras från ett landsbygd- och jordbrukssamhälle till ett urbaniserat samhälle? Förändras även vi med förändringarna som sker runt omkring oss? Vad är det goda livet? Efter en del diskussioner, kom vi på att vi ville skapa ett konstprojekt. Vad skulle det heta? Första namnet var ”Forandringar”, sedan ”Morfose” och slutligen föll vi för ”REFLEKS”.

Projektledare för REFLEKS blev bildkonstnären Bernhard Østebø. Han har haft hjälp av två kuratorer,

Sylvain Berland och Ruth Hege Halsteinsen som båda är konsthistoriker. Första delen av REFLEKS blev ett tvådagarssymposium som ägde rum i februari 2010. En lång rad kända föreläsare och åtta unga konstnärer deltog för att komma med idéer på teman och vinklar till projektutställningen som skulle äga rum i efterhand. Huvudutställningen ägde rum mellan den 30 april och den 15 maj 2010, med stor framgång. Information om utställningen kan man hitta på utställningens hemsida:

www.reflektstysvar.wordpress.com

Vilken betydelse har er konstförening för konstlivet på er ort?

Vårt galleri ligger i foajén till kulturhuset Tysværtunet, som är ett modernt kulturhus byggt för 16 år sedan. Här finns simhall, biosalong, konserthall, bibliotek, kulturskola men också verksamhet med anknytning till äldre- och omsorgscenter. Galleriet och utställningarna är en naturlig del av kulturutbudet. Vi får många kommentarer av publiken och politiker som besöker kulturhuset att de uppskattar utställningarna vi gör. Här passerar många som i vanliga fall inte skulle gå på ett konstgalleri. Öppettiderna är flexibla. Utställningarna är öppna när huset är öppet. Vårt intryck är att kulturpolitikerna och kommundienstjänstemännen ser positivt på vår verksamhet. Tysvær kommun har tagit

fram en kulturplan för 2007-2017. Här står det att kommunen ska producera samtidskonstprojekt tillsammans med Tysvær Kunstlag. Utnämningen till årets konstförening har också väckt stor uppståndelse i kommunen.

Från Tysvær kommun får vi gratis lokal, ström, vaktmästartjänster i galleriet och 10 000 NOK per år för att kunna annonsera. Från staten får vi inte direkt några pengar, men det finns möjlighet att söka bidrag från olika instanser (som Norske Kunstforeninger, Kulturrådet, Koro, Fritt Ord osv) till olika projekt.

Hur kommer konstföreningen att använda prissumman på 25 000 NOK?

Vi har inte bestämt vad vi ska använda pengarna till. Konstverket vi fick kommer att ingå i vår samling. Under sommaren kommer vi att visa konstverk ur samlingen i galleriet.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Med tanke på all publicitet så ser framtiden ljus ut. Men vi känner att det ideella arbetet har sitt pris. På den ambitionsnivå som vi har lagt oss, krävs det kanske större insatser än vad det frivilliga arbetet tål. Det har blivit ett slags livsstil. Jag har varit ordförande

i snart nio år och önskar mig en efterträdare. Det har visat sig vara svårt, men inte omöjligt. Jag tror vi måste tänka nytt, med eventuellt större insatser från kommunen eller sponsorer. Det går kanske om en del av det administrativa arbetet blir betalt och inte bara sker på frivillig basis.

Porsgrunn kunstforening

Porsgrunn kunstforening i Norge är ett bra exempel på hur en konstförening genomgår en förvandling från en ideell förening till en mer professionell institution. I Porsgrunns fall har utvecklingen gått så långt att föreningen kommer att upphöra efter 2012 och istället fortsätta under namnet Grenland Kunsthall. Att konstföreningar får en allt mer professionell inriktning och en allt viktigare roll för det lokala och regionala konstlivet genom att driva konsthallar är något som länge funnits i Tyskland och Österrike. Under 2000-talet har man även sett samma utveckling i Norge med t ex Bergens konstförening som driver Bergens konsthall.

Mathias Jansson intervjuade i februari 2012 Andreas Rishovd, intendent för Porsgrunn kunstforening, om den framtida utvecklingen.

Vad är historien bakom Porsgrunn kunstforening och vad har konstföreningen för inriktning idag?

Porsgrunn kunstforening etablerades 1957 och har sedan dess haft en kontinuerlig verksamhet. Utgångspunkten för driften har varit engagerade medlemmar som arbetar utan ekonomisk kompensation för sin insats. Detta ändrades i början av 2000-talet då det anställdes en intendent, som fungerade som en alltiallo i

föreningsarbetet och som ansvarade inför styrelsen och årsmötet. Porsgrunn kunstforening blev också sammanslagen med Stiftelsen Arena konstförmedling, något som gjorde det möjligt att anställa en fast intendent på 100 %. Under 2005 beslutade sig intendenten och styrelsen för Porsgrunn kunstforening att starta en professionalisering av verksamheten vilket ledde till mindre inflytande från konstföreningens styrelse och medlemmar när det gäller program och utställningar. Under perioden 2006-2012 beslutade styrelsen att verksamheten skulle vara icke-kommersiell och att utställningsprofilen skulle inrikta sig mot yngre målgrupper. Efter 2007 har intäkterna från verksamheten ändrat sig från relativt goda försäljningsintäkter till enbart offentliga bidrag från kommun, region och kulturråd. 2012 är sista året som verksamheten går under benämningen Porsgrunn kunstforening. Den gamla kombinationen av Porsgrunn kunstforening och stiftelse förvandlas till Grenland Kunsthall efter samma modell som Bergen (konstförening/konsthall). Målsättningen är att Grenland Kunsthall ska vara en regional aktör på konstscenen med nya lokaler som står färdiga i juni 2013.

Kan du berätta om någon intressant utställning som er konstförening har arrangerat den senaste tiden?

Hösten 2011 kuraterade Lotte Konow Lund och under-tecknad en utställning med arbeten av Aase Texmon

Rygh och Ane Hjort Guttu. När man kom in i Porsgrunn konstförenings utställningslokal upplevde man det som om Aase Texmon Ryghs skulpturer och Ane Hjort Guttus fotografier kom från samma tidsperiod. Det är därför intressant att få veta att de två konstnärerna representerar nästan helt motsatta perioder och inriktningar inom det norska konstlivet. Medan Aase Texmon Rygh är en pionjär inom abstrakt modernism i norska sammanhang är Ane Hjort Guttu en postmodern och institutionskritisk konstnär som använder sig av andra konstnärers arbeten som utgångspunkt för att diskutera frågor om makt, estetik och representation.

Hur arbetar er konstförening för att rekrytera nya medlemmar?

Processen att professionalisera verksamheten har lett till att många gamla medlemmar har valt att gå ur föreningen. Totalt har antalet medlemmar halverats de senaste 20 åren, samtidigt som unga och yngre medlemmar har kommit till och bidragit till att verksamheten idag framstår som ett livskraftigt alternativ till många andra konstföreningar som präglas av "för-gubbing" och pensionärer.

De senaste tio åren har vi haft relativt liten fokus på att locka nya medlemmar till verksamheten. Det är ett arbete som vi nu måste intensifiera i processen att

etablera Grenland Kunsthall. Vårt viktigaste bidrag i kampen om nya medlemmar kommer att vara de utställningar som vi arrangerar, och att dessa lockar nya målgrupper.

Vilken betydelse har konstföreningen för konstlivet kring Porsgrunn?

Vi får cirka 1 miljon norska kronor i årligt stöd från kommunen. Vi har ett gott rykte både lokalt och nationellt och representerar en alternativ mångfald inom samtidskonsten. Utan oss skulle Porsgrunn och Grenlandsregionen i hög grad vara utan den smala samtidskonsten.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Porsgrunn kunstforening vill fortsätta att fungera som en vänförening till den nya konsthallen. Den framtida utmaningen är att få fram en finansieringsmodell som säkrar de ekonomiska bidragen från kommunen och staten för driften av Grenland Kunsthall de närmaste åren.

Linjen Kunstforening

Linjen Kunstforening är en konstförening för anställda inom Sjøfartsdirektoratet, en statlig myndighet i Norge. Konstföreningen har sitt säte i Haugesund som ligger vid kusten några mil norr om Stavanger. Föreningen har bara funnits några år och konstlotteriet utgör den viktigaste delen av verksamheten. Mathias Jansson intervjuade Jan Petter Holm, ordförande i konstföreningen, i februari 2012.

När och varför bildades konstföreningen?

Linjen Kunstforening bildades på hösten 2007 på Sjøfartsdirektoratet. Bakgrunden var att man ville skapa en social knutpunkt som involverade alla medarbetare på företaget och som hade en kulturell förankring. Bildandet av konstföreningen skulle bidra till en bättre arbetsmiljö, större social gemenskap och skapa bättre utsmyckningar av arbetslokalerna.

Vad är föreningens huvudsakliga verksamhet idag?

Inköp av konst, värva medlemmar, utsmycka lokalerna och utlottning av konst en gång om året.

På vilket sätt stöder företaget er verksamhet?

Vi får ekonomiskt bidrag av företaget. Vi får också möjlighet att använda arbetstid till föreningsarbetet och vi kan använda lokalerna för att hänga konst i.

Hur ser företagsledningen på konstföreningens verksamhet?

Man ser det som en god social tillgång för de anställda. Genom konstföreningen får man också under året se olika utställningar på väggarna. Detta höjer trivseln hos de anställda vilket är en viktig faktor för att de anställda väljer att jobba hos oss.

Varför väljer de anställda att gå med i konstföreningen?

Vi gjorde en medlemsundersökning för ett tag sedan och då svarade de bl a:

”Det är väldigt lärorikt. Och trevligt att ha några tillfällen att umgås med andra kollegor. Man får en unik inblick i konstvärlden.”

”Det är en möjlighet att få fin konst på väggarna som man aldrig skulle gå och köpa själv. Sedan är det spännande med dragningen.”

”Ett socialt och bra sätt att skaffa sig konst till ett överkomligt pris. Varje verk är kvalitetssäkrat av

personer som har intresse och kunskap om konstnärer och deras arbeten.”

Kan du berätta lite om hur ett normalt verksamhetsår ser ut för konstföreningen?

Vi skickar ut inbjudan till vernissager och uppmuntrar medlemmarna att gå. En till två gånger per år gör vi egna arrangemang som kåserier, värvningskampanjer och utställningar. Konstlotteriet i december brukar vara årets höjdpunkt. I fjol hade vi ett lyckat besök med specialvisning på Haugesund Billedgalleri. På årsmötet hade vi ett föredrag från en lokal ateljé. Men majoriteten av medlemmarna är bara intresserade av lotteriet.

Hur fungerar ert konstlotteri?

Årsmötet och dragningen av konst sker samma kväll, den första veckan i december. I slutet av januari gör vi ett stort inköp av konst från omkringresande konstföretag. På hösten gör vi ytterligare inköp från lokala utställningar eller direkt från lokala konstnärer. Styrelsen brukar besöka konstnärer i deras ateljéer för att få kunskap om arbetsprocesser och tekniker. Konstverken ramas in och hängs upp, nya medlemmar registreras och vi håller uppsikt över vilka som har vunnit och vilka som ska vara med i nästa dragning (medlemmarna ska vinna ett A-konstverk vart tredje år, och alla medlemmar ska vinna ett B-konstverk varje år).

Konstverken publiceras sedan på intranätet med en kort text om varje konstnär. Vi prioriterar lokala konstnärer som människor känner eller borde känna till. Vi brukar också ha med en eller två skulpturer vid utlottningen, vilket är populärt. Vid själva utlottningen arrangerar vi ett kåseri eller föredrag och serverar varm choklad med Eau de Vie, vilket har varit mycket lyckat.

Ni gjorde nyligen en lyckad värvningskampanj. Hur gick den till?

Vi serverade våfflor och kaffe på morgonen när alla kom till jobbet. Vi i styrelsen hade klätt ut oss så man la märke till oss.

Vad är utmaningen med att driva en konstförening på en arbetsplats idag och vilka är fördelarna?

Den största utmaningen är att köpa in god och varierad konst som medlemmarna vill vinna. Det krävs också att styrelsen har minst en entusiast för att kunna driva och utveckla konstföreningen. Fördelarna är när man får respons från medlemmarna och det är spännande när alla ser fram mot utlottningen som är årets höjdpunkt. Det är också inspirerande när medlemstalet ökar år för år.

Hur ser ni på framtiden för er konstförening?

Vi ser ljusst på framtiden. Medlemsantalet ökar. Så länge styrelsen klarar av att köpa in attraktiva konstverk kommer medlemsantalet att hålla sig konstant eller öka. Det är också den största utmaningen.

Oslo Kunstforening

Intervju med Marianne Hultman, konstnärlig ledare för Oslo Kunstforening från mars 2012.

Vad är historien bakom Oslo Kunstforening?

År 1836 grundades Oslo Kunstforening av diktaren J. S. Welhaven, bokhandlaren Johan Dahl och Fredrik Stang som senare blev statsminister. Københavns Kunstforening (1820-talet), Kunstverein i Dresden (1828) och Düsseldorf (1829) användes som förebilder. Oslo Kunstforening grundades av den konstituerade publiken som ville försäkra sig om en permanent utställningslokal för bildkonsten i Norge – ett par år innan Nationalmuseet etablerades. Att Oslo Kunstforening aldrig har haft en egen samling som de efterföljande konstföreningarna beror på att man inte ville stå i vägen för grundandet av ett Nationalmuseum. Oslo Kunstforening är den äldsta medlemsorganisationen i norskt kulturliv.

Hur ser organisationen ut idag?

Oslo Kunstforening är en frivillig medlemsorganisation vilket innebär att den är öppen för alla. Medlemskapet i föreningen ger en rösträtt på årsmötet. Företag, föreningar och klubbar kan vara kollektiva medlemmar vilket ger en rösträtt på stämman. Medlemskapet

följer kalenderåret. Medlemmarna är konstföreningens uppdragsgivare och det är medlemmarna som väljer hur styrelsen ska se ut och styrelsen har sedan ansvar för föreningens verksamhet. Intendenten fungerar som konstnärlig ledare och har det övergripande ansvaret för utställningsprogrammet. Oslo Kunstforenings verksamhet finansieras genom medlemsavgifter och ekonomiskt stöd från Oslo kommun och andra externa bidragsgivare.

Hur ser det konstpedagogiska arbetet ut idag?

Oslo Kunstforening förmedlar samtidskonst till Osloborna med flera, genom utställningar, visningar och publikationer. Idag har vi endast en person anställd på 100 %, vilket gör det svårt att bedriva pedagogisk verksamhet i större utsträckning.

Vilken betydelse har riksförbundet Norske Kunstforeninger för konstföreningarna i Norge?

Norge har över 180 konstföreningar runt om i landet. De drivs på väldigt olika vis. Cirka fem stycken har en intendent, alltså en konstnärlig ledare på 100 %, vilket innebär att verksamheten mer påminner om en konsthallsstruktur än om en "traditionell" konstförening med medlemmar och försäljning av konst. I de mindre orterna är det fortfarande möjligt att driva konstföreningarna mer "traditionellt" medan det i de större

städerna ses som i princip omöjligt. Där är man beroende av anslag från främst kommunen men även staten. Konstföreningarna är fortfarande relevanta eftersom de i likhet med andra småinstitutioner introducerar konstnärskap i etableringsfasen i orten, fylket och landet. Ofta har konstnärerna som ställer ut inte så stor utställningsvana, och detta blir en bra erfarenhet att bygga vidare på. En mindre institution är också många gånger mer flexibel, och kan ställa om sig snabbt i takt med tiden. Om det sker något som måste belysas kan man ofta lägga om utställningsprogrammet snabbt och få in en utställning med kort varsel osv.

Vilken betydelse har konstföreningen för Oslos konstliv?

Oslo Kunstforening är öppen för alla men vänder sig speciellt till invånarna i Oslo. Ett varierat utställningsprogram ska spegla aktuella strömningar inom norsk och internationell samtidskonst. Program och pedagogik ska fördjupa kunskapen och upplevelsen av det som ställs ut. Konstföreningen ska fungera som en mötesplats där idéer och erfarenheter kan prövas och spridas och uppmuntra det som är nyskapande och gränsöverskridande. Utställningsprogrammet presenterar unga och etablerade konstnärer blandat med ett par internationella inslag varje år. Konstföreningen ska särskilt lyfta fram och stödja unga konstnärer som ännu inte har etablerat sig på konstscenen.

Växelspelet mellan unga och mer etablerade, mellan separata, grupp- och internationella utställningar utgör grunden för verksamhetens trovärdighet.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Samtidskonsten i Norge står inför många hot. De små institutionerna har fortfarande inte fått det erkännande de förtjänar. De är beroende av att konstnärerna söker projektmedel till utställningar, istället för att ansvaret ska ligga på institutionen. Chansen är större att en konstnär får stöd till en utställning än att en mindre institution får det. Det måste samtidigt skapas en större förståelse för att kultur kostar, även konst, inte bara teater, musik och litteratur. Många mindre institutioner får en minimal driftsbudget men ingen verksamhetsbudget. Det innebär att det blir väldigt svårt att arbeta mot långsiktiga mål, planera sitt arbete och växa. Istället tvingas många söka medel från det ena projektet till det andra, från hand till mun så att säga. Ett annat problem är att det inte finns många privata stiftelser som stödjer kultur aktivt. Idag kan man i princip bara söka pengar från Stiftelsen fritt ord (privat), Norsk kulturråd (staten, störst och mäktigast) och KORO (Statlig, för utomhusprojekt). Det gör att det blir svårt att få stöd för mer än kanske två utställningar per år, en från varje stiftelse/fond/anslagsorgan. Det blir en ekvation som inte går ihop, och det utarmar konstlivet i det långa loppet.

Detta är ett strukturellt och politiskt problem först och främst, men det är vårt ansvar att synliggöra det för politikerna. De kommer inte att upptäcka det på egen hand.

Bergens Kunstforening

Bergens Kunstforening är ett exempel av många på hur konstföreningar ute i Europa genomgått en förvandling från en ren ideell konstförening till en mer professionell institution. Som i exemplet med Bergens Kunstforening visar det sig tydligt genom att konstföreningen idag går under namnet Bergen Kunsthall istället för konstförening. Trots det har konstföreningsmodellen där medlemmarna äger föreningen och är delaktiga i processen varit en framgångsrik modell för att förankra organisationen på det lokala planet. I den här intervjun från maj 2012 berättar Stein-Inge Århus, informationsansvarig för Bergen Kunsthall, om hur verksamheten har förändrats de senaste åren.

När bildades Bergens Kunstforening?

Efter ett initiativ av målaren och akademiprofessorn J.C. Dahl grundades Bergens Kunstforening den 9 maj 1838. Dahl hämtade idén om en konstförening från Tyskland, där han hade en anställning som professor vid akademien i Dresden. Bakgrunden till att bilda en konstförening i Bergen var "att verka och främja intresset för den bildande konsten" som det heter i stadgarna från 1838. Under den första tiden höll föreningen till i lånade lokaler men den 26 september 1935 öppnade Bergens Kunstforening sitt eget hus på Rasmus Meyers allé mitt i Bergens centrum.

Huset är ritat med visning av bildkonst som sitt enda syfte. Det är också ett av de tidigaste exemplen på funktionalism i Bergen. Byggnaden har bara en våning och i utställningssalarna har arkitekten Ole Landmark skapat storslagna utställningsrum under de stora glas-taken, där de fyra rummen ligger på rad som intilliggande klassiska vita kuber.

Under de senaste åren har Bergens Kunstforening gått igenom en lång rad förändringar både när det gäller profil och utbud till publiken. Namnet Bergen Kunsthall har använts sedan år 2000 för att bättre beskriva huset och föreningens verksamhet. Föreningen fokuserar efter förändringen på större öppenhet mot det internationella konstlivet, samtidigt som vi försöker ta till vara och inkludera lokala och regionala tendenser.

Hur ser kulturpolitikerna på konstföreningen och hur finansierar ni er verksamhet?

Bergens Kunstforenings ekonomi baseras på olika intäkter; från privata sponsorer, privata fonder, medlemsavgifter och biljetter, samt offentliga medel från kommun, fylke (region) och stat. Bergen Kunsthall mottar idag stöd ur stadsbudgeten och både Bergens kommun och Kulturdepartementet ser med välvilja på verksamheten.

Varför drivs Bergen kunsthall av konstföreningen och inte av te x en stiftelse?

Bergens Kunstforening är en av Norges äldsta konstinstitutioner grundad 1838. Bergens Kunstforening har en lång och betydelsefull historia i norskt konstliv. Medlemsföreningen som organisationsmodell har visat sig passa förbluffande bra även för vår verksamhet idag. Under 2001 genomgick institutionen en profiländring och ändrade namn till Bergen Kunsthall, men institutionen har samma organisationsmodell som andra konstföreningar i Norge. Detta beror troligen på den speciella lokala kontexten, där institutionsmodellen vi idag använder gradvis har vuxit fram genom hur konstföreningen fungerade tidigare.

Konstföreningen som organisationsmodell bidrar på ett bra sätt till att förankra en lokal institution så att publiken i Bergen aktivt kan vara delaktiga som medlemmar, även på strukturell nivå genom att delta i årsstämman, som är föreningens högsta beslutande organ. Vi tror att detta är en fördel, vilket skapar en medlemsägd konstinstitution som också fungerar helt självständigt.

Bergen Kunsthall har för närvarande en självständig konstnärlig profil där den konstnärliga ledningen har allt ansvar för de konstnärliga programmen. Vi har också en tydlig internationell inriktning som gör att vi

arbetar aktivt med ledande institutioner i hela Europa. Vår föreningsmodell bidrar till att förankra detta internationella perspektiv i ett lokalt sammanhang.

Vilken betydelse har er konstförening för konstlivet på er ort?

Bergen Kunsthall har stor betydelse för konstlivet i Bergen. Vi fyller en viktig roll i den institutionella infrastrukturen för konsten. Där har vi en mer liberal position än de större museerna, samtidigt som vi bidrar till att den internationella diskussionen om samtidskonst får en naturlig nedslagsplats i Bergen. Detta har sannolikt bidragit till att staden blivit intressant att bo i för konstnärer och andra inom konstens område, tillsammans med andra institutioner som Konsthögskolan. Det är viktigt att det finns ett brett fält av olika former av konst representerat i staden och här fyller Bergen Kunsthall en viktig funktion som inte täcks av andra aktörer. Bergen Kunsthall är också stadens största mötesplats för alla inom kulturområdet genom Landmark-scenen som en del av vår institution. Här arrangeras konserter, föreläsningar, filmvisningar och performance i nära dialog med den lokala konstscenen. Landmark är en aktiv arena under hela året med cirka 260 evenemang per år.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

I Norge finns det ett brett spann mellan hur konstföreningar drivs och vilken funktion de fyller som kulturinstitution. Några är först och främst viktiga arenor för ett lokalt konstliv på mindre orter runt om i landet, medan Bergen Kunsthall är ett exempel på en konstförening som gradvis har axlat en helt annan position – där institutionen också spelar en roll både nationellt och internationellt. Det visar att konstföreningarna har goda möjligheter att utveckla sig i olika riktningar och anpassa sig efter den ambition som institutionen själv har. Konstföreningen som organisationsmodell är inget hinder för att fortsätta att vara en vital del av samtidskonsten i framtiden. På andra ställen i Europa ser man att enkla konstföreningar är bland de skarpaste institutionerna som ständigt bidrar till att sätta dagordningen på konstscenen.

Medlemmarna är en viktig del av konstföreningen. Hur arbetar er förening för att rekrytera nya medlemmar och för att locka till exempel unga att bli delaktiga i Bergens Kunstforening?

Medlemmarna är, som de alltid har varit, en av föreningens viktigaste resurser och vi arbetar kontinuerligt för att öka medlemsantalet genom utveckling av förmåner och olika medlemskategorier.

Våra medlemmar kan dra nytta av en rad fördelar, som fritt inträde till alla utställningar med en kamrat, gratis inträde till konsertserien Utmak, 30 % på våra egenproducerade kataloger, 10 % rabatt på inköp av grafik och mycket mer. I samband med alla våra utställningar erbjuder vi våra medlemmar exklusiva förhandsvisningar dagen före öppningen. Här är det utställningens kurator eller konstnär som visar runt. Dessutom bjuder vi regelbundet in konstnärer och teoretiker för att ge våra medlemmar en allmän introduktion till de ämnen som är relaterade till Bergen Kunsthalls utställningar och projekt. Medlemmar deltar automatiskt i det årliga julletteriet där de kan vinna eftertraktade konstpriser, och de har också rätt att rösta vid årsstämman.

I dagsläget har vi följande medlemskategorier för privatpersoner: vanligt medlemskap, studentmedlemskap och livstidsmedlemskap. Medlemsavgiften på studentmedlemskapet är lägre än de årliga medlemsavgifterna och har tillkommit för att ge studenter en möjlighet att ansluta sig till föreningen. När man betalar medlemsavgiften får nya medlemmar två av våra egenproducerade kataloger som inskrivningsgåva.

Vi erbjuder även ett medlemskap som är speciellt utformat för företag. Genom vårt företagsmedlemskap får lokala företag och organisationer möjlighet att stödja Bergen Kunsthall, samtidigt som de får ett

rimligt kulturutbud till sina anställda. Vi har två olika medlemskap för företag, ett vanligt och ett utökat. Vid tecknande av det utökade medlemskapet får företaget köpa konst för hela medlemsavgiften.

DANMARK

SDK

Danmark var det land i Norden som först bildade en konstförening efter tysk förlaga. Redan 1825 skapades en provisorisk konstförening i Köpenhamn som tre år senare blev permanent. Även när det gäller att bilda en nationell moderorganisation för konstföreningarna var man tidigt ute, även om Norge verkar ha varit först (Norske Kunstforeningers Landsforbund grundades 1934). Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger (SDK) bildades 1944 genom att de tre existerande regionala sammanslutningarna av konstföreningar på Jylland, Fyn och Själland gick samman till en nationell organisation.

Det var tack vare Frederik Dam, som nästan var besatt av tanken av att förmedla ny och professionell konst till alla delar av Danmark som SDK bildades. Frederik Dam hade med sig den unge Asger Jorn, som kom att hjälpa till med att förverkliga ambitionen om ett riksförbund som skulle kunna erbjuda vandringsutställningar med professionella konstnärer till alla delar av Danmark. Den första utställningen som SDK presenterade fick namnet "Forårsudstilling af Yngre Dansk Kunst" och innehöll namnkunniga konstnärer som Folmer Bendtsen, Olivia Holm Møller, Asger Jorn, Carl Henning Pedersen och Aksel Einar Utzon Franck.

Idag består SDK av drygt 40 allmänna konstföreningar och man räknar med att det finns en allmän konstförening i varje dansk kommun, vilket totalt skulle bli 94 stycken. Precis som i Sverige finns det även arbetsplatskonstföreningar för företagets eller kommunens anställda men de är inte organiserade i SDK.

Mathias Jansson intervjuade Finn Mikkelsen, ordförande för Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger i januari 2011.

Vilken är den viktigaste frågan som Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger driver idag?

Viktigast är att producera vandringsutställningar med professionella konstnärer, så att god konst kan nå ut till de regionala konstföreningarna. Vi försöker även att skapa nätverk och gemenskap bland våra medlemmar som består av allmänna konstföreningar, så att man kan lära av varandra hur man söker pengar till sina lokala aktiviteter från olika håll samt förmedla idéer mellan föreningarna. En annan viktig sak är att påverka statliga myndigheter och politiker. Vi försöker också informera våra medlemmar om att konstnärerna ska behandlas på ett ordentligt sätt, att de ska garanteras inköp och att provisionen vid försäljningen ska vara rimlig, om föreningen inte har möjlighet att helt avstå från den. En viktig uppgift är också att försöka påverka konstföreningarna så att de visar professionell konst

och inte lokala hobbykonstnärer som har möjlighet att ställa ut på vilken bank eller café som helst.

Varje år arrangeras Kunstforeningens dag i Danmark. Vad är det?

Kunstforeningens dag är skapad efter en idé från en av våra konstföreningar och syftet är att uppmärksamma de lokala konstföreningarnas arbete och Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger som det samlande forumet och språkröret för dessa. Det är ett försök att uppmärksamma de danska konstföreningars ideella arbete som gagnar medborgarna på många olika sätt, samt att öka förståelsen hos politiker för att ge bidrag till verksamheten.

Vilken betydelse har de danska konstföreningarna för det danska konstlivet?

Det är svårt att säga, men jag tror konstlivet hade blivit fattigare, särskilt i regionerna och livet hade blivit ännu mer besvärligt för konstnärerna, som då skulle få arrangera utställningar på egen hand. Konstföreningarna samlar en konstintresserad publik som gynnar konstnärernas försäljning.

Hur ser en typisk dansk konstförening ut?

Det finns många olika sätt att driva en konstförening på. En del arrangerar utställningar, resor, utflykter, litteraturkvällar, musikarrangemang osv. I några fall samarbetar man med ett museum. Konstföreningar finns i olika storlekar och det är många olika sorters människor som är medlemmar.

Vilken är den största utmaningen för de danska konstföreningarna i framtiden?

Att få fram offentliga medel till verksamheten, att hålla liv i eldsjälarna och föryngra styrelsen och medlemmarna i föreningen. Jag tror det finns stora möjligheter med konstföreningarna, men det måste finnas rimliga ekonomiska villkor. Om politikerna fortfarande vill ha konstutställningar som en del av kommunens kulturutbud, måste konstföreningens styrelse själva få bestämma hur anslagen ska användas utan detaljstyrning från politikerna.

FAKTARUTA

Organisationens navn: Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger

Grundades: 1944

Antal medlemmar: 44 allmänna konstföreningar (januari 2011)

Hemsida: www.sdkunst.dk

Kunstforeningernes dag: www.kunstforeningernes-dag.dk

Roskilde Kommunes Kunstforening

Mathias Jansson intervjuade Annette Hvidberg, ordförande för Roskilde Kommunes Kunstforening i Danmark, i februari 2011.

När och varför bildades Roskilde Kommunes Kunstforening?

Roskilde Kommunes Kunstforening är resultatet av flera tidigare föreningar. Vid kommunsammanslagningen 2006/2007 stod vi med flera gamla föreningar, som av strukturella skäl inte hade någon bas längre, men det dröjde flera år innan någon ny förening grundades. Det behövdes en hel del tid och arbete från ledningen innan föreningen kunde bildas. Det konstituerande mötet hade vi för ett år sedan och vår första ordinarie stämma hölls den 3 februari 2011. Föreningen har ca 140 medlemmar, men vi hoppas på många fler.

Finns det en tradition i Danmark med konstföreningar på arbetsplatser?

Det har länge funnits en tradition med personalföreningar i Danmark av olika slag, som konst, idrott, teater etc. De finns på de flesta kommunala arbetsplatser med en viss storlek. Både idrottsföreningar och andra personalföreningar stärker sammanhållningen och skapar sociala nätverk utanför det formella systemet.

Konstföreningen ser också till att konsten byts ut på arbetsplatsens gemensamma ytor vilket är till glädje för alla, inte bara för medlemmarna, men det skapas också nya möjligheter, då man samlas tvärs över personalgrupperna vid föredrag, utflykter, besök med mera. Föreningarna skapar sammanhang och ökad trivsel på arbetsplatsen.

Roskilde Kommunes Kunstforening har genom vår HMU (HovedMedarbejderUdvalg) bidrag i form av ett engångsbelopp för att finansiera det första halvårets utställningar. Det ges möjlighet att upprätta en hemsida under kommunens hemsida, och kommunen ställer upp med utställningsutrymme, bestående av belysta väggar med monterade hängningsskenor i den nybyggda delen av Rådhuset. Sammanträden i styrelsen sker på fritiden, men det finns möjlighet att använda arbetstid för att hjälpa konstnärerna med upphängningen, och intern annonsering kan utföras på arbetstid av några nyckelpersoner.

Vari ligger utmaningen och glädjen med att driva en konstförening på en arbetsplats?

När man är intresserad av sin omgivning och vet hur mycket den påverkar en även om det sker omedvetet – kan man inte undvika att kasta sig över uppgiften. Jag har tidigare varit ordförande för en arbetsplatskonstförening på Tekniska förvaltningen före

kommunsammanslagningen, och eftersom jag är inrednings/möbelarkitekt och arbetade med inredningen av kommunhuset och det nybyggda Rådhuset, var bildandet av en konstförening en ganska naturlig del av mitt övriga arbete. Och politikerna tryckte på eftersom de inte kunde lista ut var alla de gamla borgmästarporträtten skulle få plats på det nya stället!

Den stora fördelen med en konstförening på en arbetsplats är att man skapar kontakter tvärs genom organisationen, många saker kan utföras smidigare om man känner varandra på olika sätt och inte bara genom de formella rollerna som framgår av arbetstiteln.

Kan du berätta lite om er konstförenings verksamhet?

Vår konstförening är ganska traditionell med utställningar på arbetsplatsen, inköp av konst från utställande konstnärer som vi sedan lottar ut bland medlemmarna. Dessutom arrangerar vi besök på museer och gallerier.

Vilken betydelse har konstlotteriet i er konstförening?

Konstlotteriet får väldigt stor uppmärksamhet, våra utflykter brukar ha mellan 12-25 deltagare, men till det första årsmötet kom ca 80 medlemmar och det var

fullmakter från 25 till, så 105 av 135 möjliga var intresserade av att delta i lotteriet, det är mycket bra.

Den nybildade konstföreningen har också fått i uppgift att förvalta kommunens egen konstsamling?

Kommunen har genom alla år fått eller köpt in konst. En lokal konstförening "Palæfløjen" har fått kommunalt hyresbidrag men också ett mindre belopp för att köpa in konst till kommunen. Det är konst som sedan lånas ut till institutioner och som hänger på de anställdas kontor runt om i kommunen. Administrationen av dessa utlån har hittills legat hos "Palæfløjen". Kännedomen om kommunens egen konst har varit bristfällig beroende på den enskilda byråsekreterarens intresse och tid. Det är ju personer som har bytts ut med tiden. Så nu är administrationen av utlåningskonsten och kännedomen om kommunens permanenta samling, en uppgift för den nya föreningens styrelse. På så sätt hoppas man på en bättre kontinuitet.

Hillerød Kunstforening

Hillerød Kunstforening grundades den 2 februari 1984. Enligt stadgarna ska konstföreningen arbeta med att främja intresset för konst, genom att, som så många andra konstföreningar, arrangera utställningar, föredrag och utflykter med konstanknytning. Föreningen ska också arbeta för att etablera en konstsamling i Hillerød.

Idag har konstföreningen ca 380 medlemmar och en styrelse som består av sju personer och två suppleanter. Det är styrelsen som väljer vilka konstnärer som ska ställa ut i föreningen. Teknikerna är väldigt blandade, även om de traditionella konstformerna dominerar, som måleri, akvarell, skulptur, keramik och glas. Föreningen köper löpande in konst till sitt lotteri som hålls vid årsstämman. Ungefär 2/3 av medlemsavgiften är avsatt till konstinköp.

Konstföreningen har länge närt en dröm om en egen byggnad där man kan visa sina utställningar, och 2010 gick drömmen i uppfyllelse då kommunen ordnade ett nytt hus till konstföreningen. Under de senaste åren har föreningen fått ett uppsving när det gäller antalet besökare och de nya lokalerna har mottagits väl av invånarna i Hillerød.

Mathias Jansson intervjuade Børge Jensen, ordförande i Hillerød Kunstforening, i februari 2011.

Hur är intresset för konstföreningar i Danmark?

Konstföreningarna märks inte så mycket i debatten, utan den domineras av gallerier, organisationer och museer. Men Hillerød Kunstforening trivs och har runt 50-60 volontärer som hjälper till med att vakta utställningarna och liknande. Medlemmarna får man nog benämna som seniorer, vi har inte så många unga engagerade i föreningen, men det kommer hela tiden nya medlemmar.

Vilken betydelse har er konstförening för konstlivet i Hillerød?

Hillerød Kunstforening är mycket aktiv i kommunen och är också delaktig i Hillerøds konst dagar som varje år samlar runt 10 000 besökare. Vi har också etablerat en jurybedömd utställning som varje år mottar 800-900 konstverk. Men vi får inga bidrag från kommunen eller staten.

Föreningen har nyligen fått en ny utställningslokal?

Vi har fått möjlighet att ställa ut i en vacker gammal byggnad nära Frederiksborg Slott. Hillerød kommun äger egendomen. Sedan april 2010 har vi haft mer än 7000 besökare, och vi kan fortsätta vår verksamhet i

byggnaden under 2011 och 2012. Konstföreningen har utställningar året runt och vi byter utställning varje månad. Vi har också tagit initiativet till ett samarbete med våra grannar på Frederiksborg Slott, det Nationalhistoriska museet, en biograf och en sockengård. Tanken är att inspirera varandra och lägga våra aktiviteter i anknytning till varandra.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Vi ser inga hot mot konstföreningarna i Danmark. Det gäller bara att göra ett bra jobb så att publiken upptäcker oss. Vår gästbok dignar av beröm, speciellt efter att vi fått ett "eget hus" med kontinuerlig utställningsverksamhet.

Hundested Kunstforening

Hundested Kunstforening hittar man på norra Själland vid kusten mot Kattegatt. Föreningen grundades 1980 med ändamålet att främja intresset för konst. Det är en allmän konstförening öppen för alla konstintresserade samt utövande konstnärer.

Mathias Jansson intervjuade Hundested Kunstforenings ordförande Lis Jensen i februari 2011.

Det finns två konstföreningar i kommunen? Hur fungerar det?

Det beror på att vi tidigare var två kommuner. Konstföreningarna samarbetar med varandra. Konstföreningarna har också en viss betydelse för kulturlivet i kommunen, eftersom vi ligger i ett turistområde med hav, bad, natur och museer. Här finns också konstgallerier, konstmarknader och öppna ateljéer dvs en massa konst på olika nivåer.

De två konstföreningarna får stöd av kommunen genom ett kulturellt råd som tittar på våra ansökningar med planerade utställningar. Utställningslokalen betalas av kommunen medan allt föreningsarbete sker på ideell basis.

Kan du berätta hur ett normalt verksamhetsår ser ut hos er konstförening?

Hundested Kunstforening har sju-åtta utställningar varje år, varav en är en medlemsutställning där medlemmarna kan ställa ut, utställningen är inte jurybedömd. Vi samarbetar varje år med vår granne K. Rasmussens Museum när det är Grönlands nationaldag. Vi samarbetar också med Halsnæs Bryghus om en årlig öletikett, som en av våra utställande konstnärer designar. Vi arrangerar bara ett fåtal kurser, föredrag och utflykter för våra medlemmar. Men med en ny byggnad, vid sidan av utställningslokalen, kommer vi i framtiden att få bättre möjligheter att arrangera aktiviteter. Vi samarbetar gärna med andra, om det bidrar till att det visas mer konst i kommunen. Aktuella utställningar annonserar vi i lokala tidningar, och på Kunstavis och på KultuNaut som är gratis. Konstföreningen är även medlem i Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger vilket gör att vi kan låna vandringsutställningar, delta i årsmöten med mera.

Berätta lite om hur ert konstlotteri fungerar!

Utlottningen sker i samband med vårt årsmöte. Vi köper in konst för medlemsavgiften som medlemmarna betalar in varje år. Vi skriver alltid kontrakt med de

utställande konstnärerna och föreningen köper alltid in konst från utställningen, något som konstnärerna ställer som krav för att ställa ut. Beloppet bestämmer däremot föreningen själv. Konstnärer, som ställer ut hos oss, ska ha varit med i en jurybedömd utställning, och helst ställt ut i utlandet.

Hur är intresset för konstföreningar i Danmark?

Det finns ett stort intresse för konstföreningar bland invånarna i Danmark. Särskilt stort är intresset hos de utövande konstnärerna, som det finns många av i Danmark. Medlemsantalet i vår förening är detsamma, några faller ifrån och nya kommer till. Genomsnittsåldern är hög, de flesta är över 60 år.

Slutligen, vad tror du om konstföreningens framtid?

Så länge det finns frivilliga och intresserade människor, kommer konstföreningen att finnas kvar.

Carlsberg Kunstforening

Precis som i Sverige finns i Danmark arbetsplatskonstföreningar. Mathias Jansson intervjuade i februari 2011 Ulla Nyman som är ordförande för Carlsberg Kunstforening, en av Danmarks äldsta arbetsplatskonstföreningar.

När och varför bildades Carlsberg Kunstforening?

Konstföreningen uppstod 1998 genom en sammanslagning av de två danska öljättarnas konstföreningar. Carlsbergs Funktionærernes Kunstforening som grundades 1948 och Tuborg Kunstforening som grundades 1943. Tuborg Kunstforening var den första arbetsplatskonstföreningen i Danmark, och grundades av dåvarande direktören för Tuborg som var mycket konstitresserad. Tuborg Kunstforening arrangerade i början en utställning med inköpta verk och en årlig konstutställning. De första åren var kvalitén hög på konsten, bl a hade man en utställning med engelska konstnärer, där en av deltagarna var Francis Bacon. Idag är medlemsantalet sjunkande, runt 300 medlemmar finns kvar i konstföreningen, varav hälften är pensionärer (tidigare anställda).

Vilken form av bidrag och hjälp får ni från företaget?

Tidigare fick vi ett stort ekonomiskt tillskott från företaget. Idag är beloppet betydligt mindre, och vi får bara till aktiva medlemmar, dvs de som fortfarande jobbar på företaget, vi får inget från våra medlemmar som är pensionärer. Om vi hamnar under 100 aktiva medlemmar försvinner bidraget helt. Den stora fördelen med konstföreningen är att man får möta och umgås med människor från andra avdelningar av företaget. För de flesta betyder medlemskapet att man kan förvärva konst till ett bra pris.

Vad gör konstföreningen för sina medlemmar?

Vi har en årlig utlottning av inköpt konst, då vi också arrangerar en middag för medlemmarna. Vi har ungefär sex evenemang per år; besök på museer, gallerier och liknande. Vi erbjuder rabattbiljetter till några museer och vi delar ut en affisch och en bok som gåva till nya medlemmar.

(Föreningen har ett bonussystem som gör att ju fler år man varit medlem i konstföreningen desto fler lotter får man i lotteriet: t ex 1 år – 1 lott, 5 år – 11 lotter, upp till maxgränsen 10 år – 46 lotter.)

Hur arbetar ni med rekrytering av nya medlemmar i företaget?

Vår arbetsplats är idag mycket mer internationell än när konstföreningen grundades och föreningen är

mycket dansk, därför sjunker medlemsantalet. Det minskade bidraget från företaget är också en bidragande orsak. Vi försöker nu göra löpande utställningar på ställen där det passerar mycket folk, för att uppmärksamma konstföreningen. Men det är en utmaning att hitta ett ställe där alla kan se föreningens utställningar. Idag är det bara hälften av de anställda i Köpenhamn som kan se våra utställningar, eftersom personalen är utspridd över ett mycket stort område.

Grenaa Kunst- og Musikforening

Intervju med Grenaa Kunst- og Musikforenings ordförande, Hardy Andersen. Intervjun gjordes i januari 2011 av Mathias Jansson.

Grenå ligger i östra Jylland i Danmark. Föreningen ställer ut konst och ger klassiska konserter i tre olika lokaler: Grenå bibliotek, Kulturhuset Paviljongen och på Baunhøj väderkvarn.

Berätta lite om hur Grenaa Kunst- og Musikforening bildades!

Grenaa Kunst- og Musikforening startade som en ren konstförening 1947 för att främja intresset för konst och stötta det lokala konstlivet lokalt, regionalt och nationellt. År 2002 ändrades namnet och inriktningen till att även skapa intresse för och stötta den klassiska

musiken. Föreningen arrangerar varje år sex-nio konstutställningar och lika många klassiska konserter.

Ni är både en konst- och musikförening? Hur fungerar den kombinationen?

Kombinationen fungerar bra, genom att den skapar möjligheter att arrangera konserter i utställningarna eller t ex låta en konstnär måla under en konsert. Men de flesta arrangemangen är antingen med konst eller musik.

Hur ser intresset för konstföreningar ut hos allmänheten i Danmark?

Vi upplever ett stort intresse för våra arrangemang, främst för våra utställningar, men också för våra konstresor och föredrag. Vi får löpande in nya medlemmar, men det är få av dem som är unga.

Vad tillför föreningen Grenå stad?

Eftersom vår förening är den enda som arrangerar utställningar och klassiska konserter i Grenå med professionella utövare har den stor betydelse för kulturlivet. Kulturpolitikerna är också positiva till vår verksamhet. Vi brukar få runt 15000 danska kronor i bidrag för våra utställningar och lika mycket för våra konserter.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Jag ser ljus på framtiden, den är fylld med möjligheter, men vi måste hela tiden skapa nya evenemang annars kommer vi att mista medlemmar och deras intresse.

GRÖNLAND

ÅLAND

FÄRÖARNA

Kunstforeningen ARON

Mathias Jansson intervjuade i mars 2011 Jørn Würtz, sekreterare i Kunstforeningen ARON, det grönländska sällskapetets konstförening, som är verksam i Köpenhamn, Danmark.

Kan du berätta lite om bakgrunden till Kunstforeningen ARON?

Kunstforeningen ARON grundades 1999 och har idag 112 medlemmar. För att bli medlem i konstföreningen måste man först vara medlem av det Det Grønlandske Selskab (som grundades 1905 och som har ca 900 medlemmar). Konstföreningens målsättning är att köpa in konst med anknytning till Grönland eller andra arktiska områden samt hålla föreläsningar och andra arrangemang om konst, teater och film.

Finns det även konstföreningar på Grönland?

Vi känner inte till om det finns några konstföreningar på Grönland, men det är i alla fall säkert att intresset för konst är stort på Grönland. Det har bland annat resulterat i att man planerar att bygga ett nytt spännande konstmuseum i Nuuk som är Grönlands huvudstad.

Vilken betydelse har konstföreningen för den grönländska konsten i Danmark?

Vi tror att Kunstforeningen ARON har betydelse för att öka kunskapen om den grönländska konsten i Danmark, bland annat genom ateljé- och galleribesök.

Konstföreningen har de senaste åren medverkat på Art Copenhagen. Vad betyder det för föreningen att synas i sådana sammanhang?

ARON har de senaste åren samarbetat med Det Grønlandske Hus i Köpenhamn och Augustinus Fonden för att kunna presentera ett urval grönländska konstnärer på den prestigefyllda konstmässan "Art Copenhagen", som arrangeras varje år på Forum i Köpenhamn. Detta initiativ har utan tvivel bidragit till att öppna upp världens ögon för konstnärer från Grönland, och skapa uppmärksamhet kring utvecklingen i Grönland på konstens område.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Vi tror att Kunstforeningen ARON har goda möjligheter att klara sig framöver.

Ålands Konstförening

Ålands Konstförening bildades 1954 och har ca 450 medlemmar. Mitt i Östersjön mellan Sverige och Finland har föreningen ett speciellt geografiskt läge som innebär både för- och nackdelar. Mathias Jansson intervjuade Ålands Konstförening i december 2009.

Det är positivt att medlemmarna har olika kulturell bakgrund och detta märks i mångfalden då det gäller konstutövning, berättar konstföreningen. Nackdelen är att man på Åland kan känna av en viss isolering, så att resor och kurser måste planeras med lång framförhållning och rent konkret innebär det merkostnader jämfört med andra orter. Ett annat problem är att bidrag inte kan sökas från Sverige utan endast från Finland.

Trots det har konstföreningen etablerat nära samarbeten med konstföreningar i Sverige. Tillsammans med konstföreningarna i Roslagen och Norrtälje ordnar man sedan flera år tillbaka gemensamma målarläger och utställningar. På Åland bor runt 27000 innevånare och precis som på många andra mindre orter har konstföreningen därför en viktig roll för konst- och kulturlivet. Föreningen har bland annat tagit på sig rollen som koordinator för kulturevenemang på Åland och sprider med hjälp av ett informationsblad

och sin hemsida information om vad som händer på ön. Man samarbetar också med konstmuseet och arrangerar med några års mellanrum jurybedömda salonger och är delaktiga i "Öppna ateljéer" som ordnas varje vår på Åland.

Precis som många andra konstföreningar har man svårigheter att värva nya styrelsemedlemmar och medelåldern blir allt högre i föreningen. Förklaringen är att de flesta unga konstintresserade söker sig bort från Åland under studietiden, berättar konstföreningen, men tillägger att man trots detta har en liten men jämn ström av nya medlemmar utan att man behöver idka någon speciellt aktiv värvning. Sammanfattningsvis verkar det som om det åländska kulturlivet är både vitalt och mångfacetterat och att konstföreningen har en viktig del i det sammanhanget.

Ålands Konstförening tillhör organisationen Våra Skärgårdars Konstgille som är ett samarbete mellan konstföreningarna som verkar i Stockholms, Ålands och Sydvästra Finlands skärgårdar och Läänemaa i Estland. Konstgillet består idag av sex konstföreningar (Ålands Konstförening, Refsnäs Kulturstation, Åbo konstklubb, Pargas konstklubb Pictura, Kimitoöns konstförening, MTU Läänemaa Kunstivara och MTU Haapsalu Loomekeskus). Man arbetar gemensamt för att ge bildkonsten en mer framträdande roll inom skärgårdskulturen genom att årligen arrangera konstnärsträffar, ett "Konstsympaticum", man

gör gemensamma temautställningar, skapar nya kontaktnät och arbetar för att föra ut bildkonsten även till öarna i skärgårdens periferi.

Färöarnas konstförening

Färöarna ingår, precis som Grönland, i det danska kungariket. Sedan 1948 har Färöarna ett eget självstyre. Konsten på Färöarna är ganska ung och den första generationen konstnärer utbildades på 30- och 40-talet på Konstakademien i Köpenhamn. När Danmark blev ockuperat av tyskarna blev många konstnärer, bland annat S.J. Mikines som räknas som den första professionella konstnären på Färöarna, strandtagna i Köpenhamn. Det var då som idén föddes om att bilda en Färöisk konstförening. Hilmar Høgenni, kassör för föreningen Listafelag Føroya berättar om föreningens historia och verksamhet idag, i en intervju från juni 2012.

Hur bildades Listafelag Føroya?

Listafelag Føroya grundades den 23:e mars 1941 i Köpenhamn. Grundarna var färöingar som blivit strandtagna i Köpenhamn under 2:a världskriget, bl.a. medan de höll på med sin utbildning. Förbindelsen till Färöarna blev avskuren från Danmark den 8 april 1940 av tyskarna och från Färöarna den 13 april 1940 av engelsmännen.

Medan färöingarna i Danmark blev fast i denna påtvingade exil grundlades en stark nationell känsla för Färöarna. Föreningens ändamål var att grunda och

bygga upp en samling av färöisk konst som styrelsen bedömde ha ett beständigt värde. Föreningen började strax därefter att arrangera utställningar i Köpenhamn med färöiska konstnärer i exil. Föreningen köpte och fick konst donerad till sig. Idag finns alla dessa konstverk på konstmuseet i Torshavn, precis som alla andra konstverk som föreningen har köpt sedan dess.

Den första utställningen ägde rum i september 1941 hemma hos konstnären Janus Kamban. Det var 8 deltagare 4 män och 4 kvinnor: Gudmundur Hentze, Ingolf Jacobsen, Bodil Jensen, S. J. Mikines, Bergithe Johannessen, Janus Kamban, Elinborg Lützen och Ruth Smith.

Vad hände när kriget tog slut?

Efter kriget när förbindelsen till Färöarna var återupprättad flyttade föreningen hem till Färöarna. Grundarna av föreningen hade från början en vision om att det skulle byggas ett "konstlager" i Torshavn där alla föreningens verk kunde samlas. Det tog 29 år, men den 21 februari 1970 öppnades konstgalleriet Listaskálin som blev grunden för föreningen. När konstmuseet Listasavnið, som var en tillbyggnad till Listaskálin, öppnades (1993) överförde föreningen galleriet Listaskálin och dess konstverk och verksamhet till Färöarnas regering.

Hur ser föreningens verksamhet ut idag?

I stadgarna står det att Listafelag Føroya har sitt säte i Torshavn och att föreningen ska stötta konstmuseet Listasavn Føroya och andra konstmuseer. Föreningens målsättning är att stödja färöisk konst genom att bland annat arrangera eller stötta:

1. Konstutställningar på Färöarna
2. Konstutställningar i utlandet
3. Ge ut böcker om Färöisk konst
4. Producera elektroniskt material om Färöisk konst
5. Forska om Färöisk konst
6. Konstfrämjande arrangemang
7. Medlemsarrangemang

Listafelag Føroya är en landsomfattande förening, men det finns också ett par lokala konstföreningar. Det är inte speciellt stort intresse för föreningen, men den är känd bland allmänheten och har över 400 medlemmar. Medlemmarna består till största delen av människor i medelåldern och äldre.

Vilken betydelse har konstföreningen idag för konstlivet på Färöarna?

Konstföreningen har inte samma avgörande betydelse idag som den hade då den grundades och de första åren efter att föreningen kom hem till Färöarna. Idag är det fler aktiva aktörer på konstscenen. Det är konstmuseet Listasavnið och Nordens hus, fler gallerier, både offentliga och privata som har utställningar. Dessutom finns det mer än en konstnärssammanslutning som arrangerar gemensamma utställningar.

Olaiudstillingen har varit ett återkommande årligt evenemang som konstföreningen stått bakom. Vad är det?

Förut var Olaiudstillingen den viktigaste och under en lång period den enda återkommande årliga utställningen på Färöarna. Det var en plats där konstnärer debuterade. Det var en jurybedömd utställning dit alla kunde sända in sina verk. De etablerade konstnärerna deltog, lika väl som amatörer och debutanter. Med åren har det kommit ett brett spektrum med nya utställningsmöjligheter och därför har Olaiudstillingen fått mindre betydelse. De sista åren har föreningen experimenterat med formen. I år har vi bjudit in fyra konstnärer till att ställa ut tillsammans på galleriet Listaskálin till Olaiusfestivalen.

FINLAND

Åbo konstförening

Mathias Jansson intervjuade Roger Broo ordförande för Konstföreningen i Åbo i januari 2011.

När bildades Åbo konstförening och vad är konstföreningens huvudsakliga verksamhet idag?

Konstföreningen i Åbo grundades 1891 för att främja intresset för konst, samla och ställa ut konst och i början upprätthöll föreningen också konstutbildningen inom ramen för Åbo Ritskola. Sedan drygt 100 år upprätthåller föreningen Åbo konstmuseum, som har en omfattande verksamhet: utställningar, publikationer, regional verksamhet, konstpedagogik etc. Föreningen äger samlingarna som anses vara de näst bästa i Finland (efter Ateneum).

Hur många medlemmar har konstföreningen och vem driver den?

Antalet medlemmar är idag 270. Verksamheten sköts av museets personal som utgörs av 12 ordinarie och ett tjugotal projekt- och tillfälligt anställda medan styrelsemedlemmarna arbetar ideellt utan arvoden.

Hur ser det ut när det gäller att rekryterar nya medlemmar till konstföreningen?

Medelåldern är hög i konstföreningen. Vi bedriver ingen egentlig rekrytering eftersom museet också har en vänförening, Åbo konstmusei vänner, som har ca 500 medlemmar och som ordnar konstfrämjande excursioner, presentationer m m. Med överskottet från verksamheten bekostar man i första hand konstinköp till museet. Intresset är stort. Det har inte varit svårt att rekrytera medlemmar även om medelåldern i vänföreningen också är hög. Alla stora konstmuseer i Finland har vänföreningar som stöder deras verksamhet. Mitt intryck är att det inte är svårt att rekrytera nya medlemmar men att medelåldern är hög i föreningarna.

Vilken betydelse har konstförening för konstlivet i Åbo och hur ser er finansiering ut?

Åbo konstmuseum är stadens ledande konstmuseum så konstföreningen är mycket viktig för konstlivet. Vi får ett verksamhetsbidrag från Åbo stad som täcker ungefär 20 % av kostnaderna. Därtill svarar staden för museifastighetens drift. Statsbidraget täcker knappa 30 % av kostnaderna.

Är det någon verksamhet som du vill lyfta fram, som konstföreningen är extra stolt över?

Det finns många bra utställningar att peka på. För närvarande visas den framstående modernisten/ surrealisten Otto Mäkilä. Och under hösten 2011 visar vi en stor Carl Larssonutställning. Museets publikationer är vi också stolta över eftersom de har tilldelats flera olika priser.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Framtiden ser ljus ut. Verksamheten har stadigt utvecklats mot högre kvalitet de senaste åren. Publikintresset är stort och ekonomin i balans.

Finska Konstföreningen

Mathias Jansson intervjuade i mars 2011 Taru Tappola, chef för Helsingfors konsthall och ombudsman för Finska Konstföreningen i Helsingfors.

När och varför bildades Finska Konstföreningen?

Finska Konstföreningen är den största och den enda landsomfattande konstföreningen i Finland. Konstföreningen bildades år 1846 och syftet var från första början att stödja finländsk bildkonst genom att köpa verk av konstnärerna och att främja allmänt konstintresse.

Finska Konstföreningen var länge en viktig kraft för att bygga upp Ateneums konstsamlingar. Föreningens musei- och skolverksamhet ombildades 1939 till en stiftelse med namnet Finlands konstakademi. År 1990 övergick Konstmuseet Ateneums samlingar helt till staten. Konstföreningen fortsatte sin verksamhet, men den har inga egna samlingar längre. De inköpta verken doneras istället till medlemmarna i de årliga konstlotterierna.

Föreningen producerar också utställningar – ett stort antal utställning per år som visas på Helsingfors Konsthall, men också i andra delar av landet. Föreningen står

för alla kostnader och publicerar utställningskataloger. Vanligtvis är det separatutställningar med etablerade finska konstnär.

Varje år köper konstföreningen in ett hundratal konstverk som lottas ut bland medlemmarna i ett stort lotteri. På tisdagskvällar arrangeras krokiteckning för alla intresserade på Helsingfors Konsthall.

Vem som helst som är minst 15 år fyllda kan ansluta sig till Finska Konstföreningen. Den årliga medlemsavgiften är 20 euro (2010) och vi har omkring 1700 medlemmar från alla delar av landet.

Konstföreningen delar också ut en hel del stipendier och priser för att stödja det finländska konstlivet:

- Stipendierna till unga konstnärer
- Edvard Richters stipendium till bildkonst-kritiker
- Dukatpris
- Hederspris
- Litteraturpris
- William Thuring -pris & stipendier

Har konstföreningen någon anställd som sköter verksamheten eller är det bara ideella krafter?

Föreningen och Helsingfors Konsthall har ett mångårigt samarbete. Föreningens kontor är beläget i konsthallens kontor, och konsthallens chef jobbar också som föreningens ombudsman. Ombudsmannen och skattmästaren får en liten månadsersättning för jobbet. Det finns också en anställd sekreterare, som jobbar deltid (3 dagar i veckan) och som tar hand om medlemsärenden.

I föreningens styrelse finns det 7 medlemmar + 2 suppleanter. Det finns också en inköpsnämnd, en lotterinämnd och en litteraturnämnd som alla har vardera 3-4 medlemmar. Styrelsen och dess medlemmar jobbar ideellt och får ingen ekonomisk ersättning.

Hur ser intresset för konstföreningar ut i Finland hos allmänheten? Är det svårt att rekrytera nya medlemmar?

Framtiden ser ganska bra ut just nu. Under de sista tio åren har antalet medlemmar i Finska konstföreningen ökat med ungefär 100-200 per år. Traditionellt har medelåldern varit hög, men det håller på att ändras. Det årliga lotteriet är en populär händelse i konstvärlden och lockar nya medlemmar varje år. Inträdet till

lotteriet är gratis för medlemmar som har betalat årsavgiften (20 euro).

Vilken betydelse har er konstförening för konstlivet i Finland?

Som sponsor av speciellt unga konstnärer är konstföreningen fortfarande mycket viktig. Den är en av de största konstpris- och stipendieutdelarna i Finland. Konstföreningen är också viktig som organisatör av separatutställningar av betydelsefulla finska konstnärer och för sin produktion av utställningskataloger.

Konstföreningen får inget bidrag från staten eller staden; dess verksamhet finansieras genom investeringar, medlemsavgifter och två privata stiftelser som har valt att ge stipendier till unga konstnärer genom konstföreningen.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Framtiden ser ganska ljus ut just nu. Som en privat stiftelse med egen förmögenheter är konstföreningen ganska självständig och hotas inte speciellt mycket av nedskärningar i den offentliga sektorn.

Kimitoöns konstförening

Mellan Helsingfors och Åbo hittar man Kimitioön, en ganska stor ö nära det finska fastlandet. Här finns sedan 1973 en konstförening med syfte att sammanföra konstnärer, amatörmålare och konstintresserade i Kimitoöns kommun. Föreningen är tvåspråkig och har runt 120 medlemmar. Utställningar, konstexkursioner, målarläger både i hemlandet och utomlands, kurser, föreläsningar och konstträffar ingår i konstföreningens verksamhet. År 2009 startade konstföreningen även en fotosektion för medlemmar som är intresserade av fotografering och fotokonst. I fotosektionen lär man sig att ta bättre bilder och har en möjlighet att diskutera de konstnärliga aspekterna av fotografiet. Genom samarbetet Våra Skärgårdars Konstgille har konstföreningen tillgång till ett livaktigt och brett nätverk med andra konstföreningar i Östersjöns skärgårdslandskap.

Den här intervjun med Birgit Asplund, ordförande för Kimitoöns konstförening gjordes i februari 2011 av Mathias Jansson.

Hur ser intresset ut för konstföreningar i Finland?

Jag kan inte uttala mig generellt om allmänhetens intresse att delta i konstföreningslivet i Finland. I vår

förening känner vi just nu av trenden att flytta från städerna till vår vackra ö – jobba på distans eller som konstnär eller som pensionär bo längre tid i sin sommarvilla – och då ansluta sig till ortens konstförening. Medelåldern är hög i vår förening. Vi har barnkonstskola på ön men våra ungdomar måste efter grundskola eller gymnasium få sin yrkesutbildning på annan ort. Återvänder de överhuvudtaget till hemorten står yrkesliv och familjebildning främst på agendan och eventuellt bildkonstintresse får stå över tills tid finns.

När och hur blev ni medlemmar i Våra Skärgårdars Konstgille?

År 2003 hade jag kallats som styrelsemedlem i Nordiska ministerrådets projekt ”Skärgårdskultur”. Tog då chansen att utlokalisera det trettionde Åboländska konstlägret (som föddes hos oss år 1973 i samband med föreningens grundande) till Vaddö folkhögskola i Roslagen sommaren 2004 med rikssvenska kursledare. Konstföreningar kring Skärgårdshavet och Ålands hav inbjöds för att skapa personkontakter och för att med en ny miljö berika måleriet. Kursspråket vara svenska. En ambulerande uppföljande lägerutställning i våra tre skärgårdar ”kollade upp” till buds stående utställningsutrymmen och vår förmåga att utan stora kostnader förverkliga gemensamma utställningar.

Allt lyckades över förväntan, kontakterna var skapade. Under Skärgårdskulturs kulturting i september 2004, som ordnades i Kasnäs hotell här på Kimitoön i Åboland, bildades Våra Skärgårdars Konstgille av representanter för Refsnäs kulturstation (Roslagen), Ålands konstförening, Åbo konstklubb, Pargas konstklubb Pictura och Kimitoöns konstförening. De tre sistnämnda verkar i Åboland.

År 2009 utvidgade vi vårt kontaktnät till den estniska Svenskbygden och Haapsalu i samband med att vi höll vårt konstsympaticum där. År 2010 ordnade konstföreningarna i Haapsalu det gemensamma konstlägret och Ålands konstförening stod värd för konstsympaticumet i Mariehamn. Detta år (2011) är det Refsnäs kulturstation som inbjudit Våra Skärgårdars Konstgille den 15-17 maj att hålla konstsympaticumet i Roslagen och Pargas konstklubb anordnar konstlägret den 25-30 juli i Pargas.

Våra kulturbroar är byggda och körbara. I ett så här fritt uppbyggt samarbete, utan byråkrati, är det helt upp till föreningarnas aktivitetsnivå hur och när dessa kontaktmöjligheter används.

Vad har samarbetet inom Våra Skärgårdars Konstgille betytt för er förening?

- inspirerar, ger nya infallsvinklar och idéer för praktiskt föreningsarbete
- tipsar varandra via föreningarnas informationsblad om nya konstaktiviteter, lyckade satsningar, konstresor med mera
- ur arrangörssynvinkel har vi fått stor hjälp tack vare utlokaliseringen av det Åboländska konstlägret
- rekryteringen av konstlärare och föreläsare har underlättats
- avnjuter möjligheten att i alla sammanhang få kommunicera på eget modersmål
- speciellt glädjande är att numera ha konstnärsvänner och lätt nåbara kontaktpersoner i våra fyra skärgårdar
- samt att på ort och ställe få en regions kulturliv presenterat av lokala konstnärer

Hur ser du på framtiden för konstföreningen?

Framtiden är fylld av visioner, en egen centralt belägen grafikverkstad står väl just nu högst på planeringslistan och många härliga konst- och målarresor. Det lilla orospöket finns förstås också - kommer föreningen att alltid ha tillgång till en ändamålsenlig stor utställningshall som den vi idag använder - livsnödvändig för fullödig konstföreningsverksamhet.

Lieksa konstförening

Den finska konstföreningen Lieksa ligger vid sjön Pielenen inte långt från ryska gränsen. Konstföreningen bildades 1970 av en grupp människor som ville lära sig mer om konst. Från början var det tänkt att det skulle bli en kulturförening för både konst, litteratur och teater, men i slutändan blev det en renodlad konstförening. Lieksa konstförening arrangerar utställningar och erbjuder sina medlemmar att fördjupa sina kunskaper i det egna konstskapandet. Föreningen har sina utställningar på Hurtan Holvi som är en lunchrestaurang, men under sommarhalvåret har man tillgång till ett galleri som heter TalliGalleria. Mathias Jansson intervjuade konstföreningens ordförande Seija Rovio i april 2011.

Hur är intresset för Lieksa konstförening?

Jag tycker att vår förening nuförtiden är så pass aktiv att människor märker oss och vi får varje år nya medlemmar. I veckoslutet hade vi en akvarellkurs och fick två nya medlemmar. Jag tror att aktiva föreningar får nya medlemmar.

Hur ser medelåldern ut i föreningen?

Jag vet inte vad medelåldern är men vi har medlemmar från 18 år upp till 74 år, så kanske medelåldern ligger runt 55.

Vilken betydelse har Lieksa konstförening för er ort?

Vi har nog en stor roll för konstlivet. Vi har utställningslokal på Hurtan Holvi som är en lunchrestaurang. Där har vi varje månad olika utställningar. Det är ett bra ställe då man kan se konst samtidigt som man äter. Vi får ett litet bidrag till vår verksamhet från staden och ett litet bidrag när vi har gästande konstnärer till TalliGalleria på sommaren.

Är det något som er förening är speciellt nöjd med?

Jag är mycket nöjd med att vi i sommar för tredje året i rad har utställningar på TalliGalleria. Där kommer det att finnas konst från våra medlemmar och från konstnären Marja-Leena Holopainen från Äkäslompolo.

Hur ser du på framtiden för konstföreningen?

Jag är inte rädd för framtiden. Alla människor behöver konst i någon form. Den är mycket terapeutisk.

Vasa konstförening

Mathias Jansson intervjuade i januari 2012 Erkki Salminen, curator på Österbottens museum och styrelseledamot i Vasa konstförening.

Varför bildades Vasa konstförening från början?

Vasa konstförening grundades den 7:e november 1917 för att stödja konstnärer och konstnärsorganisationer samt för att öka allmänhetens konstförståelse. Målet var att skapa en egen konstsamling eftersom Vasa vid den här tiden saknade en offentlig sådan. Tanken var att samlingen skulle utgöra grunden till ett konstmuseum. Från konstföreningens första årsutställning 1918 inköptes Helene Schjerfbeck's gouache "La petite servante" som blev nummer 1 i samlingen. Numera omfattar samlingen nästan 300 verk. Föreningen har fortsatt att utöka samlingen även efter att den donerats till Vasa stad 1998, det vill säga till Österbottens museum. En stor del av konstverken är placerade i offentliga utrymmen inom Vasa stad, som stadens olika ämbetsverk, sjukhus, åldringshem osv. Vasa konstförening's ritskola grundades 1942. Verksamheten, som numera är en del av den grundläggande konstundervisningen, övertogs av staden 1991.

Vad är föreningens målsättning idag?

Vasa konstförening understödjer fortsättningsvis bildkonstundervisningen och föreningen verkar i nära samarbete med stadens konstmuseer – Kuntsis museum för modern konst, Österbottens museum och Tikanojas konsthem – samt strävar också efter att samverka med stadens övriga kulturföreningar. I föreningens stadgar står det:

“Föreningen har till syfte att inom Vasa stad med omnejd väcka intresse för bildande konst, uppmuntra dess utövare samt sprida dess alster. Föreningen förverkligar sitt syfte genom att för sina medlemmar anordna besök på konstutställningar samt möjlighet att delta i andra liknande verksamheter. Föreningen kan också med belöningar och understöd uppmuntra lovande konstnärer i Österbotten samt inköpa konstverk, som doneras till Österbottens museum att fogas till Vasa konstförenings samling inom museet.”

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Vi har idag över 300 medlemmar men en stor del är ständiga medlemmar i hög ålder och en del är säkert redan avlidna. Just nu håller vi på att modernisera stadgarna som är lite gammalmodiga. Under de senaste åren har föreningen stött lokalt konstliv bland annat genom att bidra till ateljéhyran till en

Vasakonstnär, stödjande museipedagogisk verksamhet och bidra till ett statyprojekt. Utökningen av samlingen sker mycket sällan, inte ens ett arbete per år.

TYSKLAND

ADKV

Tyskland brukar betraktas som konstföreningens barnkammare. Det var efter Napoleonkriget 1815 som konstföreningsrörelsen fick fotfäste i Tyskland och blev med tiden en stor folkrörelse. Nürnbergs konstförening grundades redan 1792 och är den äldsta konstföreningen i Tyskland. Därefter räknar man konstföreningen i Hamburg som bildades 1817 och Bardisch konstförening i Karlsruhe som startade 1818 som de äldsta. Från Tyskland spred sig sedan konstföreningsidéerna upp till de nordiska länderna. Idag finns det runt 280 allmänna konstföreningar i Tyskland (arbetsplatskonstföreningar finns inte) med runt 120 000 medlemmar tillsammans. De flesta konstföreningarna är anslutna till ADKV – Arbeitsgemeinschaft Deutscher Kunstverein, dvs riksförbundet för tyska konstföreningar som har sitt kansli i Berlin. Mathias Jansson intervjuade Inga Oppenhausen, förbundschef för ADKV – Arbeitsgemeinschaft Deutscher Kunstverein i februari 2011.

När bildades ADKV och vad är förbundets huvudsakliga uppgift?

ADKV grundades 1980 genom en koalition av 40 konstföreningar. Då som nu handlade verksamheten om att uppmuntra utbyten och samarbeten mellan

konstföreningarna och öka professionalismen inom konstinstitutionerna, men även att genom utåtriktad verksamhet försöka påverka kulturpolitiken, allmänheten och media samt att bilda en organisation som kunde driva övergripande frågor med "en röst." ADKV har idag ca 280 medlemmar spridda över hela landet och fem associerade medlemmar i Österrike.

För närvarande finansieras verksamheten genom medlemsavgifter som står för 60% och av bidrag från staten ("Der Beauftragte der Bundesregierung für Kultur und Medien" / BKM) som står för resterande 40%. Tidigare hade vi mer bidrag och därmed fler anställda och större ekonomiska ramar för att genomföra olika projekt. De senaste åren har vi samarbetat med olika konstorganisationer och regioner för att få mer pengar till olika projekt, till exempel:

2006-2007 tillsammans med die Kulturstiftung des Bundes (Projektsida: <http://www.crosskick.de/>)

2006-2008 tillsammans med das Land Baden-Württemberg (Projektsida: <http://bw.kunstvereine.de>)

2009-2010 tillsammans med das Land Nordrhein-Westfalen (Projektsida: <http://www.nrw.kunstvereine.de/>)

För 2011 är inget projekt planerat eftersom vi under året ska förstärka vårt medlemsarbete och vår roll som paraplyorganisation.

Vilka är det viktigaste kulturpolitiska frågorna som ADKV arbetar med?

Bortsett från att då och då rycka ut i alltid lika aktuella och akuta debattämnen om utställningsersättningar och skatteavdrag för medlemsavgifter, innebär vårt fortlöpande kulturella och politiska arbete helt enkelt i att informera beslutsfattarna och ansvariga kulturpolitiker om hur viktig konstföreningarna är för samhället och vilka tjänster vi erbjuder allmänheten. Ett lobbyarbete som är särskilt viktigt i dessa dagar då konstföreningar på många orter är i riskzonen på grund av nedskärningar i de offentliga bidragen.

Om än bara i en liten utsträckning så är ändå kommunerna de främsta finansiärerna av konstföreningarnas verksamhet. Men på grund av den djupa finansiella och ekonomiska krisen i landet och därmed uteblivna skatteintäkter tvingas nu kommunerna att föra en hård åtstramningspolitik. Främjandet av kultur, som räknas som en av de så kallade frivilliga tjänsterna för kommunerna, står därför i fokus. En ytterligare minskning av bidragen skulle innebära ett definitivt slut för många konstföreningar som redan idag lever på minsta

möjliga marginal. På så sätt är det unika och hundraåriga konstföreningslandskapet i Tyskland i fara.

Vilken betydelse har konstföreningarna i Tyskland för konstlivet?

Konstföreningarna är viktiga i alla fall i två avseenden:

1. Genom att uppmuntra unga konstnärer så fungerar konstföreningen som en bro mellan konstakademien och konstmarknaden/museerna.
2. Eftersom konstföreningarna finns i hela landet, även på landsbygden, så står de utanför storstäderna för en bred spridning och kunskap om samtidskonsten och dess debatt och kulturella värde.

Dessutom erbjuder konstföreningen ett sällsynt frirum för konstnärliga, curatorIELLA och konstförmedlande experiment. De är "forskningslaboratorier" och "utvecklingsavdelningar" för morgondagens konst. Konstföreningen erbjuder unga konstnärer, curatorer och pedagoger en plattform för att testa sina idéer och ger publiken en möjlighet att diskutera dessa frågor. Det är inte ovanligt att en karriär inom konstområdet börjar i en konstförening.

Det är också anmärkningsvärt att konstföreningar oftast grundas och stöds av engagerade människor som i sitt vardagliga arbete inte arbetar med konst. Många

konstföreningar drivs också på ideell basis. Det visar hur det stora civilsamhället stöttar institutionen ”konstföreningen”.

Hur arbetar ADKV för att stöda konstföreningarna i deras verksamhet?

Bland annat så ger vi våra medlemmar konsultativt stöd. Det gäller till exempel förändringar i lagar som rör skatter, föreningar eller välgörenhetsorganisationer. Vi informerar om olika anbud, tävlingar och stipendieprogram etcetera, och arrangerar och bjuder in till regionala möten för att öka utbytet och samarbetet mellan konstföreningarna.

I april 2011 kommer vi att finnas representerade i en monter på Art Köln och informera om konstföreningarna i Tyskland. Under mässan kommer vi att dela ut två priser, ett på 3000 Euro för konstkritik och ett på 8000 Euro till en konstförening. I maj arrangerar det tyska kulturrådet, som är den övergripande organisationen för kulturföreningar, en rikstäckande och gränsoverskridande aktionsdag mot nedskärningarna på kulturområdet, något som vi kommer att följa och informera våra medlemmar om. Detta är lite om vad som händer under 2011.

Hur ser framtiden ut för de tyska konstföreningarna?

Det är oklart hur många konstföreningar det finns i Tyskland. Svårigheten ligger i begreppet och att det kan vara svårt att skilja mellan konstföreningar, vänförening och konstnärsföreningar. Men det antal av våra medlemmar som väljer att presentera en särskild profil ökar stadigt. Många, särskilt de stora konstföreningarna får dock en allt mindre medlemsskara att slåss om. Det skapar intrycket av att antalet konstföreningar växer snabbare än antalet medlemmar i konstföreningarna. Ledamöterna i de etablerade konstföreningarna är ofta över 45 år, medan de nya konstföreningarna grundas av unga människor i 30 årsåldern. Det tyder på att medlemskapet i de etablerade konstföreningarna är åldersrelaterat och beror på dödlighet, medan ungdomar snarare grundar egna nya konstföreningar än går med i de redan etablerade föreningar, vilket ofta ger dem mer frihet. Totalt sett kan vi se att konstföreningsmodellen fortfarande är mycket populär i Tyskland, och även internationellt ökar intresset för den här institutionsformen.

FAKTARUTA

Organisationens namn: ADKV – Arbeitsgemeinschaft
Deutscher Kunstverein

Grundades: 1980

Antal medlemmar: 280

Hemsida: www.kunstvereine.de

”Talstrasse” e.V. i Halle

Intervju från mars 2012 med Christin Müller-Wenzel, konsthistoriker och styrelsemedlem i konstföreningen ”Talstrasse” e.V. i Halle (Saale) i Tyskland.

När grundades konstföreningen?

Konstföreningen grundades 1991 av sju avgångsstudenter från konstskolan ”Burg Giebichenstein” som gjorde om den senklassiska villan (längs floden Saale) till konstföreningen ”Talstrasse”. Idag har konstföreningen ”Talstrasse” mer än 300 medlemmar (och fortsätter att växa). Vem som helst som är intresserad av konst och kultur kan bli medlem. Gapet mellan den historiska och samtida konsten försöker vi överbrygga och visa besökarna nya sätt att se och uppleva konst på. Behovet och värdet av samtida konst visar sig i de aktiviteter vi gör på ”Talstrasse”. Konsten från regionen Halle (Saale) ställer vi ut med samma ambitionsnivå som de nationella och internationella utställningarna.

Vilken betydelse har konstbildning för er verksamhet?

Ett av de viktigaste uppdragen med konstföreningen som institution är konstbildning. Konstbildningen är

inte bara för vuxna, utan för alla åldrar. Barn, ungdomar, unga vuxna och äldre medborgare är välkomna till konstens rum. Konstföreningen "Talstrasse" har regelbundet program som är knutna till våra utställningar. Det finns ett intressant utbud i form av guidade visningar och föreläsningar med panelsamtal. De guidade turerna ger besökaren möjlighet att få bakgrundsinformation om konstverken, konstnärerna och föreläsningarna. Med panelsamtalen skapas intressanta diskussioner och det är också ett lätt sätt för besökarna att få svar på sina frågor.

Konstföreningen "Talstrasse" har utvecklat en ny form av undervisning för skolbarn. Undervisningen leds av konstföreningens egen konsthistoriker som lär ut konsten praktiskt och genom egna erfarenheter. Lärare från omgivande skolor har möjlighet att besöka konstföreningen och lära sig nya sätt att använda utställningsrummet för att lära eleverna om konsten som finns utställd.

Hur är allmänhetens intresse för att bli medlem i konstföreningen?

Alla som är intresserade av konst och kultur kan bli medlemmar i konstföreningen. Som medlem får man förhandsinformation om våra projekt, inbjudningar till privata visningar, möjlighet att köpa en årlig present och att motta konstitidskriften "Kunst in

Mitteldeutschland” varje kvartal. Medlemskapet innebär också fria entréer när man besöker en byggnad som ingår i ”Arbeitsgemeinschaft Deutscher Kunstvereine” (AdKV). Vilket är en stor fördel med att bli medlem i konstföreningen.

I Östtyskland är det inte lätt att hitta nya medlemmar. Men ”Talstrasse-konceptet” innebär ett blandat utbud så vi har möjlighet att locka många olika människor med vårt program. Vi erbjuder också besökarna många olika konstnärliga upplevelser. Så vi har en sund medelålder i konstföreningen. Yngre konstnärer är ofta delaktiga i programmen som konstföreningen arrangerar. Konstnärerna kommer vi ofta i kontakt med genom ”Burg Giebichenstein Kunsthochschule”, Konsthögskolan i Halle.

Hur ser finansieringen ut för konstföreningen?

Det är inte lätt att få tag i pengar. Konstföreningen får offentliga medel (35 % av budgeten) från regionen Saxony-Anhalt, från staden Halle (Saale) och Saxony-Anhaltlotteriet. Resterande är privata bidrag från fonder, sponsorer och mecenater. Det är ett hårt jobb för ledningen på 7 personer att hitta alla dessa sponsorer på grund av av den demografiska situationen i regionen Saxony-Anhalt, där människor och företag främst finns inom handel och industri.

Konstföreningen har nyligen fått pengar för att kunna expandera sin verksamhet. Kan du berätta om det?

För konstföreningen är det här expensionsprojektet en utmaning och en unik händelse när det gäller utvecklingen av konsten och kulturen för staden Halle. 2010 erbjöd sig investmentbanken Saxony-Anhalt att hjälpa till att finansiera expansionen. Efter 20 års arbete på "Talstrasse" har visionen om en expansion äntligen blivit verklighet. Konstföreningen har arbetat flitigt för att hitta resurser för att finansiera projektet. Nu börjar det till sommaren 2012 och vi är mycket förväntansfulla.

Kunstverein Schwerin

Kunstverein Schwerin i Tyskland har funnits i snart 10 år och med bara några veckor på det nya jobbet fick föreståndare Julia Wirxel möjlighet att berätta om sina visioner med konstföreningen. Intervjun gjordes i april 2012.

När grundades konstföreningen?

Konstföreningen grundades 2002 och höll sin första utställning 2003. Konstföreningen grundades i regionhuvudstaden Schwerin för att etablera staden som en plats för samtidskonst. Detta mål har inte förändrats de senaste 10 åren.

Hur ser er utställningsverksamhet ut?

Eftersom jag bara har varit chef i drygt tre veckor för Kunstverein Schwerin har jag ännu inte haft möjlighet att förverkliga någon utställning ännu. I min första utställning kommer det att vara en dialog mellan konstnärerna Heike Kati Barath och Joachim Weischer för att undersöka likheter i deras konstnärliga uttryck. Bägge är målare men Heike Kati Barath arbetar också i ett 3-dimensionellt fält och Joachim Weischer använder sig av fotografi. Förutom det gemensamma när det gäller det figurativa och det "mättade" använder sig

båda två av ovanliga material som fogtätning, expande-
rande skum och lera. Det är två mycket spännande
konstnärskap. Till varje utställning finns ett program
med filmer, föreläsningar (jag har bjudit in en monster-
forskare), diskussioner med konstnärerna, konstun-
dervisning för barn och ungdomar med konstnärlig
praktik.

Vilket intresse finns det hos allmänheten att bli medlem i konstföreningen?

Intresset för konst hos allmänheten beror alltid på den
tradition som konstföreningen har och i vilken miljö
den är belägen. I Kunstverein Schwerin är åldern på
våra medlemmar varierande och en stor andel är stu-
denter.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Jag kan bara berömma mina föregångare för att de har
utformat ett sådant bra program och arbetat så
mycket med samtidskonsten i Schwerin. Den ekono-
miska situationen måste förbättras snarast så vi kan
utforma ett ambitiöst program. Jag har anmält konst-
föreningen till "Call for members" en tävling hos Kul-
turstiftung des Bundes. Jag gläder mig inför varje ny
medlem!

Jag vill kunna förverkliga ett intressant och spännande program med utställningar, som också undersöker själva platsen där konstföreningen är belägen (ett före detta elverk) och med staden i blickfånget genom platsspecifika verk. Med intressanta konstnärer som försöker töja på konstens gränser, men också minimalistiska. Om möjlighet finns ska varje utställning få en katalog eftersom unga konstnärer behöver det för sina framtida karriärer. Jag ska visa internationella konstnärer, men även nationella och regionala kommer att erbjudas en plattform i konstföreningen.

D21 Kunstraum

Intervju från april 2012 med konstföreningen D21 Kunstraum i Leipzig, Tyskland.

När grundades konstföreningen och varför?

D21 Kunstraum grundades i april 2006. Det var under den tiden som "New Leipzig School" var mycket framgångsrik inom måleriet, för att inte säga dominerande i Leipzig. Därför var vår ambition från början att visa att konstscenen i Leipzig var mycket bredare än så. Ännu viktigare, vi ville erbjuda konstnärer utanför staden och konstnärer från andra länder en plattform att ställa ut sina verk i Leipzig i olika tematiska grupputställningar. Det starka fokus på internationell samtidskonst och intresset för konstnärer och konstformer som är underrepresenterade på olika sätt, beskriver på många sätt vårt uppdrag idag.

På vilka sätt arbetar er konstförening med konsthildning?

Med varje utställning växer vi och lär oss nya saker. I början organiserade vi ganska oregelbundet konstnärssamtal, men det har med tiden blivit allt viktigare och mer och mer en återkommande programpunkt. Vi har organiserat ett antal seminarier och konferenser

kring olika ämnen inom konst och estetik de senaste tre åren. Ofta är det genom dessa evenemang som man direkt kan se ett utbyte mellan den akademiska världen och den konstintresserade publiken. Dessa sammankomster i samband med våra utställningar har blivit mycket viktiga för oss.

Vilka är medlemmar i konstföreningen och hur ser medlemsutvecklingen ut?

Leipzig är en stad där det bor många studenter. D21 Kunstraum har från början varit en plats för experiment med en öppen dörr för studenter inom konsthistoria och kulturella studier samt konststuderande som är intresserade att testa sina kunskaper i en mer eller mindre professionell konstinstitution. Det finns inga betalda tjänster på D21 Kunstraum. Alla tar sig an en uppgift som de är intresserade av och för att det finns en stark övertygelse om att det vi gör är nödvändigt och viktigt för Leipzigs konstscen. Med den nya Bolognamodellen på universiteten och förändringar i universitetsexamen, verkar kandidat- och magisterstudenter idag ha mindre tid till att arbeta ideellt för organisationer som vår konstförening.

Förutom studenter är det mycket svårt att hitta personer som vill stödja oss. En del kommer till utställningarna för att få hjälpa till men vi behöver medlemmar också. Orsaken till detta, det gäller även andra

unga konstorganisationer, vet vi inte men vi antar att det kan ha att göra med en generationsförändring. Att vara medlem i en förening är inte speciellt vanligt bland yngre människor.

Vilken betydelse har D21 Kunstraum för konstlivet i Leipzig?

D21 är ett känt galleri i Leipzig som arbetar kontinuerligt och som kan jämföras med många andra gallerier som finns runt omkring. Med de förutsättningarna försöker vi skapa ett regelbundet program med utställningar och andra evenemang.

Under de senaste åren har stadens politiker förstått betydelsen av kulturella initiativ och idag värderas vårt arbete högt även om det ekonomiska stödet fortfarande är ett stort problem.

Utan ekonomiskt stöd från staden Leipzig och regionen Saxony skulle D21 Kunstraum knappast överlevt. Vi får bara projektstöd och inget verksamhetsstöd vilket är en av orsakerna till att vi inte har råd att anställa någon.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

När D21 Kunstraum grundades ansökte vi om ett program som kopplar ihop konst och kulturella

institutioner med ägare av tomma hus ("Wächterhaus" eller "Guardian house"-systemet). Vi renoverade en helt nedgången markplanslägenhet med stora runda butiksfönster och gjorde om det till ett utställningsrum komplett med ett kontor och förråd. Som kompensation för allt detta arbete behövde vi bara betala lite hyra under fem år. Programmet har nu kommit till ett slut. Den del av staden där vi finns ("Leipzig-Lindenu") har blivit mer och mer förfinad. Ägaren av huset har drastiskt höjt vår hyra. Trots våra ständiga ansträngningar och nästan sju års arbete, är detta ett verkligt hot mot oss - men som vi ändå hoppas kunna trotsa för att kunna fortsätta med vårt arbete i framtiden.

SCHWEIZ

Der Schweizer Kunstverein

Det Schweiziska riksförbundet för konstföreningar (Der Schweizer Kunstverein) som har sitt säte i Zürich, bildades 1806 som en konstnärsförening. 1839 gjordes föreningen om till en organisation för konstföreningar. Idag har man 35 lokala och regionala konstföreningar anslutna till förbundet som tillsammans samlar runt 46.000 enskilda medlemmar. De flesta av de anslutna konstföreningarna driver egna gallerier eller konstnärshus.

Som riksförbund arbetar Schweizer Kunstverein på nationell nivå för att främja konsten i Schweiz och företräda sina medlemmar i olika kulturpolitiska sammanhang. Det gör man genom ett aktivt lobbyarbete, deltagande i olika konstprojekt, arbete med nätverk och genom att vara remissinstans i olika utredningar. Målsättningen är att öka medvetenheten om den Schweiziska konstens betydelse och verka för ökade anslag till konstföreningarna. Schweizer Kunstverein arbetar även för att förbättra konstnärernas villkor genom t ex förbättrad sjukförsäkring.

Man fortbildar sina medlemmar genom att arrangera utbildningar och seminarier. Sedan 1968 är Schweizer Kunstverein redaktör för Kunstbulletin, som idag är den största konsttidskriften i Schweiz med runt

30.000 läsare. Medlemmar som är anslutna till Schweizer Kunstverein får prenumerera på tidskriften till förmånliga priser. Om man ser till medlemsutvecklingen så kan man konstatera att antalet medlemsföreningar är konstant medan antalet enskilda medlemmar minskar i föreningarna.

För att uppnå sina målsättningar har Schweizer Kunstverein tagit fram en politisk kulturprofil som man arbetar efter. Profilen är sammanfattad i punktform:

Vad menar vi med kultur:

- Kultur formar våra liv. Kultur tar sig uttryck i vårt sätt att interagera med andra och hur vi ska agera kreativt på natur/miljö
- I centrum för kulturen står människan som är den individuella kulturen och den kreativa delen av samhället
- Kultur bygger på det förflutna och riktar sig mot framtiden

Vad menar vi med konst:

- Konst är den drivande kraften och reflektionen av kulturen.

- Konst utökar och fördjupar vår perception och vår förmåga att bedöma människor
- Konst är för alla, men är inte a priori, en majoritet
- Konst är aktuella befintliga värden och skapar nya värden
- Konst skapas i en självständig och öppen miljö

Vad står Schweizer Kunstverein för:

- För en kultur som överskrider de språkliga, sociala och kulturella gränserna och förenar människor över dessa gränser.
- För en politisk dialog som bygger på kulturella värderingar
- För en konst som främjar perception och förmågan att bedöma människor
- För ett brett offentligt samtal om konst
- För oberoende, engagerade konstnärer och konstpedagoger, och en stimulerande miljö
-

Hur uppnår vi våra mål:

- Vi kopplar ihop människor från kultursektorns institutioner och mellan institutionerna
- Vi sammanför konst- och offentliga institutioner med våra medlemsföreningar.
- Vi företräder våra medlemmar i utbildnings- och kulturpolitiska diskussioner och debatter

FAKTARUTA

Organisationens namn: Der Schweizer Kunstverein

Grundades: 1839

Antal anslutna konstföreningar: 35 st (juni 2011)

Hemsida: <http://www.kunstverein.ch/>

Övrigt: Ger ut Kunst Bulletin som är Schweiz största konstitidskrift.

Kunstverein Winterthur

I norra Schweiz, i kantonen Zürich, ligger staden Winterthur med runt 100 000 invånare. Här hittar man konstmuseet Winterthur som är känt för sina samlingar med internationell konst från slutet av 1800-talet fram till idag. Konstmuseet grundades 1848 av en grupp lokala konstnärer som ville ställa ut samtida schweiziska konstnärer i staden. Konstnärerna bildade för ändamålet en konstförening som än idag driver konstmuseet med hjälp av anställda och ett antal volontärer. Konstföreningens styrelse jobbar också ideellt och konstföreningen har idag ca 2100 medlemmar. Förutom att driva konstmuseet, arrangera utställningar och förvalta samlingarna ordnar man också resor och seminarier för sina medlemmar. Mathias Jansson intervjuade i april 2011 Dieter Schwarz, chef för Winterthurs konstmuseum.

Vilken roll har konstföreningen för stadens konstliv?

Konstföreningen är en aktiv del av det lokala kulturlivet och genom museet har vi också fått en internationell position i konstlivet. Politikerna i staden ser konstföreningen som en viktig partner på stadens konstscen. Konstföreningen får bidrag från staden Winterthur och från regionen Zürich för att driva konstmuseet Winterthur.

Konstföreningen är också medlem i förbundet Schweizer Kunstverein, vad innebär det?

Schweizer kunstverein representerar lokala och regionala konstföreningar på en nationell nivå. Kunstverein Winterthur tillhör en av de största sektionerna och det är uppenbart att större politiska mål bara kan uppnås om man samarbetar tillsammans med andra konstföreningar och sektioner.

Kunstverein Winterthur driver ett eget konstmuseum, finns det en tradition i Schweiz att konstföreningar driver museum?

En del museer i den tysktalande delen av Schweiz har grundats av konstföreningar, men det flesta konstföreningarna är inte knutna till någon institution. I vårt fall drivs konstmuseet helt av konstföreningen och vi äger också samlingen. På andra museer har konstföreningen en stödjande funktion och bidrar med medel till utställningar och nyförvärv.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Det är en öppen fråga. Jag tror att själva strukturen med oberoende föreningar som driver kulturella institutioner som museer är en väldigt bra och effektiv metod som inte kommer att överges i första taget.

Men det blir allt svårare att rekrytera människor som vill sitta med i konstföreningens styrelse. Sedan har konkurrensen om människors fritidsintressen blivit allt större, och många tänker sig för två gånger innan man blir medlem i en förening.

Basler Kunstverein

Schweiz har en 200-årig tradition med konstföreningar. Precis som i många andra länder var det en ny självständig, rik och kulturellt intresserad borgarklass som började organisera sig och skapa olika konstsällskap under 1800-talet. Några av dessa sammanslutningar blev med åren till institutioner och kom att bygga upp betydelsefulla konstsamlingar i anslutning till ett konstmuseum. Basler Kunstverein är ett sådant exempel. Mathias Jansson intervjuade i april 2011 Sören Schmeling från Basler Kunstverein och Basel Konsthall.

Kan du berätta om historien bakom Basler Kunstverein?

Basler Kunstverein grundades 1839. Ursprunget var Baslers konstnärssällskap som grundades 1812. Det var en förening som hade ambitionen att främja förståelsen för konst och att introducera ny konst av lokala konstnärer för sina medlemmar. Vi har idag 18 anställda (av vilka några jobbar deltid) och en styrelse bestående av 11 medlemmar som arbetar ideellt för konstföreningen. Basler Kunstverein har 1693 medlemmar.

Konstföreningen driver konsthallen i Basel. Vilken roll har konstföreningen för konstlivet i Basel?

Konstföreningen är drivkraften bakom konsthallen i Basel, som är ett utställningsrum för samtida konst. Konsthallen räknas som en av de viktigaste institutionerna för samtida konst i Schweiz och i Europa. Konstföreningen sponsras delvis av staden Kanton Basel-Stadt. Konsthallen är en plats för internationella konstutställningar och ingår i ett lokalt nätverk av konstinstitutioner.

Vad är konstföreningens huvuduppgift?

Att visa internationell samtidskonst och vara en samlingspunkt och plattform för lokala konstnärer och för konstscenen i vår stad.

Hur ser traditionen med konstföreningar ut i Schweiz?

Konstföreningarna har en nästan 200-årig tradition i Schweiz. De startades av en fri, självständig, rik och kulturellt intresserad borgarklass som växte fram under 1800-talet. Från början rörde det sig om ganska lösa sammansättningar, men efter ett tag blev några av dem institutionaliserade och drev – precis som Basel konsthall – konsthallar och museer. Men generellt sett så driver inte konstföreningar museer med stora

samlingar och permanentutställningar som man bedriver forskning kring.

Konstföreningar har ofta utställningslokaler där de visar samtida konst och har bara små samlingar. Konsthallen Basel visar till exempel upp till 10 utställningar (separat- och grupputställningar) under ett år. Företag och privata sponsorer som är medlemmar i konstföreningen sponsrar konsthallens utställningar.

Finns det några utställningar som du skulle vilja lyfta fram som konstföreningen är extra stolt över?

17.04 – 29.05.2005 Superflex (En utställning som analyserade begreppet konsthall)

22.01. – 12.03.2006 Gustav Metzger and 07.02 – 05.04.2010 Nasreen Mohamedi (en retrospektiv med viktiga historiska konstnärer som delvis blivit bortglömda i den samtida konsthistorien)

15.06. – 18.05.2005 Artur Zmijewski; 16.01. –

08.03.2009 Goshka Macuga, 05.04. – 14.06.2009 Lucy Skaer

28.11.2010 – 02.01.2011 Regionale – The Village Cry (utställning med lokalt tema med internationella relationer)

Kommer konstföreningen att finnas kvar om säg 30 år?

Om konst fortfarande existerar kommer vi med största sannolikhet att fortfarande visa den, oavsett på vilket sätt det nu blir.

Kunstverein St. Gallen

Konstföreningen i St. Gallen ligger i Schweiz och driver konstmuseet i St. Gallen. Mathias Jansson intervjuade i maj 2011 konstföreningens informatör Thomas Steccanella.

Kan du berätta hur det hela startade?

Konstföreningen St. Gallen grundades 1827 och är en av de äldsta kulturföreningarna i St. Gallen och nordöstra Schweiz. Konstföreningen har runt 2000 medlemmar – vilket också gör den till en av de största kulturföreningarna i regionen.

Konstföreningen St. Gallen grundades (för att citera dokument från 1827) ”med syftet att öka förståelsen för konst hos innevånarna i St. Gallen genom utställningar och andra lämpliga åtgärder, och med syfte att stödja och öka konstföreningens egen konstsamling samt andra publika konstsamlingar.”

För närvarande har vi 3 anställda som alla arbetar deltid som respektive direktör, sekreterare och informatör. Konstföreningens styrelse består av 19 personer som arbetar ideellt och som träffas regelbundet. Ibland deltar styrelsemedlemmarna på frivillig basis i olika medlemsvärvningsaktiviteter som vi anordnar.

Vad är konstföreningens huvudsakliga uppgifter?

Konstföreningen är ansvarig för organisationen och finansieringen av utställningar med samtida konst på Konstmuseet St. Gallen, som är stadens konstmuseum. Det blir runt 3 till 4 utställningar per år. Det finns också en stiftelse till konstmuseet som tar hand om utställningar som bygger på museets egna samlingar.

Museet tillhör ett av de större och mest betydelsefulla i landet. Så konstföreningen och konstmuseet tillhör en av de viktigaste kulturella institutioner inte bara i St. Gallen men också i nordöstra Schweiz. Konstföreningens och konstmuseets betydelse för regionens kulturliv är oomtvistad.

Medlemmarna i konstföreningen utgör kärnan av besökarna till konstmuseet. Genom att värva nya medlemmar stödjer konstföreningen museet genom att ständigt hitta en ny publik. På samma gång är de flesta konstsamlare och konstbeskyddare i regionen medlemmar i konstföreningen, så det är genom konstföreningen som de har en nära kontakt med konstmuseet.

Dessutom har konstföreningen under många år genomfört, och genomför fortfarande, årliga konstutflykter. Det brukar vara en grupp på runt 30 personer

som gör en fyra dagars resa till olika utflyktsmål – vanligtvis blir det till europeiska städer, där vi besöker museer, utställningar, gallerier och konstnärateljéer.

Konstföreningen får bidrag av både staden St. Gallen som regionen St. Gallen.

Vilken betydelse har det Schweiziska riksförbundet för konstföreningar?

Det Schweiziska riksförbundet (Schweizer Kunstverein) arbetar på nationell nivå med lobbyverksamhet för att skapa större medvetenhet och intresse bland politikerna för det Schweiziska konstlivet. Schweizer Kunstverein är en paraplyorganisation med uppgift att främja och öka det kulturella utbytet av konst. Man publicerar också tidskriften "Kunstabulletin" som är landets ledande månatliga konstitidskrift, med artiklar om kulturevenemang som äger rum i hela landet men även utomlands, med information om utställningar och konstnärer.

Hur tror du att er konstförening kommer att se ut om 30 år?

Alla föreningar och klubbar verkar slåss med liknade problem idag. Människor är mindre och mindre benägna att engagera sig och bli medlemmar. Tyngdpunkten ligger mer och mer på vad individen vill och

behöver. Oavsett vilket så hoppas vi att konstföreningen om 30 år kommer att vara en stark aktör som för konsten och publiken närmare varandra. Och förhoppningsvis har vi fördubblat antalet medlemmar från dagens 2000 till 4000.

ÖSTERRIKE

Salzburger Kunstverein

Mathias Jansson intervjuade i mars 2011 Michaela Lederer från Salzburger Kunstverein i Österrike.

När bildade Salzburger Kunstverein och hur ser verksamheten ut idag?

Salzburger Kunstverein grundades 1844 av prins Friedrich Schwarzenberg, konstnärer och andra medborgare som var intresserade av konst. Det var den första konstföreningen i Österrike. Intresset från befolkningen var så stort att redan den 9:e maj 1844 meddelade man till distriktsmyndigheten i Linz att 600 personer hade registrerat sig. 1885 byggdes ett konstnärshus med en ateljé och en utställningshall, i en stil som var typisk för 1800-talet. Idag är det den enda byggnaden från 1880-talet som finns kvar i Salzburg. Salzburger Kunstverein målsättning var att främja och sälja samtida konst från kungariket och de närliggande grannländerna. Som alla konstföreningar var Salzburger Kunstverein en föregångare till de privata gallerierna.

Utställnings- och verksamhetsprogrammet som innehåller båda nationella och internationella samtidskonstnärer, har utvecklats av de olika verksamhetsledarna sedan 1992, och sedan 1998 har det varje år

baserats på ett nytt tema som "Participation" (2010) eller "Sense and Sensibility" (2011). Utbildningsprogrammet är en viktig del av verksamheten och består av konstdiskussioner, seminarier, paneldebatter och konstföreläsningar som erbjuds av ARTgenossen. År 2008 belönades Salzburger Kunstverein med ADKV-ART COLOGNE priset för sitt utmärkta utställningsarbete och arbete med konstbildning (priset delades tillsammans med Westfälischen Kunstverein Münster).

Finansieringen av Salzburger Kunstverein består av fyra lika stora delar från: Utbildnings- och kulturdepartementet i Österrike, staden Salzburg, regionen Salzburg och konstföreningen. Konstföreningen tjänar en del pengar på att hyra ut ateljén, driva CaféCult i konstnärshuset, medlemsavgifter, hyra ut lokaler till olika evenemang och bokförsäljning. Salzburger Kunstverein är en oberoende organisation med runt 500 medlemmar varav 300 är konstnärer.

Finns det något riksförbund för konstföreningar i Österrike?

Salzburger Kunstverein är medlem av ADKV (det tyska riksförbundet för konstföreningar) eftersom det inte finns någon liknande organisation i Österrike. I Salzburg är konstföreningen också medlem av "Dachverband Salzburger Kulturstätten" som är en

paraplyorganisation för alla kulturella institutioner i regionen Salzburg och som försöker förbättra situationen för alla sina medlemmar.

Vilken betydelse har konstföreningen för konstlivet i Österrike?

Museerna fokuserar i huvudsak på redan etablerade konstnärer och konstriktningar. Konstföreningar tillsammans med gallerier försöker däremot att lyft fram unga lovande men ännu okända samtida konstnärer. Till skillnad från gallerier så säljer vi inte konst.

Salzburger Kunstverein är fortfarande den största och den äldsta konstföreningen i Österrike. Den så kallade "Ältere Wiener Kunstverein" grundades 1830, Kunstverein för Bohemia och Prague grundades 1835 och den i Pest 1840. Ingen av dessa existerar längre. I Österrike tillhör Graz och Upper Austria Kunstverein de större konstföreningarna i Österrike. Salzburger Kunstverein har flest medlemmar av dem.

Samtalet är viktigt för er konstförening. Kan du berätta lite om hur ni arbetar med samtidskonst?

Salzburger Kunstverein är en plats för att analysera konst, teori och kulturella inriktningar. Genom utställningshallen och ateljén kan konstföreningen erbjuda medlemmarna möjligheten att möta konstnärer och

uppleva aktuella trender inom samtidskonsten. Fokus i programmet ligger på den livliga diskussionen mellan konstnärer från alla fält och publiken.

Salzburger Kunstverein genomför tio utställningar per år (fem i den stora hallen och fem i annexet). Man genomför även olika väggprojekt i Ring Galleriet och det nyligen invigda bottenvåningen av Ring Galleriet. De mest uppmärksammade projekten de senaste åren har varit "Participation. Politics "Performing the East" (2009), "Peter Piller. In Löcher blicken" (2007), "Ion Grigorescou. On the Ground" (2006) och "Ines Doukak. Dirty Old Woman" (2005). För tillfället visas i Ring Galleriet Dan Perjovschis projekt "Ring me!" fram till sommaren 2011. På Ring Galleriets bottenvåning visades under februari månad utställningen "Centennial Exhibition" med lokala konstnärer.

Vid varje utställning bjuder vi in till diskussioner med deltagande konstnärer. Vårt utbildningsteam ARTgenossen arbetar med tre utställningar varje år och skapar speciella utbildningsprogram för skolelever och studenter. Föreläsningsserien "Open Academy" introducerar varje år ett speciellt tema för en bredare publik, senaste årens ämnen har varit *Documenta*, *Art in Public Space*; *Painting today. The medium and its message*; *Talking Dirty. On dirt and waste in art, architecture, and design* samt *Pain Releaser. On the painful in and around images*.

Mellan 2008-2009 visade vi filmserien "Videodialogs" i samarbete med Salzburg-konstnären Fritz Rücker, då vi bjöd in till filmkvällar med konstnärliga filmer, det fanns även en bar och en buffé. Något som skapade en atmosfär där man kunde se, diskutera och äta tillsammans. Varje år arrangerar vi också öppet hus på konstnärshuset, då är alla dörrar öppna och publiken kan få en inblick i hur verksamheten fungerar bakom kulisserna. För våra medlemmar erbjuder vi varje år resor. De senaste årens resor har gått till Rumänien (2008), Polen (2009) och ex-Jugoslavien (2010), och det här året ska vi besöka ART Basel och det samtida konstmuseer i Basel och dess omgivning. Förutom det arrangerar vi varje år föreläsningar, event och projekt i enlighet med vårt program.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

Den ekonomiska situationen är inte lätt för tillfället. Sedan några år tillbaka har bidraget från staden och regionen Salzburg och kulturdepartementet i Österrike inte höjts. Vi måste alltså klara av huset och utställningsprogrammet med mindre och mindre pengar för varje år vilket är en stor utmaning. Intresset för Salzburger Kunstverein är stabilt, men det beror naturligtvis på vilka aktiviteter vi kan erbjuda, vilket i sin tur beror på vilka ekonomiska resurser vi har.

Kunstverein Kärnten

Intervju med Ilse Breinl, föreståndare för Kunstverein Kärnten i Österrike. Intervjun gjordes i mars 2012.

Vad är bakgrunden till att konstföreningen bildades?

Vid sekelskiftet runt 1900-talet fanns det en allmän entusiasm för konstnärsorganisationer i hela Österrike. För välutbildade medborgare och aristokrater var det ett socialt engagemang att stödja konstnärer och att väcka intresse hos allmänheten för olika typer av konst. För konstnärerna var det mycket viktigt att ha en plattform där man kunde presentera sina konstverk. Här i Klagenfurt grundade målaren Baron Ferdinand von Helldorf en organisation för de sköna konsterna 1907. Majoriteten av de första medlemmarna var inte konstnärer, utan medborgare som ville stödja konsten.

Kan du berätta lite om utställningslokalen som konstföreningen äger?

I början hade konstföreningen ingen egen lokal att visa sina utställningar i. Utan den första utställningen ägde rum i en gymnastikhall. Helldorf, den första ordföranden hade nära förbindelser med aristokratin och

kejsaren Franz Josef I. Han lyckades få ett generöst finansierat bidrag och man kunde bygga ett konstnärshus. Franz Baumgartner, en välkänd arkitekt och representant för "Woerthersee art nouveau", fick i uppdrag att uppföra byggnaden. Konstnärshuset är en syntes av en herrgård och en utställningshall och blev klart 1914 strax före första världskrigets utbrott. Sedan dess har byggnaden varit högkvarter för Kunstverein Kärnten och har nyligen förklarats som ett historiskt monument. Den första utställningen var dedikerad till välkända Kärntenkonstnärer och blev en stor framgång. Men från början fanns det en ambition att kontakta internationellt kända konstnärer, som företrädare för Münchens konstscen. Särskilt mellan de två världskrigen hade föreningen många framstående medlemmar som Herbert Beockl, Franz Wiegele och Anton Kolig som grundade en privat förening kallad "Nötscher Kreis". Deras konstverk blev förebilder för en typisk Kärntenstil där man använder färger som visar det varma solskenet i södern.

Hur ser framtiden ut för konstföreningen?

För närvarande har vi runt 200 medlemmar, många av dem bor i Wien, speciellt de unga konstnärerna som arbetar där. 1900-talet var fortfarande en gyllene tid när det gällde stöd från myndigheterna och konstföreningen kunde därför genomföra många utställningar även av provocerande sort. Stödet från

myndigheterna har gradvis försämrats med början under 90-talet fram till vår tid. Över hela Österrike har många konstföreningar förlorat sin självständighet och förvandlats till statligt ägda institutioner. Tack vare framgångsrika förhandlingar med politiker och god ekonomi är vår konsthall fortfarande i Kunstverein Kärntens ägo och vi försöker hålla oss oberoende. I alla faser av konstföreningens historia har självständigheten varit den viktigaste grundidén hos våra medlemmar.

Grazer Kunstverein

Intervju med verksamhetsledare Tanja Gurke från Grazer Kunstverein i Österrike. Intervjun gjordes i april 2012.

När grundades konstföreningen och hur ser organisationen ut idag?

Grazer Kunstverein grundades 1986. Konstföreningen är en plats för produktion, utställningar och kommunikation av samtida konst. Målsättningen är att lyfta fram och presentera samtida konstnärliga uttryck och diskutera samtida frågor och ämnen i dagens konst. Grazer Kunstverein arbetar tillsammans med såväl konstnärer i Österrike som från utlandet. Det är en plats som erbjuder de bästa möjligheterna att skapa konst och att bedriva konstnärlig forskning på.

Vi är ett litet team med en konstnärlig ledare, en verksamhetsledare och en volontär som arbetar två månader i taget. Volontären har möjlighet att studera hur en konstutställning organiseras och få träffa konstnärer och kuratorer.

Vilken typ av verksamhet ägnar sig er konstförening åt?

Vi arrangerar separat- och grupputställningar, håller föreläsningar för studenter och examinerade om konsthistoriska ämnen, ger guidade turer för skolklasser och människor som är intresserade av samtida konst.

Hur är intresset för konstföreningar i Österrike?

Konstföreningar är mycket vanliga i Österrike. Det ger medlemmar en bra möjlighet att komma i direkt kontakt med konst och konstnärer genom guidade turer, föreläsningar och konstnärssamtal osv. Medlemmarna finns i alla generationer. Desto fler förmåner en institution kan erbjuda sina medlemmar desto lättare är det att engagera nya medlemmar.

Hur ser den ekonomiska finansieringen av konstföreningen ut?

Vi fungerar som en plattform för den senaste nationella konsten likväl som den internationella konsten. Vi är väl erkända i Österrike och utomlands. Vi får ekonomiskt bidrag från staden Graz, regionen Styria och från staten. Förutom det så har vi ett stort antal medlemmar i Grazer Kunstverein som betalar medlemsavgift.

Vilken inriktning har ni på ert utställningsprogram?

Vi visar både grupp- och separatutställningar med konstnärer från regionen och från utlandet. Fokus är på den senaste konsten och experimentella platser. Vi bjuder in konstnärer till Graz som ännu inte har ställt ut här. Det kommer också att vara vårt fokus i framtiden. En utställning som blivit väl känd är "Public Folklore" (24.9. – 7.12 2011) en grupputställning med mer än 20 konstnärer från hela Europa, som vi gjorde i samarbete med der steirischer herbst-festivalen.

KRONOLOGI

Viktiga årtal

1732 Society of Dilettanti, England (räknas ibland som den första konstföreningen)

1754 The Society of Arts, London, England

1787 Die Zürcher Kunstgesellschaft i Zürich, Schweiz (den första kända konstföreningen)

1792 Albrecht-Dürer-Gesellschaft e.V., Nürnberg, Tyskland första konstförening

1806 Schweizer Kunstvereins (startade som en konstnärsförening men 1839 gjordes den om till en organisation för konstföreningar och fungerar idag som riksförbundet för de Schweiziska konstföreningarna)

1818 Badischer Kunstverein e.V., Karlsruhe, Tyskland

1822 Kunstverein Hamburg e.V., Tyskland

1825 Konstföreningen i Köpenhamn (fick en permanent organisation 1828) heter idag Kunstforeningen GL Strand

1832 Konstföreningen i Stockholm (senare Sveriges Allmänna konstförening)

1836 Christiania Kunstforening, (Oslo), Norges första konstförening

1846 Finska Konstföreningen, Finlands första konstförening

1930 Riksförbundet för bildande konst RFBK (sammanslutning för konstföreningar, museer, landsting, organisationer, institutioner, företag och enskilda).

1934 Norske Kunstforeningers Landsforbund (16 konstföreningar anslutna från början), upphörde 1949

1937 KRO (Konstnärernas Riksorganisation)

1937 Statens konstråd

1940 Konstföreningen vid CAP i Göteborg (Sveriges första arbetsplatskonstförening)

1940 Tidskriften Paletten startar i Göteborg

1943 Konstföreningen vid ESAB (Elektriska Svetsnings Aktiebolaget) i Göteborg. Idag Sveriges äldsta verkamma arbetsplatskonstförening.

1943 Tuborgs Kunstforening, Danmarks första arbetsplatskonstförening

1944 Sammenslutningen af Danske Kunstforeninger (SDK)

1945 samlades ledare för landets konstföreningar i Stockholm. Då beslöts att Riksförbundet för bildande konst skulle fungera som konstföreningarnas gemensamma organisation.

1945 Samarbetsnämnden för konstföreningar i Stockholm, Göteborg och Malmö bildas.

1945 Samarbetsnämnden för Konstföreningar i Göteborg startar tidskriften "Perspektiv".

1945 Utställningen "God konst i hem och samlingslokaler" Nationalmuseum i Stockholm

1946 Kommittén för Sveriges Konstföreningars Riksorganisation bildas (riksorganisationen misslyckades dock att konstituera sig på hösten 1946))

1946 Kommittén för Folkrörelsernas Konstfrämjandet

1947 Konstfrämjandet grundas
1947 Föreningen Konst i Skolan (riksomfattande sammanslutning, verksam under 1947-1976, syfte att sprida och fördjupa intresset för konst hos skolans elever, lärare och myndigheter)
1947 togs ett riksdagsbeslut att statligt stöd skulle utgå till alla former av studiecirklar, även konstcirklar
1948 Carlsbergs Funktionærernes Kunstforening bildas i Danmark
1965 hade Riksförbundet för bildande konst (RFBK) 65 konstföreningar anslutna
1967 Riksutställningar startar som försöksverksamhet
1973 SKR (Sveriges Konstföreningar Riksförbund) grundas
1975 Tidskriften Konstperspektiv startas
1976 Riksutställningars verksamhet blir permanent
1978 grundades Norske Kunstforeninger, det norska riksförbundet för konstföreningar
1980 ADKV-Arbeitsgemeinschaft Deutscher Kunstvereine, det tyska riksförbundet för konstföreningar grundas

Grundade före 1940 i Sverige

- 1832 Konstföreningen i Stockholm
- 1853 Konstföreningen för södra Sverige
- 1853 Växjö konstförening
- 1854 Göteborgs Konstförening
- 1856 Konstföreningen i Gefle
- 1858 Föreningen för nordisk konst (Stockholm)
- 1861 Konstföreningen Skånska konstmuseum (vid Lunds Universitet, idag heter den Pictura)
- 1883 Norrlands konstförening
- 1886 Sveriges Allmänna Konstförening (SAK) uppstod genom en sammanslagning av Konstföreningen i Stockholm, Föreningen för nordisk konst, Norrlands Konstförening och Konstföreningen för mellersta Sverige.
- 1904 Skånes konstförening (Malmö)
- 1911 Karlskrona konstförening
- 1917 Kalmar konstförening
- 1919 Västerås konstförening
- 1922 Sällskapet för jämtländskt konstkultur
- 1926 Eskilstuna konstförening
- 1927 Konstföreningen Spiran, (Göteborg)
- 1927 Konsthistoriska klubben Stockholms Högskola
- 1928 Konstföreningen Aura, Lund
- 1928 Eksjö stads konstförening
- 1929 Stockholms Kvinnliga Expeditionsförenings konstförening

1929 Ystads Konstförening
1929 Uddevalla Konstförening
1930 Leksands konstsällskap
1933 Landskrona Konstförening
1933 Norrköpings konstgille
1934 Föreningen för konst i Linköping
1935 Sundsvalls Konstförening
1936 Örnsköldsviks konstförening
1936 Lidköpings Konstförening
1936 Yrkeskvinnornas klubb i Upsala konstcirkel
1937 Strängnäs Konstförening
1937 Härnösands Konstförening
1937 Sollefteå Konstförening
1938 Hälsingborgs Konstförening
1938 Nya Elementars konstgille

Landskapsföreningar

- 1912 Jämtlands läns konstförening
- 1921 Östgöta konstförening
- 1926 Dalarnas konstförening
- 1927 Norra Smålands konstförening
- 1928 Gävleborgs konstförening
- 1932 Hallands konstförening
- 1933 Uplands konstförening
- 1934 Västra Södermanlands konstförening
- 1934 Borås och Sjuhäradsbygdens konstförening
- 1935 Värmlands konstförening
- 1935 Dalslands Konstförening
- 1935 Västerbottens läns Konstförening
- 1941 Örebro läns konstförening

Konstföreningar i Sverige 1946

Totalt antal föreningar: 293 st

Allmänna konstföreningar: 117 st

Arbetsplatskonstföreningar: 176 st (alla bildades efter 1940)

Konstföreningar grundade före 1930: 13 st

Konstföreningar grundade mellan 1930-39: 22 st

Konstföreningar grundade mellan 1940-46: 258 st
(176 arbetsplatskonstföreningar; 82 allmänna)

Stockholm: 53 st (alla är arbetsplatskonstföreningar, SAK räknas som en riksförening)

Malmö: 36 st (alla är arbetsplatskonstföreningar, Skånes konstförening räknas som en riksförening)

Göteborg: 38st (alla är arbetsplatskonstföreningar, Göteborgs konstförening räknas som en riksförening))

Arbetsplatskonstföreningar i storstadsregionerna:
127 st

Arbetsplatskonstföreningar i övriga landet: 49 st

Anslutna konstföreningar till SKR 1974

Enligt rapporten "Den glömda folkrörelsen"

Totalt: 182 konstföreningar (inklusive SAK)

Regionala allmänna konstföreningar: 17 st

Lokala allmänna konstföreningar: 88 st

Arbetsplatskonstföreningar: 76 st

Övriga: 3 st (SAN Malmö, SAN Stockholm och SAK)

LÄSTIPS

Litteratur (urval)

”De tjugofem åren 15 september 1930 - 15 september 1955”, Riksförbundet för Bildande Konst, (Stockholm, 1955)

”Den glömda folkrörelsen: En rapport om den svenska konstföreningsrörelsen lämnad av Sveriges Konstföreningars Riksförbund, december 1974”

”Då och Nu: Svenskt konstliv under 150 år” av Bo Lindwall (Sveriges Allmänna Konstförening, 1982)

”Därför konst: Svenska konstföreningar” av Beate Sydhoff, Lars-Erik Sehlin, Carl-Gustav Yrwing, Stig Johansson m.fl, (Fröjdendahls, 2011)

”En konstförening i tiden: Handelsbankens konstförening 1944-1984, red. Olle Sethson (Handelsbankens konstförening, 1984)

”En kort resa genom åren: Sveriges Konstföreningar i Stockholms län fyller 60 år” utgiven av Sveriges Konstföreningar Stockholms län, (1995).

”Föreningen konst i skolan – en pionjärinsats i skolans konstbildning 1947-1976” av Marita Lindgren-Fridell, (1984)

”Förteckning över Konstföreningar i Sverige 1946” utgiven av Kommittén för bildandet av Sveriges Konstföreningars Riksorganisation, (1946)

”Konst för alla: Konstfrämjandet 40 år” (Konstfrämjandets riksförbund, 1987)

”Konsten är på väg att bli alla... Statens Konstråd 1937-1987”, red. Mailis Stensman, Statens Konstråd (1987)

”Konstföreningar och deras betydelse för Göteborgs konstliv” av Birgitta Jorlind Jonsson, D-uppsats vid institutionen för konst- och bildvetenskap vid Göteborgs universitet, ht 2004.

”Konstföreningarna Jubilerar: Utställning anordnad med anledning av Samarbetsnämndens för konstföreningar i Stockholm tioåriga verksamhet, Stockholm 18-30 november 1955”, (Nationalmusei utställningskatalog Nr 230)

”Norrlands konstförening. Ett bidrag till konstbildningens historia” av Lennart Pettersson, Skrifter utgivna av Johan Nordlander-sällskapet 25, Umeå, (2005).

”SKR Malmö 1944-1984”, utgiven av SKR, (1984)

”SKR Sveriges Konstföreningars Riksförbund 20 år 1973-1993” utgiven av SKR, (1993).

Tidskriften Perspektiv (senare Konstperspektiv), 1945-, utgiven av Samarbetsnämnden för Konstföreningar i Göteborg

Om Sveriges Konstföreningar

Sveriges Konstföreningar bildades 1973 för att tillvarata konstföreningarnas intressen i kulturlivet. Konstbildning är en av huvuduppgifterna.

Sveriges Konstföreningar är en partipolitiskt obunden ideell organisation vars ändamål är att tillvarata landets konstföreningars intressen.

Alla konstföreningar vars ändamål är att väcka, underhålla och utbreda intresset för och kunskapen om konst kan ansluta sig till Sveriges Konstföreningar och erlägger då en årlig avgift vars storlek bestäms på förbundsstämman.

SVERIGES KONSTFÖRENINGAR

Post och besöksadress: Tegnérgatan 60 A, 216 12 Limhamn

Tel: 040-36 26 60 (vxl)

E-post: info@sverigeskonstforeningar.nu

Hemsida: www.sverigeskonstforeningar.nu